

MARATHI ENGLISH PRIMER,

PART I

BY

GANESH HARI BHIDE,

ASSISTANT MASTER, ELPHINSTONE MIDDLE SCHOOL, BOMBAY.

Second Edition.

Registered for copy-right under the Government of India's
Act XXV of 1867.

Bombay:

PRINTED AT THE "TATVA-VIVECHAKA" PRESS.

1901.

(All Rights Reserved.)

Price Re. 1-8.

~~3256.11.15~~

✓ 3256.11.15(1)

HARVARD COLLEGE LIBRARY
FROM THE LIBRARY OF
JAMES HAUGHTON WOODS
1935

DEDICATED

TO

**THE Rev.D. MACKICHAN, M.A., D.D.,
PRINCIPAL OF THE FREE CHURCH COLLEGE,
BOMBAY.**

**VICE-CHANCELLOR OF THE UNIVERSITY
OF BOMBAY.**

**IS A TOKEN OF ESTEEM AND IN RECOGNITION
OF THE INTEREST HE TAKES
IN THE VERNACULAR LANGUAGES
OF INDIA.**

PREFACE.

I HAVE prepared this small book for students who know English and are desirous of acquiring speedily, knowledge of the Marathi language, and I trust it will prove useful to them.

The rules given are expressed in a simple and concise form, so that they can be easily understood as well as remembered; and this will be specially seen with regard to the declension of nouns and the conjugation of verbs, the most difficult parts of Marathi Grammar.

To enhance the practical utility of the work, a great deal of important information of a varied nature has been given in the Appendices. The chief aim has been to make this little book useful to the foreign student of the language.

I may observe that the student should carefully translate the exercises given with due attention to the rules that precede each exercise. The exercises have been so arranged that they can be easily translated with a little help from a Pandit.

The special characteristic of this Manual is that an attempt has been made to teach the student the colloquial as well as the classical and bookish forms of expression, so that the student may learn to converse in the language in a natural and unpedantic way—an accomplishment of no little advantage to one who has to be constantly amongst the people. The colloquial forms are given in brackets by the side of those used in writing.

If this first part, treating of the most elementary principles of the Marathi Language and Grammar be found useful, I shall be encouraged to publish another containing higher matters—the construction of complex sentences and the grammatical rules relating to them in a special way and the details of Marathi idiom.

I need not state here that I do not claim originality and that I am indebted to various authors on Marathi Grammar.

I am further bound, in gratitude, to say that I owe special acknowledgments to one of them who has kindly given me material help by his judicious counsel on various points, but whose name I am not permitted to mention.

In conclusion, it affords me great pleasure to express my acknowledgments to my friend Mr. Parashurampan Joshi, Assistant Master, Elphinstone Middle School, for his kindness in revising my proof-sheets.

G. H. B.

Bombay, January 1889.

PREFACE TO THE SECOND EDITION.

As the demand for this book has been steady during the last ten years, I am led to think that it helps those for whom it is intended. I, therefore, offer to the public the second edition of it.

Some of the students of this book remarked that the lessons in this primer are unusually long and frighten a beginner at the first sight. So the first change is made in the list of words at the top of each lesson. Now there are in each lesson a number of words varying from ten to twenty to be learnt. Rules of grammar generally prove a hard nut for an average student. One or two rules are, therefore, explained by a variety of sentences extending over more than a lesson, in order to drill the student thoroughly and familiarise him with them. The number of lessons and the sentences on the whole are necessarily increased and so the book is divided into two parts.

In preparing books of this kind, it is a hard task with the compiler to select and arrange sentences under each lesson, so as to suit the rules of grammar given at the top, so, some of them may appear merely mechanical.

The students will do well while translating sentences to refer each of them to the rule to explain which they are intended.

In the Second Book, Departmental examination papers are inserted with the kind permission of Government (No. 5321 of 1900, Revenue Department, Bombay Castle, 28th August 1900) for the use of students appearing for the examination.

G. H. B.

Bombay, July 1901.

THE ALPHABET.

THE BÁLABODHA CHARACTERS.

Sixteen Vowels.

<i>Sign.</i>	<i>Equivalent sound.</i>
अ = a	as in sugar (short).
आ = ा	,, , far (long).
इ = i	,, , bit (short).
ई = ई	,, , Police (long).
उ = u	,, , bull (short).
ऊ = ऊ	,, , rude (long).
ऋ = ऋ	
ॠ = झ	
ऌ = ल	
ॲ = ळ	
These do not occur in pure Maráthi words.	

<i>Sign.</i>	<i>Equivalent sound.</i>
ए = e	as in there.
ऐ = ऐ	,, , aisle.
ओ = ओ	,, , so.
औ = औ	,, , now.
<i>The Anusvara.</i>	
◌ं = n	representing the na- sal sound, as in sum.
<i>The Visarga.</i>	
◌ः = ah	; as in pooh.

Thirty-six Consonants.

क = ka	as in king.
ख = kha	, , khan.
ग = ga	, , give.
घ = gha	, , log-hut.
ન = ña	, , sing.
ચ = cha	, , church.
છ = chha	, , —
જ = ja	, , just.
ઝ = jha	, , pleasure.
ણ = ña	, , singe.
ત = ta	, , treasure.
ઠ = tha	, , without-him.
ડ = da	, , drink.
ડ = dha	, , send-him.

ण = ña	as in dint.
ત = ta	, , —
થ = tha	, , thin.
દ = da	, , —
ધ = dha	, , —
ન = na	as in then.
પ = pa	, , pun.
ફ = pha	, , up-hill.
બ = ba	, , but.
ભ = bha	, , comb-her hair.
મ = ma	, , man.
ય = ya	, , young.
ર = ra	, , ran.
લ = la	, , long.

व = va as in —
 श = s'a „ „ , passion.
 ष = sha „ „ —
 स = sa „ „ , sun.

ह = ha as in hang.
 ल = la „ „ —
 क्ष = ksha „ „ —
 द्व = dñ'a „ „ —

The sounds of व, श, त, ष, स, ह, ल, क्ष, द्व should be learnt from the mouth of a teacher.

The consonants given above are combined with the vowel अ. When the other vowels unite with the consonants, the former assume different forms; thus each of the other vowels combines with the consonant, and in doing so its original form is modified.

The Vowels,

The original forms.

आ, इ, ई, उ, ऊ, औ, ए,

The modified forms.

ई, ए, ई, उ, ऊ, औ, ए,

The original forms.

ए, ल, लू, ए, ये, औ,

The modified forms.

ए, लू, ए, ये, औ,

The original forms.

औ, उ, ऊ, उ, ऊ, उ,

The modified forms.

ौ, ऊ, ऊ, ऊ, ऊ, ऊ,

क is given below in combination with each of the vowels.

क, का, कि, की, कु, कू, कृ, कू, कृ,
 कू, कू, के, कै, कौ, कौ, कं, कः

All the consonants are given below in combination with pure Marathi Vowels.

क	का	कि	की	कु	कू	कृ	कू	कृ	कू	कौ	कौ	कौ	कं	कः
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ	खू	खृ	खू	खौ	खौ	खौ	खं	खः
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गू	गृ	गू	गौ	गौ	गौ	गं	गः
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घृ	घू	घृ	घू	घौ	घौ	घौ	घं	घः
ङ	ङा	ङि	ङी	ङु	ङू	ङृ	ङू	ङृ	ङू	ङौ	ङौ	ङौ	ङं	ङः
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ	चू	चृ	चू	चौ	चौ	चौ	चं	चः
छ	छा	छि	छी	छु	छू	छृ	छू	छृ	छू	छौ	छौ	छौ	छं	छः
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जू	जृ	जू	जौ	जौ	जौ	जं	जः
শ	শা	শি	শী	শু	শূ	শৃ	শূ	শৃ	শূ	শৌ	শৌ	শৌ	শং	শঃ
ঝ	ঝা	ঝি	ঝী	ঝু	ঝূ	ঝৃ	ঝূ	ঝৃ	ঝূ	ঝৌ	ঝৌ	ঝৌ	ঝং	ঝঃ
ট	টা	টি	টী	টু	টূ	টৃ	টূ	টৃ	টূ	টৌ	টৌ	টৌ	টং	টঃ

A consonant may combine with one or more consonants; when it produces a compound consonant, as पक्षा, माहात्म्य ; the क्षा and त्म्य are compound consonants.

A list of the principal compound letters.

क्क kka.	ट्टा tta.	झ dma.
क्ता kta.	ट्य tya.	झ्झ dbha.
क्त्वा ktva.	ठ्रू thra.	झ्द ddha.
क्ना kna.	ठ्यू thyā.	झ्ध dhdha.
क्मा kma.	ङ्गा dga.	भ dhna.
क्रा kra.	ङ्घा dya.	ध dhra.
क्या kya.	ङ्ङा dva.	ध्य dhya.
क्ला kla.	ङ्ङ्मा dma.	र्ध्व rdhva.
क्वा kva.	ङ्घ्या dhyā.	न्ना nna.
क्षा ksha.	उण् ḥṇa.	न्हा nha.
क्ष्या kshya.	उम् ḥ̄ma.	प्ता pta.
क्ष्वा kshva.	उर्य् ḥ̄nya.	प्सा psa.
ख्या khya.	उह् ḥ̄ha.	प्ना pna.
ग्धा gdha.	त्ता tta.	प्या pya.
ग्ना gna.	त्या tya.	प्मा pma.
ग्रा gra.	त्रा tra.	प्ला plā.
ग्र्या grya.	त्प्रा tpra.	प्रा pra.
ग्ला gla.	त्सा tsa.	ब्धा bdha.
ग्या ghya.	त्र्या trya.	ब्रा bra.
ग्रा ghra.	त्स्या tsya.	भ्या bhya.
घ्वा ghva.	त्था ttha.	भ्रा bhra.
घ्ना ghna.	त्स्ना tsna.	भ्णा bhṇa.
ङ्का ñka.	थ्या thyā.	भ्वा bhva.
ङ्क्ता ñkta.	त्त्रा ttra.	भ्ना bhna.
च्या chya.	द्गा dga.	म्रा mra.
च्छा chcha.	द्वा dva.	म्बा mva.
च्छ्वा chhhva.	द्या dya.	म्मा imma.
च्मा chma.	द्दा dda.	य्वा yva.
च्छ्मा chhhra.	द्र्या drya.	ल्का lka.
ज्जा jja.	द्बा dba.	ल्या lya.
ज्जा jra.	द्र्बा dbra.	ल्पा lpa.
ज्ज्वा jva.	द्व्या dvya.	ल्मा lma.
	द्व्रा dra.	ल्ला lla.

थ्य vya.	श्त्र shtra.	स्रा sra.
व्रा vra.	श्त्वा shṭva.	स्फा sphā.
अ्या s'cha.	श्त्या shṭya.	स्या sya.
अ्रा s'ra.	श्त्हा shṭha.	ह्ना hna.
अना s'na.	श्त्य्हा shṭhya.	ह्मा hma.
इया s'ya.	श्पा shpa.	ह्या hya.
स्तु s'la.	श्णा shṇa.	ह्रा hra.
अ्या s'va.	श्या shya.	ह्वा hva.
एका shka.	स्का ska.	ह्ला hla.
एका shkra.	स्खा skha.	द्या dnya.
ष्टा shṭa.	स्ता sta.	

RULES FOR CORRECT READING.

A letter or a syllable composed of अ (a) is not uniformly pronounced in words.

The final अ in a word is always silent, as परकर (par-kar), a petticoat.

The अ immediately preceding the final अ is fully sounded; करव, (ka-rav) cause to do; करवत् (kar-vat) a saw. If the final letter is not अ, the preceding अ is silent; करतो (kar-to) he does. The initial or first अ is always sounded; कर, (kar) do thou; मरा, (marā) die ye.

In a word of more than three syllables, the first अ is sounded, not the second; the third is, not the fourth; उलगडा (ul-ga-dá) disentanglement; गडबड (gad-bad) confusion. But if an additional syllable in अ be added, the fourth is also sounded; फडफडत् (phad-pha-dat) fluttering. If the fifth letter is not inherent अ, it does not make any change in pronunciation; फडफडणे (phad-phad-nēn) to flutter.

The Anusvára assumes two kinds of sounds—a nasal sound corresponding to the consonant which follows it, and a pure nasal sound. The nasal corresponding to the

$$\begin{array}{l} jh = z \quad \text{म} \\ j = ds \quad \text{स} \\ l = ts \quad \text{त} \end{array}$$

first five classes of the consonants are रु, न्र, ण and म; अंक (aṅka), पंचकदी (pañchakadī), पंढरी (pañdharī), संधि (sandhi), रंभा (rambha'). The Anusvára has the sound of *nv* before the consonants र, व, श, ष, स, and ह; संरक्षण (sanvrakṣhaṇa), संवाद (sanvvāda), संशय (sanvs'aya), दंष्ट्रा (danvshtrā) संस्कार (sanvska'ra), सिंह (sinvha).

It has the sound of *ny* and *nl* before य and ल respectively; संयोग (sanyyoga), संलग्न (sanllagna).

It assumes the purely nasal sound if it is placed on a long letter or on a final letter; as, वांकदी तोऽन करितां, त्यांनी औषध घेतले. (Vánkadín tonden na karitān, tyánnín aushadha ghetalen.) They swallowed the drug without making wry faces.

In Marathi compound letters, all the consonants are pronounced distinctly; as, पक (pakva), पका (pakká).

A short letter, with anusvára of the first kind or followed by a compound letter or visarga is accented; as, कंठ, पका, मनःपूर्वक.

PASSAGE FOR READING ONLY.

खरेना? तर तुं सर्व व्यवहार असाच आहे, असें समज. जर मनुष्य ह्याणेल कीं, मला कोणाची गरज नाहीं; मला जें हवें तें मी एकटाच करीन; मला कोणी सहाय होऊं नये; आणि मी कोणास होणार नाहीं; तर असें होईल कीं, त्याच्या शक्ति लघकर क्षीण होतील, आणि तो जें काम हातीं घेईल तें त्याला अंपुरतें टाकून घावें लागेल. मनुष्यें जर एकमेकांस सहाय झालीं तर कसेंही कठीण, कसेंही अडचणीचे काम असलें, तरी थोडक्या वेळांत पार पाढतील; तसेंच जर एकटा करीन ह्याणेल तर, त्यास जन्मवरही होणार नाहीं. अशींच या लोकांची सगळीं सुखें कोणीं ह्याणेल कीं माझा मी एकटाच भोगीन, तर त्याला तीं थोडींच प्राप्त होतील; आणि जर एकमेकांनीं एकमेकांस सुख दिलें, तर सर्वांचे सुखांत एकाचे सुख सहज आहे. आपण आपलीं आईबांये, भाऊबंद, खीपुत्र, इष्ठोळखी, चाकरकुळंबिणी, गांधकरी व सर्व लोक,

यांस आपले शक्तीप्रमाणे सुख दिलें, तर तीं सर्व मिळून आप-
णास सुख देतील; तितके आपले पकड्याचे प्रयत्नानें होणार
नाहीं. मुला, तुला पुढे लौकिकांत यावयाचा प्रसंग आहे,
हाणून या कामकन्यांचा दृष्टांत आपले मनांत पक्का ठसवून ठेव;
तेणेकरून तूं सुखी होशील. तूं पहा, ते एकमेक एकमेकांस
अमाचें ओझें किती हलके करताहेत तें! आपण आणखी
कांहींका दिवसांनीं इकडे येऊं, तेबाहं तूं हें घर पुरते झालेले
पाहशील. असो, जर तूं इच्छितो आहेस कीं, मजकूरितां
लोकांनीं श्रम घ्यावे, माझे बरे करावै, मला सहाय ब्हावैं; तर
तुलाही लोकांकरितां तसें करणे अवश्य आहे,

LESSON I.

THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, 1st Person Singular.

Terminations.

Masculine.	तैं.* <i>+o</i>
Feminine.	त्ये or तैं. (<i>tva delecta</i>)
Neuter.	तैं. <i>+e</i>

1. ऐं is added to every root to form the Gerund, but it is omitted before verbal terminations are applied and also in the 2nd Person Singular, Imperative Mood.

2. The verb is inflected by affixing the terminations to the root.

The inflected verb expresses the idea in the 1st person, the 1st Personal Pronoun मी (I) being generally used with it; as, मी खण्हौं, I dig.

खाणे *v. a.* to eat.

बोलणे *v. a.* to speak.

नाचणे *v. n.* to dance.

खेळणे *v. a. & n.* to play.

वाचणे *v. a.* to read.

खणणे *v. a.* to dig.

शिजवणे *v. a.* to cook.

लिहिणे *v. a.* to write.

सांगणे *v. a.* to tell.

* See Appendix Note 5.

१ मी खालैं-तें. २ मी नाचतों. ३ मी लेक्छैं. ४ मी शिजवतें.
 ५ मी खणतें. ६ मी लिहितों. ७ मी बाचतों. ८ सा. ९ मी सांगतों.
 १० मी खेलतें. ११ खेल. १२ मी बोलतों. १३ मी खजतों. १४ लिही.
 १५ वाच.

१ I eat. २ I write. ३ I dance. ४ I dig. ५ I read.
 ६ Play thou. ७ Cook thou. ८ I speak. ९ I tell.
 १० Dance. ११ Read. १२ I play. १३ I cook. १४ Speak.
 १५ Dig.

LESSON II.

जाएँ v. n. to go.

नेएँ v. a. to carry.

जाणें v. a. to know.

पोहङ्गें v. n. to swim.

नांगरें v. a. to plough.

बसें v. n. to sit.

निजें v. n. to sleep.

येएँ v. n. to come.

१ मी येतों. २ मी नांगरतें. ३ मी खातों. ४ मी निजतें. ५ मी बसतों. ६ खण. ७ जातें. ८ येतों. बोल. ९ मी नाचतों. १० मी सांगतें. ११ मी नेतों. १२ दे. १३ लिहितों. १४ नीज. १५ जा.

१ I know. २ Sleep. ३ I come. ४ I plough. ५ I sleep. ६ I carry. ७ I swim. ८ I sit. ९ I go. १० Eat. ११ Do come. १२ Do carry. १३ Do swim. १४ Sit. १५ Do go.

LESSON III.

THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, 2nd Person Singular.

Terminations.

Masculine. तोस*.

Feminine. ल्येस or तेस. +yes

Neuter. तेस. ??

These terminations are added to the roots as in the 1st Person and 2nd Personal Pronoun तू (thou) is put before the inflected verb ; as, तू जासेस, Thou goest.

* See Appendix Note 5.

आणर्णै* v. a. to bring.
 करर्णै v. a. to do, to make.
 घेणै v. a. to take.

देर्णै v. a. to give.
 पाहर्णै v. a. to see. P *पाहर्णै* e
 शिकविणै v. a. to teach.
 डिकावने better

१ मी आणलें. २ शिकवितेस. ३ तूं शिकवितोस. ४ तूं करल्येस.
 ५ तूं वाचतोस. ६ तूं स्वणतेस. ७ तूं जात्येस. ८ मी जाणतों. ९ तूं
 नेतोस. १० पहा. ११ तूं पहातोस. १२ तूं पाहतेस. १३ मी पाहतों.
 १४ तूं नाचतेस. १५ वस.

1 Thou sittest. 2 Thou dost. 3 Thou takest. 4 I
 teach. 5 Thou teachest. 6 Thou bringest. 7 Thou
 knowest. 8 Thou sleepest. 9 Thou speakest. 10 Thou
 digest. 11 Teach. 12 Thou givest. 13 I see. 14 Thou
 seest. 15 I take. 16 Take.

LESSON IV.

प्रकाशणै v. n. to shine.	मिळवणै v. a. to get ; to earn.
बोलावणै v. a. to call ; to invite.	फोडणे } मोडणे } v. a. & n. to break. तोडणे }
शिकणै v. a. to learn.	
भिणै v. n. to fear.	

१ तूं मिळवितेस. २ मी भिल्यें. ३ तूं मोडतोस. ४ मी बोलावतें.
 ५ मोड. ६ शिक. ७ तूं आणत्येस. ८ मी शिकतों. ९ मी शिक-
 वितों. १० तूं वसतोस. ११ तूं जाणतोस. १२ मी नाचतों. १३ तूं
 प्रकाशतोस. १४ तूं मोडतोस. १५ तूं फोडतोस. १६ मी तोडतें.
 १७ फोड.

1. Thou callest. 2 I break. 3 Thou breakest. 4 Break.
 5 Thou learnest. 6 Thou fearest. 7 See. 8 Thou
 givest. 9 I get. 10 I shine. 11 I learn. 12 Thou
 gettest. 13 Thou invitest. 14 I learn. 15 I fear. 16 Thou
 earnest. 17 Thou carriest. 18 Thou tellest. 19 Thou
 goest.

* The student should conjugate all the verbs.

LESSON V.

THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, 3rd Person Singular.^{*}

Terminations.

Masculine

तो*.

Feminine.

स्ये or ते. *the dialectic*

Neuter.

तें.

The 3rd Personal Pronoun तो (he), ती (she), or तें (it), is used before the inflected verb; as, तो वाचतो, he reads; ती वाचत्ये, she reads; तें वाचतें, it reads. तो, ती or तें is also a demonstrative pronoun, (that); as तो घोडा that horse, ती जमीन that ground, तें फूल that flower.

काशी f. the name of a टेबल or मेज n. a table.
woman.

कोमजणे v. n. to fade. धांचणे v. n. to run. *modern*
झुत्रा m. a dog. झुत्रा धुणे v. a. to wash. *& having*
चिरडणे v. a. & n. to crush. फेकणे v. a. to throw.
भुंकणे v. n. to bark.

१ तू चिरडत्येस. २ ती धुते. ३ काशी येत्ये. ४ फूल कोमजतें.
५ तू धेतेस. ६ तो भुंकतो. ७ मी धुतें. ८ तू फेकतेस. ९ मी भिल्यें.
१० तू करतेस. ११ चिरड. १२ तो धुतो. १३ मी चिरडतो. १४ ती
भुंकते. १५ तू धेतोस. १६ धे. १७ तो फेकतो. १८ कर.

1 The flower fades. 2 It breaks. 3 Thou throwest.
4 She calls. 5 He fears. 6 He shines. 7 She knows.
8 She crushes. 9 He washes. 10 She eats. 11 It swims.
12 She cooks. 13 He crushes. 14 The dog runs. 15 The
dog barks. 16 He runs. 17 She drinks.

LESSON VI.

फूल n. a flower.**घोडा** m. a horse.**द्वाणणे** v. a. to say.**जमीन** f. ground.

* See Appendix Note 5.

हालणे } v. n. to move.
सरणे }

सुकणे v. n. to dry.

गलबत n. a ship.

पकडणे v. a. to catch.

पडणे v. n. to fall.

पिणे v. a. to drink.

पंतोजी m. a school-master.

१ तू पकडतोस. २ मी पितो. ३ घोडा धावतो. ४ ती सुकते.
५ तो पंतोजी पकडतो. ६ मेज हालतें. ७ ती म्हणत्ये. ८ ती हालत्ये.
९ टेबल सरतें. १० काशी बोलावते. ११ तो भितो. १२ ती करते.
१३ ती भिळवते. १४ तो आणतो. १५ तू आण. १६ तू पकड.
१७ ती धावत्ये.

१ She catches. २ I drink. ३ She says. ४ I move. ५ He falls.
६ It dries. ७ The table falls. ८ It drinks. ९ The school-master teaches. १० The table moves. ११ He calls.
१२ Thou catchest. १३ She falls. १४ I catch. १५ The horse drinks. १६ The ground dries. १७ The ship moves.
१८ The ship dries.

LESSON VII.

पोँहचणे v. n. to reach.

बुडणे v. n. to sink.

बुडविणे* v. a. to sink.

मारणे v. a. to beat, to kill.

मुलगा m. a boy, a son.

वाढणे v. n. to grow.

सुकविणे* v. a. to dry.

मासा m. a fish.

झाड n. a tree.

१ मी मारत्ये. २ तें वाढतें. ३ गलबत बुडतें. ४ मुलगा खणतो.
५ मासा पोहतो. ६ मी करतो. ७ तो पोँहचतो. ८ ती बुडविते.
९ मी मारते. १० मुलगा नाचतो. ११ झाड वाढते. १२ मी चिरदत्तो.
१३ मुलगा सुकवितो. १४ तो कुत्रा पकडतो. १५ ती फेकते. १६ ती
मारते. १७ मुलगा वाचतो. १८ काशी वाचते.

१ He beats. २ It reaches. ३ I dry. ४ Thou sinkest.
५ I grow. ६ The boy sinks. ७ The ship sinks. ८ He sinks.
९ He dries. १० It grows. ११ The ship reaches.
१२ He kills. १३ The boy runs. १४ The fish swims.
१५ The horse drinks. १६ The dog kills. १७ The tree grows.

* व or वि added to the intransitive root makes it causal transitive.

LESSON VIII.
THE INDICATIVE MOOD.

Present Tense, Plural.

*1st p. स्तोः; 2nd p. स्तां; 3rd p. स्तात्.**

1. These terminations are alike applicable for all genders, and the inflected forms produced by their aid are put after the plural pronouns.

† आही (we) स्तांतोः; तुळी (you) स्तातां; ते *m.* (they) स्ता *f.* (they), ती *n.* (they) स्तातात्.

2. An interrogative sentence is only distinguished by its peculiar emphasis (to be learnt from a teacher) or by an interrogative pronoun or a particle; as काय, what; कां, why; कोण, who; ना, का; आही स्तांतोः? Do we eat?

Note.—We speak out of respect in the plural, even when one individual is spoken to or spoken of, but mother and God are spoken to or of, in the singular. वाचा महतात्, Papa says. गुरुजी शिकवितात्, The master teaches.

मोजणे *v. a.* to count. कापणे *v. a.* to cut, to mow.

वितळणे *v. n.* to melt. चुकणे *v. a.* to err.

लढणे *v. n.* to fight. मरणे *v. n.* to die.

१ मी बसतों. २ तू निजतोस. ३ तो स्तातो. ४ ती करत्ये. ५ बस. ६ तू बुडवितेस. ७ नाच. ८ तू नाचतेस. ९ तें कोमेजतें. १० आही मोडतों. ११ ये. १२ तुळी निजतां. १३ ते झुंकतात. १४ मोज. १५ त्या येतात का? १६ गलवत बुडतें. १७ ते बाढतात. १८ तू फेंकतोस. १९ मी मारतें. २० तुळी स्तेलतां. २१ स्ता. २२ आही स्तेलतों.

१ They melt. २ They move. ३ I go. ४ We give. ५ You drink. ६ We say. ७ I know. ८ Thou givest. ९ They do. १० I cut. ११ They err. १२ Thou fightest. १३ They die. १४ We learn. १५ You bring. १६ We get. १७ You take. १८ They see. १९ They sit. २० Do you sleep? २१ Do they drink?

* See Appendix Note 5.

† See Appendix Note 1.

LESSON IX.

NOUNS.

Nominative and Accusative Cases.

1. Cases of nouns are chiefly formed in Marâthi by inflection, or by the addition of some postpositions; but the Nominative and the Accusative are the original forms of the noun, and are used to express the doer of an action and the object acted upon respectively.

2. In a Marâthi sentence, the doer is usually put first; the object, if there be one, next; and lastly, the verb. In the Present Tense, the verb agrees with the doer in Number, Gender, and Person. मुलगे घडे वाचितात. The boys read the lessons.

3. There is no Article in the Marâthi language.

नाक <i>n.</i>	the nose.	गाय <i>f.</i>	a cow.
बांधणे <i>v. a.</i>	to fasten, to build.	गोष्ट <i>f.</i>	a story.
घालणे <i>v. a.</i>	to put on.	लुगडे <i>n.</i>	a cloth for a woman to gird about her loins.
उडविणे <i>v. a.</i>	to fly.	नेसणे <i>v. a.</i>	to gird about the चौंच <i>f.</i> a beak. [loins.
शिपी <i>m.</i>	a tailor.	प्राणी <i>m.</i>	an animal.
शिवणे <i>v. a.</i>	to sew.	व <i>conj.</i>	and.
आंगरखा <i>m.</i>	a coat.		
धडा <i>m.</i>	a lesson.		

१ शिपी गाय बांधतो. २ काशी आंगरखा शिकते. ३ काशी लुगडे नेसते. ४ तो लुगडे शिवतो. ५ ती गोष्ट सांगत्ये. ६ तुझी काय बांधतां? ७ ते गलबत बुढवितात. ८ आद्दी आंगरखा शिवतों. ९ ती गाय बांधतो. १० तुझी घोडा बांधतां. ११ स्या गोष्ट सांगतात. १२ आद्दी मासा पकडतों. १३ तुझी मासा मारतां. १४ स्या आंगरखा शिवतात. १५ ते नाक कापतात. १६ ज्ञांडे वाढतात ना? १७ तो पंतोजी धडा शिकवितो ना? १८ आम्ही गोष्ट सांगतों. १९ तो घोडा आणतो. २० स्या धडा करतात का? २१. तो प्राणी घांवतो.

1 A tailor sews a coat. 2 The tailor tells a story.
 3 Kâshi puts on a coat. 4 He kills a fish. 5 The boy catches the horse. 6 The dog catches a fish. 7 The boy washes the dog. 8 The school-master teaches the

lesson. 9 She learns the lesson. 10 He fastens the horse. 11 He sinks the ship. 12 The dog eats the fish. 13 The boy dries the table. 14 The cow swims. 15 The boy tells a story. 16 She reads the story. 17 The tailor washes the cow. 18 They fly. 19 We wash the cow. 20 You err. 21 Do they err? 22 The boy catches the animal.

LESSON X.

पागोटे धोतर	<i>n.</i> a turban. <i>n.</i> a cloth for a man.	रामा भान्दर	<i>m.</i> the name of a man.
पुस्तक	<i>n.</i> a book.	मैंदरं	<i>n.</i> a sheep.
ऐकर्णे मांस	<i>v.</i> <i>a.</i> to hear. <i>n.</i> flesh.	चाकर	<i>m.</i> a servant.
हिंदू	<i>m.</i> Hindu.	आंबा	<i>m.</i> a mango.
		गूळ	<i>m.</i> coarse-sugar.

१ रामा धोतर नेसतो. २ काशी लुगडे धुते. ३ स्या गोष्ट ऐकतात. ४ ते घडा शिकतात. ५ ते घडा शिकवितात. ६ रामा धोडा धुतो. ७ ते मैंदरं आंबा खाते? ८ तो चाकर धोतर धुतो. ९ मी पागोटे आणतो. १० तुम्ही पुस्तक वाचता का? ११ आम्ही पागोटे देतो. १२ ती आंगरखा देते. १३ ती गाय बांधते. १४ ती आंगरखा धुते. १५ तू मेज हालवितोस. १६ तो ध्रोतर सुकवितो. १७ ते मेज धुतात.

1. The boy puts on a turban. 2 Does an animal eat flesh? 3 The boy reads a book. 4 Do you eat flesh? 5 We hear a story. 6 The servant eats a mango. 7 He calls a servant. 8 You crush an animal. 9 The servant brings a cow. 10 She eats a mango. 11 The servant fastens the cow. 12 He learns a lesson. 13 I know the story. 14 We cut a tree. 15 It eats a fish. 16 The dog swims. 17 Does it sleep? 18 Do they hear a story?

LESSON XI.

अपराध	<i>m.</i> a fault.	पतंग	<i>m.</i> a kite.
बैल	<i>m.</i> an ox.	पक्षी	<i>m.</i> a bird.
विद्यार्थी	<i>m.</i> a pupil.	हुंगणे	<i>v.</i> <i>a.</i> to smell.

बैवटणे v. n. to bleat.
कुतरे or कुत्रे n. a cur.
पाणी n. water.
चालणे v. n. to walk.

हाड n. a bone.
छपवणे v. a. to hide.
सोडणे v. a. to unfasten.
शिक्षक, गुरु m. a teacher.

१ मी गोष्ट सांगतो. २ तूं ऐकतोसना? ३ कोण बोलते? ४ काय करितां? ५ तो पतंग उडवितो. ६ ते गाय वाचतात. ७ आम्ही आंबा खातो. ८ ते गूळ विकतात. ९ ती लुगडे धुते. १० शिंपी आंगरखा घालतो. ११ हिंदू धोतर नेसतात. १२ रामा गाय सोडतो. १३ कुत्रे हाड चावते. १४ तो पांगोटे घालतो. १५ त्या पुस्तक वाचतात. १६ तुम्ही मांस खाता? १७ तूं लिहियेस? १८ पुस्तक वाच.

१. The animal walks. २ An ox runs. ३ The pupil reads a book. ४ The teacher teaches a lesson. ५ He teaches the book. ६ He catches a bird. ७ The servant brings the flower. ८ The sheep bleats. ९ The tree falls. १० The flower falls. ११ They crush the animal. १२ I drink water. १३ You hide a fault. १४ We build a ship. १५ He tells a story. १६ They teach a book. १७ He cuts the tree. १८ She smells the flower. १९ Write the lesson. २० Do you wash the turban? २१ Who hides a fault?

LESSON XII.

THE PLURAL OF NOUNS.

१. Masculine nouns usually undergo no change of form in the plural, except those ending in आ.† The latter change the आ to ए.

Singular.	Plural.
खांब, a post.	खांब.
आंबा, a mango.	आंबे.
कोळी, a fisherman.	कोळी.

* The *anusvāra* on the verbal termination, 2nd person plural, indicates a higher degree of respect to the person spoken to.

† The names of persons of respectability are not changed in the plural, as काका, a paternal uncle; माया, a maternal uncle.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
घोडा, a horse.	घोडे.
साली, a weaver.	साली.
काढू, an earth-worm.	काढू.
१ तो साँव मोजतो. २ ते आंवे खातात. ३ कोळी मासे मारतो. ४ तो कोळी पुस्तक बाचतो. ५ घोडा धांवतो. ६ शिंपी घोडे बांधतात. ७ वैल मरतात. ८ कुञ्ज भुंकतात. ९ पक्षी उडतात. १० हिंदू पतंग डरवितात. ११ कुञ्जे हाड खातात. १२ विद्यार्थी अपराध छपवितात. १३ तो काढू हुँगतो. १४ घोडा गूळ खातो. १५ चाकर वैल बांधतात. १६ चाकर काढू मारतो. १७ विद्यार्थी धडे शिकतात. १८ पंतोजी धडा शिकवितात. १९ चाकर घोडे सोडतात. २० विद्यार्थी आंवे खातात. २१ ती वैल बांधते. २२ विद्यार्थी अपराध करतो.	

1. We count the posts. 2 They eat mangoes. 3 Does a dog eat a mango? 4 The fishermen catch fish. 5 The horses run. 6 The weavers catch the horse. 7 A bird eats earth-worms. 8 The birds fly. 9 The pupils fly kites. 10 The servants fasten the oxen. 11 He hides the coats. 12 He kills birds. 13 Tailors sew coats. 14 Rāmā fastens the oxen. 15 The boys move the post. 16 The weavers drink water. 17 The weaver tells a story. 18 The tailor flies a kite. 19 The pupils kill earth-worms. 20 The Hindus drink water.

LESSON XIII.

1. Feminine nouns generally take आ in the plural, as :—

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
रकम, a sum.	रकमा.
जागा, a place.	जागा.
काठी, a stick.	काठ्या.
सासू, a mother-in-law.	सासवा or सास्वा.
(a)* Most feminine nouns ending in अ take ई, as :—	
दऊत, an inkstand.	दबती, or दौती.
खार, a squirrel.	खारी.

* See Appendix Notes 2, 3.

Singular.

गाय, a cow.
गोष्ठ, story.

Plural.

गायी, or गाई.
गोष्ठी.

(b) Some feminine nouns ending in क undergo no change, as:—

Singular.

*अफू, opium.
तराजू, a balance.
अश्रू, reputation.
जादू, witchcraft.

Plural.

अफू.
तराजू.
अश्रू.
जादू.

१ तो कान्धा मोडतो. २ तुम्ही दवती का लपवितां? ३ गाई धोवतात.
४ ती गाय तें स्नान खाते. ५ ते साक्षी अफू खातात. ६ ती तराजू आण.
७ ती जादू करते. ८ अश्रू जाते. ९ खारी काढू खातात काय? १० मुलगे
गोष्ठी सांगतात. ११ काशी गायी बांधते. १२ तराजू मोडते? १३ सासवा
कान्धा घेतात. १४ विद्यार्थी रकमा घेतात. १५ मुलगे गोष्ठी ऐकतात.
१६ काशी जादू करते. १७ रामा काठी मोडतो. १८ अश्रू कां जाते?

1 The boys tell stories. 2 The pupils take places.
3 Cows fight. 4 The dog catches squirrels. 5 The cows
fall. 6 The pupil hides sticks. 7 The pupils hide ink-
stands. 8 The cows drink water. 9 The mothers in-law
bring water. 10 The boys fasten the cows. 11 The mother-
in-law tells a story. 12 The boys catch squirrels. 13 Do
you wash the cow? 14 The tailor eats opium. 15 Bring
that balance. 16 Kāshi breaks the balance. 17 The boys
make a balance. 18 Balances break. 19 Do they break
balances? 20 Count the balances. 21 Take the balance.

LESSON XIV.

I. Neuter nouns generally take ए in the plural, but those that end in ई take ई, as:—

Singular.

मोती, a pearl.
गुरुं, a cattle.
भांडे, a pot.

Plural.

मोत्ये.
गुरे.
भांडी.

* Abstract Nouns and Nouns of Materials are not, as such, used in the plural as in English unless different kinds are meant.

2. The final ई or ऊ is changed to य or ए; but this change is optional, when ई or ऊ is a penultimate letter, in forming the plural, or before the termination of a case, as:—

Singular.

- असूं, आसू *n.* a tear.
- देऊळ *n.* a temple.
- कवाईत *f.* parade.
- काईल *f.* a pan.
- पाऊळ *n.* a foot, a step.
- कऊळ, कौल *n.* a tile.
- जळू *f.* a leech.
- वाळू *f.* sand.
- दारू *f.* wine, gunpowder.
- बी *f.* a seed.
- बाई *f.* a lady.

Plural.

- असूंये, आसूये.
- देऊळे or देवळे.
- कवाईती or कवायती.
- काईली or कायली.
- पाऊळे or पाषळे.
- कऊळे, कौळे or कषळे.
- जळूवा.
- वाळूवा.
- दारूवा.
- बिया.
- बाया.

१ त्या बाया पाणी आणतात. २ ते मुलगे विया मोजतात. ३ साळी पागोटी करतात. ४ तो कौळे मोजतो. ५ त्या देवळे बांधतात. ६ ते पावळे मोजतात. ७ तो मोत्ये घेतो. ८ आळी दवती आणतो. ९ त्या विया खातात. १० विया कोण खातें? ११ त्या जळूवा कोण आणतो? १२ ती बाई देवळे बांधते. १३ त्या बाई गाई देतात. १४ कोण बैल देतात? १५ आळी आंबे देतों. १६ कुत्री हाडे नेतात. १७ मुलगे पुस्तके वाचतात. १८ मेंदरे धांवतात. १९ हिंदू लोक धोतरे नेसतात. २० बाया झुगडी नेसतात. २१. ते नांके कापतात.

१ Flowers fade. २ They throw pearls. ३ The weavers bring cattle. ४ The sheep bleat. ५ The dogs hide bones. ६ The pupils fly kites. ७ The dog smells a bone. ८ The cattle drink water. ९ Who make pots? १० The weavers bring tiles. ११ They drink wines. १२ The ladies learn Marathi. १३ The lady counts the temples. १४ We bring pans. १५ You kill leeches. १६ Take sand. १७ Seeds grow. १८ Temples fall. १९ The ladies tell stories. २० The servants wash turbans.

LESSON XV.

अडवणे *v. a.* to stop.
 आई *f.* the mother.
 कागद *m.* paper.
 केरसुणी *f.* a broom.
 केळे *n.* a plantain.
 खाण *f.* a mine.
 गालणे *v. a.* to shed.

गॉगाट *m.* a noise.
 गोडी *f.* sweetness.
 घर *n.* a house, home.
 घांट *f.* a bell.
 घोडी *f.* a mare.
 चोरणे *v. a.* to steal.
 चित्र *n.* a picture.

१ चाकर घोडे अडवतात. २ आई पुस्तके वाचिसे. ३ गाई कागद खातात? ४ खाणी कोण खणतात? ५ विद्यार्थी पाणी पितात. ६ मुलगे गॉगाट करतात. ७ विद्यार्थी घांट ऐकतात. ८ ते चाकर चित्रे चोरतात. ९ तो मुलगा पुस्तके चोरतो. १० घोड्या पाणी पितात. ११ घरे कोण बांधतात? १२ विद्यार्थी कागद वाचतात. १३ गाई केळी खातात. १४ चाकर केरसुण्या ल्यवितात. १५ तो शिंपी देवळे बांधतो. १६ तो कोळी पावळे मोजितो. १७ त्या बाया चित्रे पहातात. १८ काशी केरसुण्या आणत्ये. १९ रामा गाई अडवितो. २० मुलगे भांडी फोडतात. २१ तो मुलगा काढ्या मोडतो.

१ Ladies read books. २ The mother teaches the book.
 ३ The boys write the papers. ४ The servants take brooms.
 ५ They eat plantains. ६ We dig mines. ७ Who makes the noise? ८ I hear noises. ९ You take sweatness.
 १० They see houses. ११ We hear bells. १२ Servants wash the mares. १३ Rāmā brings sheep. १४ Do the Hindus eat flesh? १५ They steal pictures. १६ Mothers teach books. १७ I see ships. १८ The servants hide pictures. १९ The boys see the picture. २० The mother eats plaintains. २१ The mother brings the paper.

LESSON XVI.

चिनी लोक <i>m.</i> the Chinese.	याटी <i>f.</i> a slate.
चोळी <i>f.</i> a bodice.	पाला <i>m.</i> foliage.
जेवणे <i>v. a.</i> to dine.	माळी <i>m.</i> a gardener.
दाळणे <i>v. a.</i> to shed.	हंवरणे <i>v. n.</i> to low.

दाखविणे *v. a.* to show.

पेह *m.* a guava.

नदी *f.* a river.

पोथी *f.* a book.

पाजणे *v. a.* to suckle, to cause to drink.

पोपट *m.* a parrot.
सिंह *m.* a lion.

- १ गाई पाला खातात. २ ते नदा अडवितात. ३ चाकर पाणी पाजतात.
 ४ आम्ही पेह खातां. ५ माळी फुले आणतात. ६ चिनी लोक चिंत्रे दाखवितात.
 ७. रामा पोथी वाचितो. ८ रामा पोथ्या लिहितो. ९ नदा सुकतात.
 १० तुम्ही खाणी खणतां. ११ आई अश्व डाळितात. १२ तो पावा फोडतो.
 १३ पोपट पाला खातात काय? १४ पाणी आणतात? १५ अफू कोण खातो?

- १ Ladies shed tears. २ The Chinese shed tears. ३ Kāshi steals bodices. ४ The Chinese eat plantains. ५ Kāshi shows a bodice. ६ Rivers run. ७ The boys break slates. ८ The sheep eat foliage. ९ The gardeners stop a river. १० Cows low. ११ The parrots eat guavas. १२ Rāmā reads books. १३ The mother teaches a book. १४ The ladies put on bodices. १५ Do the Chinese eat parrots? १६ Do they dig mines? १७ Who stop rivers? १८ I know the Chinese. १९ You know the Hindus. २० The parrot tells stories. २१ The pupils throw sand.

LESSON XVII.

फाडणे *v. a.* to tear.

भात *m.* cooked rice.

बकरे *n.* a goat.

मनुष्य *m. n.* a person.

बाग *f. m.* a garden.

मार्दव *n.* softness.

बायको *f.* a woman.

माया *f.* love.

भरणे *v. a.* to fill.

मूळ *n.* a child; *f.* a girl.

- १ त्या मुली चोळ्या फाडतात. २ ती बायको जळवा एकडते. ३ मुली पाणी भरतात. ४ आई भाया करतात. ५ गाई बाग खातात. ६ मुळे भात जेवतात. ७ तुम्ही पेह खाता काय? ८ ते चिंत्रे करतात. ९. मुली गोंगाट करतात. १० पंतोजी गोंगाट ऐकतात. ११ कोळी कौळे फोडतात. १२ चिनी लोक केल्ये खातात. १३ मुल्यो धोतरे नेसतात. १४ मुली चोळ्या घाळतात. १५ मुळे कागद फाडतात. १६ बायका लुगारी नेसतात. १७ बाया चोळ्या शिवतात.

1 Persons eat cooked rice. 2 A cow eats cooked rice.
 3 Mothers fill pots. 4 The girls learn the lessons. 5 Women
 tear bodices. 6 The gardeners steal flowers. 7 Ladies
 smell flowers. 8 Children tear coats. 9 The persons put
 on turbans. 10 Gardeners cut fishes. 11 Children kill
 birds. 12 The girls tear the books. 13 The girls move
 the tables. 14 The persons make a noise. 15 Persons
 count houses. 16 Women make love. 17 Goats drink
 water. 18 We see the gardens. 19 They see the women.
 20 Children eat cooked rice. 21 The woman tells stories.
 22 Children play.

LESSON XVIII.

रंगवणे <i>v. a.</i>	to paint, to colour, to dye.	घळा <i>n.</i> a cloth.
रंगारी <i>m.</i>	a dyer.	घाजवणे <i>v. a.</i> to ring.
राखणे <i>v. a.</i>	to watch.	बांसरूं <i>n.</i> a calf.
रुपे <i>n.</i>	silver. [meat.	सुतार <i>m.</i> a carpenter.
लाडू <i>m.</i>	a ball of sweet-	सोनार <i>m.</i> a goldsmith.
टोपी <i>f.</i>	a cap.	बाहणे <i>v. n.</i> to flow.
		सोने <i>n.</i> gold.

१ मुले घांट बाजवतात. २ मनुष्ये नद्या अडवतात. ३ वायका पाणी भरतात. ४ मुली पुस्तके वाचतात. ५ सुतार घरे बांधतात. ६ रंगारी पागोटी रंगवितात. ७ गलवते कोण बांधतात? ८ तूं आसवे कां गाव्हतोस? ९ बकरी पाला खातात. १० तुम्ही जागा पहाता का? ११ चिनी लोक अफू खातात. १२ कुतरी मेंदरे राखतात. १३ परीट वर्जे भुतात. १४ पोपट पेरु खातो. १५ मुले पाव्या दाखवतात. १६ सोनार सोने चौरतात. १७ तुम्ही काय खातां? १८ पाणी आण. १९ मुली घडे करतात. २० तूं घडे कर. २१ गाई हंवरतात. २२ त्या वासरे पाजतात. २३ सदू पोथी वाचितो. २४ काशी चौली शिवते. २५ आई भात जेवते. २६ आद्या जेवतो. २७ वायका गोंगाट करतात.

1 I dig mines. 2 They ring bells. 3 Mothers dine.
 4 Rivers flow. 5 Mares run. 6 We see cows. 7 You
 hide brooms. 8 He sees women. 9 She tears papers.
 10 Gardeners dig gardens. 11 Children eat sweetmeat.

12. The servant brings the books. 13. You build houses.
 14. She paints pictures. 15. They shed tears. 16. Do goats eat plantains? 17. Fishermen catch fish. 18. Persons fill pots. 19. Parrots speak. 20. Children make noise.
-

LESSON XIX.

THE INSTRUMENTAL CASE.

Terminations.

* Singular.	Plural.
नै, शीं, पं.	नीं, शीं, हैं.
णै.	णीं.

1. नै, नीं; णै, णीं, indicate instrumentality, the latter set is optionally affixed only to pronouns, except to those of the 1st and 2nd person, as स्याणै or स्यानीं.

(a) शीं has the force of the English *with* and marks *nearness*; as, तो आईशीं बोलतो, he speaks with the mother.

Post-positions.—कहून, करून, करवी, जवळून, द्वारे = By, through.

2. A noun assumes its crude form before taking a case-ending, or a postposition is affixed to it; thus, झाड n. (a tree) becomes झाडा before नै=झाडानै, with a tree.

3. The crude forms are made up by the addition of या, है, आ, or ए.

4. All masculine nouns ending in आ or ए, and all neuter nouns ending in है or ए, take या, as—नाला m. a canal = नास्यानै. पारशी m. a Parsee = परस्यानै. मोती n. a pearl = मोस्यानै. तळे n. a tank = तळ्यानै.

१ नास्यानै पाणी घेतें. २ मी स्या पारस्याशीं बोलतों. ३ ते मुलगे तळ्यानै जातात.

१ The children play near the canal. २ The women fill

* See Appendix Note 2.

the pots with water near the tank. 3 The girls play with the ladies.

5. All feminine nouns ending in अ and forming the plural in ई take ई; as दूजत, दूती (pl.) दूतीनें; भाकरी+नें=भाकरीनें with bread; जमीन (ground)+शीं=जमिनीशीं; बहीण (a sister)+कहून=बहिणीकहून, शाई (ink.) शाईनें.

१ दूती शाईनें भरा. २ तै मूल भाकरीशीं खेल्दैं ३ तै साणीशीं काढ करतोस? ४ रामा काठीनें काढू मारतो. ५ मुळे कायलीशीं खेलतात.

6. All neuter and masculine nouns ending in आ take आ, as सुतार *m*+नें=सुतारनें; वाघ *m*. (a tiger)+शीं=वाघाशीं; मूल *n*+नें=मुलनें.

१ The cows fight with the tigers. २ The ladies play with children. ३ The children play with books. ४ The chinene play with kites. ५ They fill the pots with flowers. ६ The tigers fight with the oxen.

LESSON XX.

कूस *f.* a side.

घूस *f.* a rat.

कांसै *n.* bell metal.

खाट *f.* a cot.

नाद *m.* a sound.

घैर *n.* enmity.

कसा *m.* a tie.

कांस *f.* The tuck of धोतर

वागिचणै *v. a.* to treat.

or लुगडै; udder.

7. Nouns ending in ऊ or ऊं change thus:—

१. *विठू *m.* (proper noun)+नें=विठूनें. २ मेंठूं^१ *n.* (sheep) +नें=मेंठरानें. ३ नारू *m.* (a guinea-worm)+नें=नारूनें or नारवानें. ४ विचू *m.* (a scorpion)+नें=विचवानें. ५ ऊ *f.* (a louse)+नें=उवेनें.

१ I speak with Vithu. २ He fastens the sheep at the pots.

* Changed or puntilated forms of names of persons indicate contempt; as, विठूनें, by Vithu, but विठ्यानें, by Vithya (& in contempt). See foot note at p. 15.

१ विद्युरीं तू बोल्तोस ? २ सांबाशी डभा रहा. ३ मेंद्राशी कोण खेळ-
तो ? ४ खार विचवाशी लडते ? ५ ते मेंढक रामाशी खेलते. ६ मुलगे
गुरुशी पुस्तक वाचतात.

8. All feminine nouns that end in अ and form the plural in आ,* and all feminine nouns ending in आ take ए; as, खाट *f.* + शी = खाटेशी; माया *f.* + नें = मायेनें.

१ वांसरुं खाटेशी वांध. २ तें मूल मायेनें वागीब. ३ वांसराशी गाय
वांध. ४ खाट मेंद्राशी ठेव.

9. Masculine nouns ending in सा, feminine ending in स and forming the crude form in ई and the neuter ending in से change their स to श in the crude-form; as मासा *m.*
माशाशी; कूस *f.* कुशीशी; but कांस *f.* कांसेशी; कांसे *n.* कांशाशी.

१ माशाशी वैर करतोस ? २ मूल कुशीशी धे. ३ तूं कांसेशी कां वसतोस ?
४ कांशानें नाद धेतो. ५ कशानें कसा वांध. ६ धुशीशी कुत्रा लडतो.

10. The preceding are the principal rules for the crude forms; nouns not included under these remain unchanged; as, वायको *f.* (a woman) + नें = वायकोनें.

LESSON XXI.

1. The first and second personal pronouns are irregularly declined.

मी I.

Singular.

म्यां or मीं, by me.

मज्जरीं, with me.

माझ्यानें, by me.

Plural.

आह्यां, by us.

आह्यांशीं, with us.

आमच्यानें, by us.

तूं You.

Singular.

तूं or त्वां, by thee.

तुज्जरीं, with thee.

तुझ्यानें, by thee.

Plural.

तुह्यां, by you.

तुह्यांशीं, with you.

तुमच्यानें, by you.

* Appendix Note 8.

2. The plural crude form is generally obtained by making the singular crude form nasal; but the feminine nouns that take आ in the plural retain आ for the plural crude form as; मुळांनी; स्त्रांशी.

3. The student should carefully observe that in English the noun takes prepositions behind it, whilst in Marāthi it takes the case-endings and post-positions after it, to mark the case-relation. Again the position of the Marāthi verb unlike the English verb is almost invariably at the end of a sentence, as:—We (आही) see (पहतो) with (नो) the eyes (डोळणा)=आही डोळ्यांनी पहातो. They (ते) spcak (बोलतात) with (वी) you (तुझा)=ते तुझांशी बोलतात.

4. A conjunction joins two similar parts of speech; as मी जातो आणि (and) लिहितो, I go and write.

अंकुश m.	an iron rod hooked at the end.
ओठंगणे v.	n. to lean.
ओरंबणे v.	n. to hang down from weight.
उंदीर m.	a mouse.
गोटी f.	a marble.
गोफण f.	a sling.

कुदळ f.	a hoe.
कान m.	an ear.
कोयती f.	a scythe.
घरटे n.	a nest.
गडी m.	a servant.
गाडी f.	a carriage.
चव, रुचि f.	taste.
होडी f.	a boat.

१ अंकुशानें काय करतात ? २ तीं झाडें फुलांनी ओरंबतात. ३ चाकर कोयत्यांनी काय कापतात ? ४ पक्षी चौचींनी आंमे स्त्रात. ५ चाकर कुदळ्यांनी बाग खणतात. ६ आही कानांनी ऐकतो. ७ ते गाडीने जातात. ८ तो माझ्याशी बोलतो आणि मी तुझ्याशी बोलतो. ९ मजशी तो काय बोलतो ? १० तुझभी तो लढतो काय ?

१ We dig gardens with hoes. २ They hear stories with the ears. ३ He cuts the trees with a scythe. ४ The birds build nests with beaks. ५ The children play with marbles. ६ He throws a marble with a sling. ७ She leans against the post. ८ What do you do with the scythe ?

LESSON XXII.

चूल *f.* a fire-place.

चमचा *m.* a spoon.

जीभ *f.* tongue.

झाड़णे *v. a.* to brush.

तूप *n.* ghee.

तोड़ *n.* mouth.

तोड़णे *v. a.* to cut.

थिऊणे *v. n.* to freeze.

यंडी *f.* cold.

दगड़ *m.* a stone.

दुष्पणा *m.* envy.

दोरी *f.* a string, a rope.

१ आही तुपाशी केल्यांनी खातो. २ ते तुपाशी नात जेवतात. ३ तुशी दोन्यानी गुरे बांधता ? ४ ते दुष्पणानें बोलतात. ५ मी कोयतीनें तें झाड तोडतो. ६ तूं चुलीशी काय करतोस ? ७ तो कुरलीने काय खणतो ? ८ तूप यंडीनें थिजतें. ९ तूं कुत्रा दोरीने बांधतोस. १० तो केल्यांनी खवीने खातो. ११ मुलगे गोआंनीं खेळतात व मुली फुलांनीं खेळतात. १२ आई चमच्यानें पाणी पाजते. १३ आही नाकाने फुले टुऱतो. १४ तूं स्या घर-व्याहारीं काय करतोस ? १५ तो काढीने घांट वाजवितो. १६ आही जिभेने चव घेतो. १७ स्या बायका भांड्यांनीं पाणी आणतात. १८ आही केसु-णीने घर झाडतो. १९ मुले दोरीने पतंग उडवितात. २० काशी मायेने तो कुत्रा धुते. २१ रामा मुर्लीशीं गोआंनीं खेळतो.

1 They sit near the fire-place. 2 The Europeans dine with spoons. 3 We speak with the tongue. 4 The servants wash the table with a brush. 5 We speak with the mouth. 6 They cut the trees with a scythe. 7 Water freezes with cold. 8 The children throw stones with slings. 9 The Hindus fasten cows with ropes. 10 The boys catch birds with strings. 11 The women cause the child to walk with a stick. 12 He kills the birds with marbles. 13 We dine with the mouth. 14 We build a house with stones. 15 The Hindus eat cooked-rice with ghee. 16 The Hindus dine with ghee. 17 Animals die of cold.

LESSON XXIII.

डोळा *m.* an eye.

पाय *m.* a foot, a leg.

पाशीं *p. p.* near, with.

प्रीति *f.* love.

फळ *n.* a fruit. [chess.

शुस्तिकळ *n.* a piece at

घोट *n.* a finger.

बंदूक *f.* a musket.

भित *f.* a wall.
मांजर *n.* a cat.
खुंटी *f.* a peg.

मारामार *f.* mutual fighting,
 an assault.
महात *n.* an elephant driver.

१ ते डोळ्यांनी पुस्तके वाचतात व अशु ठाळतात. २ पक्षी चोंचीने फड्हे
 जातात. ३ पंतोजी शिष्यापाशी प्रीतीने बोलतात. ४ आई मुलाला मारेने
 पाजित्ये. ५ ते पोपट पेरु प्रीतीने ज्ञातात. ६ रामा सा मुलाशी बुद्धिवक्तांनी
 खेळतो. ७ तो मुलगा बोटाने लिहितो. ८ सा भितीशीं तुझी उमे रहा.
 ९ तोंडाने आशी चव बेतो. १० गोफणीने इगड कोण मारते? ११ तो
 कुत्रा दोरीने बांधा. १२ मुले तुफनी भात जेवतात. १३ मुले चुलीशी बसतात.
 १४ दगडांनी ती मुलगी खेलत्ये. १५ गाईशीं वांसरे बांधा. १६ चाकर
 भितीशीं बसतात. १७ मुले बायकांशीं गोषी सांगतात. १८ मुले आईशीं
 खेळतात. १९ मेंदरांशीं मुले खेळतात. २० मुले मेंदरांशीं (मेंडूशीं) जातात.
 २१ तो बैल खांबाशीं बांधतो. २२ चाकर पाण्याने बैल धुतात.

१ Animals see with the eyes. २ They walk with the feet.
 ३ Do you speak with them? ४ The Hindus eat fruits with
 fingers. ५ The Europeans kill birds with a musket. ६ The
 pupil leans against the wall. ७ The mouse fights with the
 cat. ८ Cats fight with dogs. ९ The children crush them
 with feet. १० It stands near the wall. ११ They kill them
 with feet. १२ We play at chess. १३ We read books with
 eyes. १४ They eat it with taste. १५ We walk on foot.
 १६ They read books with teachers. १७ The teacher reads
 the book with them. १८ Pupils write lessons in (with)
 ink. १९ Pupils ring the bell with a stick. २० He washes
 the legs with water. २१ Kashi plays with marbles.
 २२ The birds build nests with foliage. २३ The school-
 master teaches the lesson with a stick. २४ They speak
 with us. २५ Do you speak with me.

LESSON XXIV.

यंत्र *n.* a machine.
राष्ट्र *n.* a nation.
लेखणी *f.* a pen.
लोढ *n.* a cushion.
घर *p.* upon, against.
वाढणे *v.* *n.* to increase;

वाफ *f.* steam.
विस्तव *m.* fire.
शत्रु *m.* an enemy.
सुरी *f.* a knife.
हस्ती *m.* an elephant.
हरी *m.* name of a man.

१ तो लेखणीने घडे लिहतो. २ से बंदुकीने वाघ मारतात. ३ ती केर-
सुणीने घर झाडते. ४ आही दोन्यांनी बैल बांधतो. ५ ती पांची चाढतात.
६ तो गच्छापाशीं बोलतो. ७ गडी कोयत्यांनी स्थांडे तोडतात. ८ त्या यंदीने
मरतात. ९ रामा काठीशीं खेळतो. १० ते मजशीं मारामार करतात.
११ ती खाशीं काय बोलते? १२ महात अंकुशाने हत्ती चालवितो. १३ छाड
फळांनी ओथंबते. १४ बाफेने धंत्र चालते. १५ यंदीने काय खिजते?
१६ त्या दुष्टपणाने बोलतात. १७ आही जिभेने खव घेतो, डोळ्यांनी पहातो,
कानांनी ऐकतो, तोङाने बोलतो आणि पायांनी चालतो. १८ पक्षी घरटीं
बांधतात. १९ तू भिंतीशीं काय करतोस? २० मुळे भाकर खातात.
२१ ग्रीतीने प्रीति वाढते.

१ He eats* cooked rice with a spoon. २ She crushes it with the foot. ३ They burn it in fire. ४ We see with the eyes. ५ The nation fights with the enemy. ६ The boy digs the ground with a hoe. ७ The teachers write with pens. ८ She sleeps by the wall. ९ The children play by the carriage. १० The boys throw stones with the slings. ११ She leans against a cushion. १२ They play at chess. १३ We speak with the mouth. १४ The cats eat mice with the mouth. १५ The children play with stones. १६ He cuts the fruit with the knife. १७ The servant ties the cows with ropes. १८ The mother speaks with the child with love. १९ Why do you throw the marble with the foot? २० Why does he tie up the books with a string? २१ Cut the string with a knife.

LESSON XXV.

THE DATIVE CASE.

Terminations.

Singular.

Plural.

स, ला.

स, ला, ना.

१. There is no distinction between these terminations, except the provincial preference of one to the other.

२. The person or thing for which anything is done is put in the dative case.

* जेवतो.

पार्श्वी, जवळ near, प्रति to, करिता, साठी, अर्थ, स्तव for, p.p.

Singular.

मला, मजला for me,
to me.

तुला, तुजला, for thee
to thee.

उत्तर n. an answer.

अर्ज m. a petition.

औषध n. a medicine.

केव्हां ad. when.

बाल n. a babe.

नांगी f. a sting.

नारळ m. a cocoanut.

बंदर n. a harbour.

प्रश्ना m. a question.

Plural.

आहांस, आहांला for us,
to us.

तुहांस, तुहाला for you,
to you.

छट्री f. an umbrella.

टॉचणे v. a. to prick.

देव m. God, a god.

नमस्कार m. a bow.

पुणे n. name of a city.

रजा f. leave.

विचारणे v. a. to ask.

सौँड f. the trunk of an
elephant.

१ मुलगे देवाला नमस्कार करतात. २ गाईना खांशांशी बांधा. ३ त्या
मुलाला उत्तर द्या. ४ तो अर्ज मला दाखवा. ५ त्या बाईला औषध कोण
देतो? ६ पंतोजी शिष्यांना धडे देतात. ७ मुलगे पंतोजीला उत्तरे देतात.
< हिंद प्राण्यांला मारतात का? ९ चिनी लोक प्राणी मारतात का? १० तुझी
देवाला केव्हा जातां? ११ त्या मुली देवाला फुले आणतात. १२ आई
देवाला फुले घालते. १३ आई मुलाला आंगरखा घालते. १४ हरी काशीला
मारतो. १५ त्याला मी औषधें देतों. १६ सिंहाजवळ वाघ काय करितो?
१७ तो मला लेखणीने टोचतो. १८ हत्ती सोडेने पाणी पितात. १९ तूं
पायाला दोरी कां बांधतोस? २० बायका देवाला हातांनी नमस्कार करतात.
२१ मल्य भात अणत्येस का? २२ मुली धडे शिक्षकायाशी वाचतात. २३ मी
तुहांला अर्ज दाखवितों. २४ ते मला प्रभ विचारतात. २५ गाढी पुण्यास
केव्हा पोंचते? २६ ते तुहांला रजा देतात का? २७ आई बाळाला
चमच्याने औषध पाजते.

१ We make a bow to God. २ I give a guava to the
parrot. ३ The parrot pricks the fruit with the beak.
४ The dog takes the umbrella to the house. ५ Put the
turban on the peg. ६ When do you give me medicine?
७ Give me an answer. ८ The teachers teach the book to
the boys and girls. ९ Show the mouse to the cat. १० Show

him the house. 11 He gives a book to Hari. 12 They fix a foot to the table. 13 She gives an umbrella to the servant. 14 Thou tiest the string to the peg. 15 They give cocoanuts to elephants. 16 The boy puts the turban on the head 17 Do you write a letter for me to the teacher? 18 The ship reaches the harbour. 19 Does he show you the petition? 20 Take the medicine. 21 Give him an answer. 22 Make a bow to the teacher.

LESSON XXVI.

3. When a noun or a pronoun denoting a person is the object of a transitive verb, it is always put in the Dative case; but when a noun denotes an irrational animal, it is optionally put either in the Accusative or Dative case. In all other notions the Accusative case is generally used. As :—John reads a book, जान पुस्तक वाचतो. John reads it, जान तें वाचितो. He beats John, तो जानाला मारतो. Hari beats him, हरी स्याला मारतो. They know me, ते मला जाणतात. The tiger eats the cow, वाघ गाय or गाईला खातो. He kills her, तो ती or तिला मारतो.

4. Some verbs, such as the following, take the object in the Dative case in every case; as, भिक्षविणे v. a., to frighten; दसणे v. a., to bite or to stick; शिवणे v. a., to touch (not to see).

ओढणे v. a. to pull, to drag.	चाटणे v. a. to lick.
जाळै n. a net.	चारणे v. a. to feed, to pasture.
कडे p. p. towards.	चावणे v. a. to bite.
कामू f. name of a woman.	चोर m. a thief.
गमाधणे v. a. to lose.	आई f. name of a woman.
गाणे v. a. to sing.	

१ ता वांसराला ओढतेस का? २ त्या मुलाला मजकडे आण. ३ कामू मुळाना पुस्तके देते. ४ मुलें गोऱ्या गमावतात. ५ आई तुजला गाणे गाते? ६ कुत्री घुश्याना धरतात. ७ तो मला चावतो. ८ मी फळ चावतों. ९ कुतर्ही मांजराना चावतात. १० माजरे उंदीर चावतात. ११ उंदीर

मनुष्यांना चावतात. १२ कुतरी पिलांना चाटतात. १३ आई पिलें चाटते. १४ मुलगे गुरे चारतात. १५ आई मुलांना भात चारते. १६ तो चार पकडतो. १७ ते चौरांना मारतात. १८ जाई मुलांना गोष्ठी सांगते. १९ कोळी जाळी धुतात. २० मासे जाळी तोडतात.

1 The boy drags the cat. 2 The cat drags a rat. 3 Bring that book to me. 4 The pupils lose pens. 5 The boy licks fingers. 6 The dog licks Rámá. 7 The calf licks the cow. 8 The mother feeds the child. 9 The child feeds the cat. 10 The cat bites rats. 11 The rats bite the turban. 12 The thief steals cocoanuts. 13 The thieves steal cattle. 14 The fishermen put up a net for the fish. 15 The elephant catches a thing with the trunk. 16 The elephant catches the driver with the trunk. 17 The pupils ask leave of the teacher. 18 Rámá calls Jái and Kámu. 19 Kámu and Jái put him a question. 20 He gives them an answer.

LESSON XXVII.

जोर *m.* force.

टाकणे *v. a.* to throw.

डोकें *n.* head.

ढकलणे *v. a.* to push.

तांबू *f.* name of a cow.

दांडगाई *f.* rudeness.

दूध *n.* milk.

धरणे *v. a.* to hold, to catch.

नख *n.* a nail.

पत्र *n.* a letter.

पदर *m.* end of a garment.

पळणे *v. n.* to run.

पोर *n.* the young, a child

(in contempt.)

१ त्याला जोरानें धर. २ काशी आशांला मारते. ३ तो मुलगा पक्षी मारतो. ४ मुलगे डोक्याला देप्या घालतात. ५ तांबूल खांवाशी दोरीने बांधा. ६ तो मला पायांनी तुझ्याकडे ढकलितो. ७ तुझी त्या मुलीशीं दांडगाई करता काय? ८ आई मुलांना चमच्यानें दूध पाजिते. ९ मांजरे पिलांना तोडानें धरतात. १० तें तुं पदराल बांध. ११ तुं पुण्याला गाढीनें जा. १२ तो पोरांना काठीनें मारतो. १३ कुत्री मांजरे पकडितात. १४ तो कुत्रा तोडानें छत्री धरतो. १५ चाकर गुरे चारतात. १६ आशी घोष्यांना तूप चारतों.

1 He holds me forcibly. 2 The dog catches the cat. 3 They push me with force. 4 Give him that cap. 5 The dogs and cats catch them with the nails. 6 He throws the letter towards them. 7 The cats run towards

the mice with force. 8 He fastens the cows and oxen with strings. 9 They reach the house. 10 He throws the cap towards her. 11 He goes to Poona. 12 The cats drink milk with the tongue. 13 The lions hold animals. 14 The cats hold the young ones with the mouth. 15 The dog bites them. 16 They frighten me.

LESSON XXVIII.

बाप *m.* the father.

बाबा *m.* papa.

मैंदर्क *n.* a sheep.

मैना *f.* a kind of bird.

हाणणी *v.a.* to say, to recite.

यमनी *f.* name of a girl.

विष्णु *m.* name of a man.

शिपाई *m.* a peon.

स्लोक *m.* a kind of verse.

सदाशिव *m.* name of a

हात *m.* a hand. [man.]

खडू *a.* discomfited.

१ शिक्षक मुलांना शिक्षितात. २ शिक्षक खडे शिक्षितात. ३ आई आद्यांला गाणी गास्ये आणि बाबा स्लोक शिक्षितो. ४ मी डोकीस टोपी घालतो. ५ कुत्रा रामाला चावतो. ६ काशी बोट चावते. ७ पोरे चोरे चावतात आणि टाक्हतात. ८ तो पदर ओढतो व तिल ओढतो. ९ ती दोरीने कुत्रा बांधत्ये व खाला ओढत्ये. १० मुले दोरीने पुस्तके बांधतात. ११ कोळी जाळ्याने मासे पकडतात. १२ शिपाई चोर (or ला) पकडतात. १३ तुं हात (not ला) कां धरतोस? १४ यमनी बाबास डोळ्यांनी पहाते आणि मैनेढे पळते. १५. वाच गुरांना नस्तांनी फाढतो आणि मांस खातो. १६ मुले हांडगाईने पुस्तके फाढतात. १७. वैल जोराने गाढी ओढतात. १८ ते विष्णुला ओढतात व तो पडतो. १९ जाई व कामू हातांनी होडी ठकळतात. २० तो नारायणाका पायांनी ठकळतो.

१. The tiger kills* the cow. २ The teachers teach boys and girls. ३ He catches Hari. ४ She washes the child. ५ They frighten the birds. ६ The servant beats the dog. ७ She feeds the sheep. ८ It drinks water. ९ She fastens Tambu. १०. I know John. ११ They cut sticks. १२ He kills a scorpion. १३ They touch me with fingers. १४ The cat licks milk with the tongue. १५ The dog bites me. १६ He loses the pen. १७ I ask you a question. १८ Give the book to Sadashiva. १९ He catches me by the hand.

* मार्ले* takes the Accusative when it means to kill, but Dative, when it means to strike.

LESSON XXIX.

ADJECTIVES.

Number and Gender.

Terminations.

Singular.

Plural.

m.	f.	n.	m.	f.	n.
आ,	ई,	एं.	ए,	आ,	ई.

1. Adjectives are attributively used before a noun to qualify it, predicatively after it, but before the verb; as:—चांगला मुल्या, a good boy; चार पुस्तके, four books; तो तिला चांगली म्हणतो, he calls her good.

2. The Adjective of Quality, but not the Numeral* Adjective, ending in आ changes itself to agree with the noun which it qualifies, in number and gender; as:—काळा बैल, a black ox; काळे बैल, black oxen; काळी गाय, a black cow; काळ्या गाई, black cows; काळें वासरूं, a black calf; काळी वासरे, black calves; सहा मुलगे, six boys; सहा मुल्ही, six girls.

3. The Adjective of Quality in आ takes its crude form in या or ए† to agree with the noun in crude form; as:—चांगस्या घोड्याला or चांगले घोड्याला, to a good horse.

4. All Adjectives of Measuring ending in आ although with varying degrees of currency or neatness assume ला and become distributives as:—अर्धाला, एकाला, दोगलाला, केवदाला, इतकाला.

5. The Adjective is often used as a noun and treated as such. The one ending in अ or आ takes the crude form in आ or या respectively, and the rest remain unaltered, as:—चांगस्याने, by the good; वाईद्याने, by the bad; मायाळूने, by the kind.

6. The Adjective of Quality in आ is used in the Accusative case as the object of a transitive verb in its neuter singular form only; as:—तो चांगले करतो, he does well.

* See Appendix Note 4. † Crude form in या is preferable to one in ए.

आकाश n. the sky.

आँखूङ a. short.

अंथरूण n. a bed.

आँधला a. blind.

अविचारी a. thoughtless.

आवडणे v. n. to be pleasing.

ऊन a. warm.

कथा f. a story, a tale.

कळविणे v. a. to inform.

कृपाळु a. merciful.

कुरकुरणे v. n. to complain.

गरीब a. poor. [a cover.

उघडा a. exposed, without

गांव m. n. a village.

१ त्या अविचारी मुलापाशी एक घांगली गोष्ट वाढ. २ आई मुलांना घांगस्था गोष्टी सांगते. ३ यमनी मैनेला घांगले हूध पाजते. ४ तीं काळी मेंढरे घावतात, पहा. ५ तो अविचारी मुलगा त्या गरीब मेंढरांना मारितो. ६ ऊन पाप्यानें तो आंगरसा धू. ७ ती उघड्या पायांनी घालते. ८ कृपाळु मनुष्ये देवाळा आवडतात. ९ गरीब मुलांना तीं पुस्तके द्या. १० उघड्या पायांनी त्या देवास जातात.

1 A bad boy tears a good book. 2 The good boy reads a good book. 3 Sadashiva plays with the thoughtless boy. 4 Vishnu recites a good shloka. 5 Yamani touches the babe with bad fingers. 6 Do you see that black sheep? 7 Bring me warm water. 8 Do blind children read? 9 The poor father beats the thoughtless son. 10 The poor mother feeds the child with bad milk.

LESSON XXX.

घाणेरडा a. dirty.	[tor.	दहा a. ten.
चौकसनीस m. an inspec-		दार n. a door.
छडी f. a cane.		द्वाढ a. mischievous.
जुना a. old.		द्राक्षासव m. wine.
जोडणे v. a. to join.		दिवस m. a day.
टक्क्या a. bald.		दिसणे v. n. to look.
तांबडा a. red.		देणगी f. a gift.
दयाळु a. kind.		पुस्कळ a. much, many.

१ घांगली मुळे धडे करतात. २ वाई दुली आद्यांला आवडतात? ३ तुझी तुन्या गोष्टी सांगता. ४ ती तांबडी गाय त्या काळ्या बैलाजवळ वांध. ५ तीं गरीब मुळे अविचारी दिसतात. ६ त्या अविचारी वाया गरीब दिसतात. ७ तूं घाणेरडी वसें धू. ८ तूं घांगली पुस्तके घाणेरडी करतोस. ९ जुनी

બસે ગરીબ લોકાના થા. ૧૦ પંતોજી દ્વારા પોરાના મારતાત. ૧૧ તો દ્રાક્ષાસબ તાંવડા બ ચાગળા દિસતો. ૧૨ ત્યા દ્વારા મુલી તે ગરીબ પ્રાણી પાણીની ચિરઢતાત. ૧૩ તાંવડે માસે લોક જ્ઞાતાત કાય? ૧૪ માંજરે પાંઠે ડંદીર મારતાત. ૧૫ તો વાઈટ મનુષ્ય મલા ભિન્બવિતો.

1 Bring the old cane to me. 2 The master puts on a red turban. 3 The kind mother gives a ball of sweetmeat to the son. 4 The teacher beats mischievous children. 5 The bald master teaches those ten boys. 6 Give them the red wine. 7 He cooks discomfited. 8 He makes good gifts to the poor children. 9 Those boys look mischievous. 10 Bring red coats for the boys. 11 The children like red cloths. 12 Those mischievous children go to the table. 13 Give the short stick to the blind boy.

LESSON XXXI.

નવા *a.* new.

પૈસા *m.* a pice, money.

નિછા *a.* blue.

બરોબર *p. p.* with.

નુકસાન *n.* a loss.

બલ્દકટ *a.* strong.

પદાર્થ *m.* a thing.

બક્ષીસ *n.* a reward.

પણ *conj.* but.

બારા *a.* twelve.

પાંગળા *a.* lame, halt.

ભિક્ષા *f.* alms.

પાંદરા *a.* white.

મઊ *a.* soft.

૧ શિપી નયે ઓગરસે કરતાત. ૨ પુષ્કલ બલ્કટ માણસે આદી પહાતો. ૩ ત્યા ચાકરાના ચાંગલે બક્ષીસ થા. ૪ સદાશિવાલા આજિ વિષ્ણુલા બારા આંબે બ પેણ થા. ૫ ત્યા અંધબ્યા મુલાલ ટોપી બક્ષીસ દે. ૬ ત્યા ઘણે-રજ્યા મુલાલા દ્વાં છર્યા દે. ૭ કાલ્યા ગાઈલા કપિલા મહણતાત. ૮ ચાંગ-ત્યા માણસાલા સબન મહણતાત. ૯ પાંદરા હતીલા કાય મહણતાત? ૧૦ ત્યા ગરીબ માણસાલા પુષ્કલ ભિક્ષા ઘાલ. ૧૧ દહા ચાંગરયા મુલંના બક્ષિસે થા. ૧૨ તે સહા દયાકૂ મુલગે મલા આવદતાત. ૧૩ તે મુલ્લો કૃપાકૂ દિસતાત. ૧૫ તી મુલે અવિચારી દિસતાત.

1 Give me a new coat. 2 Do you see the blue sky. 3 He puts on a white turban. 4 The lame man fights with many strong children. 5 Those strong boys beat the lame man. 6 She gives much money to the servants.

7 Many boys go with me to the new school. 8 The thoughtless man puts on a dirty cap. 9 Bad boys throw stones. 10 Make a bow to good men. 11 They sit on a soft new cushion. 12 Those mischievous boys make an assault on the poor man. 13 The children see a new garden. 14 A dyer gives a good colour to old things. 15 Tear the old books and throw them. 16 Ladies lean against soft cushions.

LESSON XXXII.

मार्ग *m.* a way.माणूस *n.* a person.मायलेंकी *f.* mother andलांब *a.* long. [daughter.मावशी *f.* a maternal aunt.मुलगी *f.* a daughter, a girl.मूर्ख *a.* foolish.मोठा *a.* great, big.मोड़का *a.* broken.मोहर *m.* blossom, *f.* a coin of fifteen rupees.राजा *m.* a king.लंगडा *a.* lame.लाडका *a.* darling.लांडा *a.* tail-cut.लोक *m.* people.

१ पंतोजी मुलांना चांगला मार्ग दाखवितात. २ चांगलीं माणसें देवाळा भावडतात. ३ स्या मायलेंकी गरीब व दयाकृ दिसतात. ४ ती मुऱगी मावशीला चांगलीं पुस्के दाखविते. ५ मूर्ख मुली मोऱ्या माणसांशी अपराध लघवितात. ६ मोड़का पाय लांब दिसतो. ७ तो लांडा कुत्रा गरीब माणसांना चावतो. ८ गरीब लोक त्या लंगच्या कुञ्च्याला भितात. ९ लांब काठी घे आणि स्या काळ्या कुञ्च्याला मार. १० अविचारी लोक मुऱ्ये लाडकीं करतात. ११ चांगला राजा गरीब लोकांवर प्रीति करतो. १२ लंगडा कुत्रा त्या लांच्या कुञ्च्याला चावतो. १३ ती मूर्ख मुलगी मावशीला चावते. १४ तो कुत्रा मोठी हाडे चावतो. १५ मोठी मांजरे लहान डंदीर चावतात.

१ The teacher teaches many things. २ He teaches the big book to the foolish girls. ३ Foolish people throw stones at the poor animals. ४ Big people feed the poor people. ५ He comes to the house by the long way. ६ The teacher beats the boys with a broken cane. ७ The new horse looks old. ८ He tells us a long story. ९ The old father complains against the mischievous servants. १० You give me a new servant but he looks foolish. ११ Show

him the good way. 12 He gives you a good reward.
 13 Money makes the good people bad. 14 The elephant
 drinks much water. 15 Many mischievous children catch
 birds.

LESSON XXXIII.

वृद्ध <i>a.</i> old [person].	शोभणे <i>v. n.</i> to become.
व्यागणे <i>v. n.</i> to behave.	सगळा <i>a.</i> whole.
वांटणे <i>v. a.</i> to distribute.	स्वच्छ <i>a.</i> fair, clean.
व्यापरणे <i>v. a.</i> to wear.	सरळ <i>a.</i> straight.
विषयीं <i>p. p.</i> about.	सुख <i>n.</i> pleasure.
शिलेदार <i>m.</i> a horse-soldier who provides his own horse.	सुंदर <i>a.</i> fair.
श्रीमान् <i>a.</i> rich.	चेही <i>m.</i> a friend.
	हा <i>pro. a.</i> this.

१ सहा दिवस मी तिल्य आईबरोबर पहातों। २ या मायलेंकीविषयीं सुगळ्या
 गांव कुरकुरतो. ३ हा चौकसनिसास वाईट इणतो. ४ मी त्यांस हें
 कळवितों. ५ चार आवे मावशीला दे. ६ मी तुला सगळी कथा सांगतों.
 ७ अविचारी वाप लाडक्या मुलाना पैसे देतात आणि ती वाईट पदार्थ सातात.
 ८ काळे पागोटे तुला शोभतें. ९ तांबड्या बैलाला लांब होरीने वांधा.
 १० तो अंधल्यांना पैसे वांटतो. ११ लांडा कुत्रा माजसांना डसतो. १२ तूं
 बिश्वासांना स्टू कां करतोस. १३ ते तुजशीं सरळ मार्गाने वागतात. १४ आ
 अंब्याला मोहर पुष्कळ येतो. १५ मला मज अंथहण आवडतें. १६ टकळ्या
 शिलेदार शिपायाशीं गोड बोलतो पण पुष्कळ नुकसान करतो. १७ लंगाडा
 योदा गाढीला जोडतोस? १८ सो अंधल्या पांगळ्यांना भिक्षा घासतो.
 १९ द्वाढ मुले गरीब प्राण्यांना मारतात. २० बारा शिपाई त्या एका गरी-
 बाला धरतात आणि मारतात.

- १ The teacher beats the foolish boy with a long cane.
- २ He drinks the red wine.
- ३ The blind boy sits near (by) the kind mother.
- ४ The kind child washes the lame dog with warm water.
- ५ The black cat eats the big rat.
- ६ The fair daughter reads a good book to the old mother.
- ७ The girl sleeps without a coverlet.
- ८ That blind horse goes by the straight way.
- ९ The discomfited boy sits quiet by the father.
- १० Soft cushions give us great pleasure.
- ११ The white cows give you much milk.
- १२ I give

short sticks to the good children. 13 Give him a reward for these services. 14 The fair sky looks blue. 15 Bring that broken cane. 16 Give the new book to Sadāshiva. 17 Do you wash the dirty slate? 18 Do you build me a strong boat? 19 Poor people wear old clothes. 20 Rich women make gifts to the poor.

LESSON XXXIV.

असणे. To be.

1. The forms of असणे which are obtained by the application of the ordinary present tense terminations are used to indicate the present habitual tense; as:—आई मजपाची असत्ये, the mother is usually with me; while the simple present forms are the following:—

Singular.

Plural.

1st. आहे or होय	am.	आहां or हहां*	are.
2nd. आहेस or होस	art.	आहां or हहां*	are.
3rd. आहे or होय	is.	आहेत or होत	are.

2. The first set is used to denote the existence or the predicate of the subject, but the second, to show the latter only; as, तो आहे, he is (not होय); तो मूर्ख आहे or होय, he is foolish. The first is preferable in common conversation, while the second is more learned.

3. The negative form of this verb is नसणे, which becomes नाही in the present; स in the second person singular and त in the third person plural being added to नाही; and that of होय is नव्हे, taking स in the second person singular, and त in the third person plural.

4. A noun which adds to the subject through the verb is put just before the verb in the nominative case; as:—तो राजा आहे, he is a king.

* These forms are very rarely used in present Marathi prose.

असणे *v.* *n.* to belong.

अधिक *a.* more.

अन्न *n.* food.

अज्ञानी *a.* ignorant.

उत्कृष्ट *a.* excellent.

उथळ *a.* shallow.

उल्हासी *a.* gay.

कापूस *m.* cotton.

कांहीं *a.* some.

कितीएक *a.* several.

कॉकरूं *n.* a lamb.

कोणता *inter. p.* which.

कोरणे *v. a.* to carve.

खडक *n. m.* a rock.

खळगा *m.* a pit.

खारा *a.* salt.

१ मुळें अज्ञानी असतात. २ ते आंदे उत्कृष्ट आहेत. ३ ती उल्हासी मुलगी आहे. ४ पुळकल लोक धीट नसतात. ५ श्रीमंत लोक द्वाढ नसतात काय? ६ कॉकरे सुरेख दिसतात. ७ मला सुंदर कॉकरे आवडतात. ८ कोणता मुलगा खेळतो? ९ तो ढांकूड कोरतो. १० त्या खडकावर कापूस आहे काय? ११ तो कापूस नव्हे. १२ तर तें काय आहे? १३ कांहीं पांढरे आहे. १४ अज्ञानी लोकांस अज्ञानी लोक आवडतात. १५ कांहीं नद्या उथळ असतात. १६ पाणोटे तुझाला चांगलें शोभतें.

१ She eats more food. २ She is ignorant. ३ Rich people eat excellent food. ४ This river is shallow. ५ Cotton is soft. ६ Some men are strong. ७ Several girls go to school. ८ The lambs are clean. ९ The children dig several pits. १० Which boys carve? ११ The ships run against these rocks. १२ Which are the excellent boys? १३ Give them these rewards. १४ They are not friends. १५ This blue cotton is not good. १६ He is a good king. १७ She is a fair girl. १८ The girl is fair. १९ She looks a fair woman. २० Old men think more.

LESSON XXXV.

खोल *a.* deep.

गर्व *m.* pride.

गुण *m.* quality.

गोडा *a.* sweet.

[city.]

गोवळकोऱ्हे *n.* name of a

घरधनी *m.* a landlord.

जवाहीर *n.* a jewel.

झुडूप *a.* a shrub.

ठेवणे *v. a.* to lay.

ठाडक *a.* known.

तरवार *f.* a sword.

तरुण *a.* young.

तहान *f.* thirst.

ताजा *a.* fresh.

१ मासे खारे पाणी पितात काय? २ होऱ्या सोल नद्यांना चालतात. ३ माणसें गोडे पाणी पितात. ४ बायका पुण्कळ जवाहीर वापरतात. ५ मला तें मुदूप ठाडक आहे. ६ तशू बायकांना जवाहीर आवडते. ७ ते जवाहीर घरधन्याजबळ ठेवतात. ८ सदाशिव घरधनी आहे. ९ त्याला चांगले बारा आंबे दे. १० त्या गाईना ताजे पाणी पाज. ११ तो चांगला गुण आहे का? १२ त्या रस्त्याला सोल खळगे नाहीत. १३ बाबा मला चांगला मुलगा म्हणतात. १४ कांही मुळे गरीब प्रायांना दगड मारतात.

1 Those children dig deep pits. 2 Animals drink fresh water. 3 That river is deep. 4 This cotton is white. 5 The girls are not fair. 6 Which girls are not fair? 7 It is a straight way to the house. 8 The mischievous boys beat the poor lambs. 9 Which are the poor boys? 10 The water is shallow. 11 The landlord gives new coats to the poor servants. 12 Pride is not a good quality. 13 We drink fresh milk. 14 Is Govalkonde a great city? 15 That young man wears a sword. 16. When do you go to school? 17 Push it with a great force. 18 This cow is lame. 19 These flowers are red. 20 Those are white flowers. 21 Which flowers are white?

LESSON XXXVI.

तीळण <i>a.</i> sharp.	न्हावी <i>m.</i> a barber.
दोन <i>a.</i> two.	पातळ <i>a.</i> thin, liquid.
धीट <i>a.</i> bold.	पीठ <i>n.</i> flour.
निःपक्षपाती <i>a.</i> impartial.	प्रार्थना <i>f.</i> a request, a prayer.
निरपराधी <i>a.</i> innocent.	प्रियकर <i>a.</i> lovely.
निर्मळ <i>a.</i> pure, clean.	आद्धण <i>m.</i> one of the sacre-
निराळा <i>a.</i> different.	dotal class of India.
न्यायाधीश <i>m.</i> a judge.	भागवणे <i>v. a.</i> to quench.

१ ते दोन मुळगे धीट आहेत. २ कांही बाप निःपक्षपाती असतात काय? ३ निरपराधी माणसे धीट असतात. ४ धीट लोक निरपराधी असतात काय? ५ घोडी निर्मळ पाणी पितात. ६ मुळे भाषिक अम खालात. ७ कुची डल्हासी. प्राणी होत. ८ ते लांब आणि सोल खळगे आहेत. ९ तो न्हावी गरीब मनुष्य आहे. १० ताजे अम गोड असते. ११ तो द्वाद

मुलगा मला दाखीब. १२ गोवळङ्गें काय आहे? १३ मला काळे घोटे; आवढतात. १४ गाई गरीब असतात पण वैल नसतात. १५ खारे मासे; पुष्कळ लोक सातात. १६ ती सुरी तीक्ष्ण नाही काय? होय, आहे.

१ This sword is not sharp. २ The women are bold. ३ Animals quench thirst with fresh water. ४ The old, impartial judge is merciful. ५ Those strong women are not bold. ६ She is not an innocent woman. ७ Pure water is not sweet. ८ Bring me a different barber. ९ Is ghee a liquid thing? १० The old flour is not good. ११ Those white shrubs look lovely. १२ The Brāhmaṇa drinks fresh and pure water. १३ The women look strong, but they are not bold. १४ Some people quench thirst with wine. १५ The judge is merciful and impartial but old. १६ Diffrent people come and see the new king. १७ The poor people make a request to the merciful king.

LESSON XXXVII.

भिन्ना a. timid.	रागावळेला a. angry.
भूत n. a ghost.	रूप n. appearance.
भूषण n. an ornament.	लंकूड n. wood.
माणीक a. a ruby.	लुच्चा a. disssolute, libertine.
मातवर a. rich.	बाढी f. a dish of dressed food placed as an offering to evil spirits.
मासळी f. fish.	विधवा f. a widow.
मिष्ठ a. delicious.	सुखी a. happy.
मुका m. a kiss.	
रक्त n. blood.	

१ भिन्ने लोक भुताना भितात. २ मोव्याळा अंकूश भूषण आहे. ३ वेडे लोक भुताना वाढ्या ठेवतात काय? ४ माणीक जवाहीर आहे. ५ कांही मासे मिष्ठान असतात का? ६ कांही लोक मासळी पुष्कळ सातात. ७ माणसे मुके घेतात. ८ आई मला गोड मुके देते. १० रक्त तांबडे असते. ११ पांढरा हत्ती राजाळा भूषण आहे. १२ महात त्या रागावळेस्या हत्तीला अंकूशाने मारतो. १३ पुष्कळ विधवा गरीब असतात. १४ ती मातवर विधवा गरीब लोकाना पुष्कळ अन्न देते. १५ तो न्यावाधीश लुच्चे लोकाशी कुणाकू नसतो १६ कांही पांढरी फुले देवाना भाण. १७ मैद्रे व वकरी

गरीब प्राणी असतात. १९ कोणते लोक पुण्यकळ मासली सातात? २० हस्ती
मोठा प्राणी असतो. २० मुलानां निर्मल कपडे या. २१ तुम्ही निराव्या
गोष्टी वाचा. २२ ब्राह्मण मासली सातात? २३ नाही.

१ A ruby is an ornament for women. २ Rich people wear rubies. ३ Fish is a delicious food for dogs. ४ Timid women fear the squirrel. ५ This ink is not thin. ६ The shrub looks lovely. ७ A sword is no ornament to ladies. ८ They are timid. ९ Are they timid? १० Which boys are timid? ११ The knife is sharp. १२ Bring me a sharp knife. १३ Good men are happy. १४ The fruit is delicious. १५ The teacher is angry. १६ This is a good lesson. १७ The whole lesson is bad. १८ Why is that bad? १९ The mango is sweet. २० This is a sweet mango. २१ Is that mango sweet? २२ Which mango is sweet?

LESSON XXXVIII.

अम *m.* pains.

साव *a.* honest.

शांत *a.* patient.

सुरेख *a,* pretty.

संगती *f.* company.

सुसर *m. f.* a crocodile.

सर्व *a.* all.

हितकारक *a.* wholesome.

साजणे *v. n.* to become.

हिरा *m.* a diamond.

साधारण *a.* common.

हुशार *a.* clever.

वरा *a.* good.

भाऊ *m.* brother.

१ मला सर्व ठाडक आहे. २ ही प्रार्थना आहे. ३ हे भूषण तुम्हास
साजतो. ४ ही तरचार तुला वक्षीस करतो. ५ काशीवाई एक विधवा आहे.
६ तिल दोन मुळे आहेत. ७ आईस मोह अधिक आवडतो. ८ ती रूपानें
साधारण, पण गुणानीं उत्कृष्ट आहे. ९ आई प्रीतीने मुळे घेते. १० तो हिरा
सुंदर आहे. ११ गोवळकोऱ्यास सुंदर हिरे असतात. १२ मी चोर नव्हे,
साव आहे. १३ मी जाणतो, ते लुशा नाहीस. १४ उल्हासी सैन्य शत्रु वरा-
वर लढतो. १५ ताजें अम मनुज्यास हितकर होय. १६ किंतीएक लोकांना
ज्ञारी व किंतीएकांना गोडी मासली आवडते. १७ सुसर मोठा प्राणी असतो.
१८ भित्रे लोक भुताना शेतार्ही वाव्या ठेवतात. १९ ताजें रक्त पातळ असतो.
२० तो नहावी लुशा आहे. २१ तो घरघनी मातवर आहे.

1 The pearl is good. 2 Some plantains are red. 3 That cotton is clean. 4 The fish is dry. 5 It is a diamond. 6 The horses are young. 7 They are merciful. 8 Ruby is a jewel. 9 She takes great pains. 10 You read fresh books. 11 I eat delicious food. 12 She carves wood. 13 The ignorant mother beats the innocent child. 14 There is God. 15 These are good mangoes. 16 The pit is not deep. 17 The flour is not black. 18 He gives me a different book. 19 The stone is not large. 20 Milk is not water. 21 The law is not wholesome. 22 Ignorant men cut the lovely shrub. 23 The Hindus quench thirst with pure water. 24 Keep company with good men. 25 That is a shallow river. 26 He is a fool. 27 The lamb is pretty. 28 That is a weak child. 29 She is a bold woman. 30 This is a sharp knife. 31 Which is the cleverer servant? 32 Who is angry with you? 33 The patient judge is impartial. 34 Several old men are ignorant.

LESSON XXXIX.

ABLATIVE, GENITIVE, LOCATIVE, AND VOCATIVE CASES.*

Terminations.

Ablative : અન from, or હન than, from.

Genitive Singular : ચા m. of.

Locative : ઈ in.

Vocative case of a noun is its crude form, but નોં is added to form the plural.

Post-positions.

Ablative : પાસુન, જવલુન from ; પેણ્ણાન than.

Locative : આત, મધ્યે, in.

Vocative particles અરે, રે, અગા, ગા m. n. O! અગે, ગે, અગે, ગો f. O!

1st Personal Pronoun.

Singular.

Plural.

Ablative.	મજહુન,	than me.	આદ્ધાહુન,	than us.
-----------	--------	----------	-----------	----------

Genitive.	માઝા,	of me.	આમચા,	of us.
-----------	-------	--------	-------	--------

Locative.	માઝ્યાત,	in me.	આદ્ધાત,	in us.
-----------	----------	--------	---------	--------

* See Appendix, Note 2.

2nd Personal Pronoun.

Singular.

Plural.

Ablative. तुज्हादून, than you. तुम्हादून, than you.

Genitive. तुम्हा, of thee. तुमचा, of you.

Locative. तुम्हांत, in thee. तुम्हांत, in you.

1. The Reflexive Pronoun आपण is not changed in the first three cases. The form of the Genitive is आपला, and आपणा is its crude form in the other cases; it is regularly declined otherwise. As a Personal Pronoun it is either first or second person dignified.

2. The Ablative case denotes the relation of separation as well as comparison; and the object with which some other object is compared is always put in this case with दून or पेक्षा; as:—तो माझ्यादून or पेक्षा उंच आहे, He is taller than I.

3. The Genitive case shows the relation of origin or possession, and it is always used like an Adjective in आ, and is modified so as to agree with the noun governing it, in number and gender; as:—रामाचा घोडा, Rama's horse; लंकाडाची खुर्ची, a wooden chair; आपली मुळे, our children, &c.

4. The Locative case indicates the relation of place; as:—स्थान घरी, at his house.

5. It is the post-positions that are, in general, used for making up the forms of the Ablative and Locative cases.

LESSON XL.

अंगल *n.* rule.

कारण *n.* cause.

अवस्था *f.* state.

खाली *p. p.* under, below.

आभारी *a.* thankful.

गति *f.* course.

उद्योगी *a.* industrious.

गहाण *n.* a pledge.

उपयुक्त *a.* useful.

घड्याळ *n.* a clock, a watch.

ऋणी *a.* indebted.

प्रकार *m.* a sort.

एक *a.* one.

शाळा *f.* a school.

करदूळ *n.* a kid.

चलणे *v. n.* to walk; to begin a journey.

कल्पना *f.* invention.

१ आळी तिच्या अमलात आहो. २ सांची अवस्था चांगली आहे. ३ मी तुमचा भाभारी आहें. ४ उद्योगी लोक श्रीमान असतात. ५ तुझी उपयुक्त पुस्तके वाढा. ६ आढी तुमचे कर्णी आहों. ७ स्या बाईंट पुस्तकाचे काढ करतोस ? ८ स्याम एक चांगले पुस्तक दे. ९ कोकराहून करूँ सुरेस दिसते. १० ती उपयुक्त कास्पना आहे. ११ स्याचे कारण काय ? १२ बर्गात विष्णु माझ्या द्वार्ली असतो. १३ हा मुलगा आपली पुस्तके गहाज टाकतो. १४ घड्याळे कशाची गति दाखवितात ? १५ तिचा अंमल आद्यांवर आहे. १६ ते चांगस्या अवस्थेत आहेत. १७ श्रीमान लोक उद्योगी असतात काय ? १८ चला आपण जातो. १९ आज्ञाला तुझी चांगली काढी दे.

1 We are thankful to God for his pure water. 2 Under a good rule the people are industrious. 3 There are many useful things in his house. 4 We are indebted to him for this kid. 5 Clocks and watches are useful to industrious men. 6 This is a useful invention. 7 That is a wholesome medicine for children of all sorts. 8 He reads his book. 9 She sews her bodice. 10 The children go to school with their books. 11 That pretty lamb belongs to me. 12 He goes home with his father. 13 My father is in the house. 14 I go to his house. 15 My children come from school with my servant. 16 Men are bolder than women. 17 Your son is cleverer than mine. 18 This is the cleverest boy of them all. 19 They are thankful to him for his good gifts. 20 Your house is older than his.

LESSON XLI.

जखम *f.* a wound.

जग *n.* the world.

जगू *m.* name of a boy.

जवळ *p. p.* near.

जीव *m.* life.

तर *conj.* then.

तीस *a.* thirty.

तुरंग *m.* a prison.

रागीट *a.* passionate.

उदार *a.* generous.

दया *f.* mercy.

दाखविणे *v. a.* to mark.

दीनधाणा *a.* pitiable.

तुःख *n.* woe.

तुखरा *a.* sore.

तुसरा *a.* other.

देणे *n.* a debt.

दोन्ही *a.* both.

धर्म *m.* a religion.

ममता *f.* love.

१ स्थाच्या पायांला वाईट जखम आहे. २ या जगांत देण्यादून अधिक व्हाईट कोही नाही. ३ जगू एका गरीब विधवेचा मुलगा आहे. ४ स्थाचा जीव त्यात्म अधिक नाही. ५ तर स्थाच्या जिवावर तुझी उदार का? ६ या तीस मुलांतून एका हुशार मुलाला हें बक्षीस या. ७ नुचे लोक तुरंगात जातात. ८ चांगल्या लोकांना इया येते. ९ जगांतील सर्व घड्याले बेळ दाखवितात पण आशी पहातो? १० तू दीनवाढ्या स्थिरीत का आहेस? ११ दुसऱ्याच्या हुःखांने कोही लोक भाषण हुःख करतात. १२ माझा पाय हुखरा आहे. १३ मी स्थाचे वारा रुपये देणे आहें. १४ मजक्करिता एक दुसरा शिक्षक पहा. १५ आमचे पंतोजी रागीट आहेत पण स्थांना इया येते. १६ माझी जखम वरी आहे. १७ जगू चांगला मुलगा आहे पण हुशार नाही. १८ आशी त्या विधवेच्या घरीं जातो. १९ तीस मनुष्ये हे खळगे एक दिवसांत खण्टात. २० आमच्या दोन चाकरांची मुळे शाळेत शिकतात.

1 There are good and bad people in the world. 2 Jagu is the brother of Kâshi. 3 What do you do near the door? 4 There are thirty boys in my class. 5 The man thinks his life useful. 6 Then that is a bad book. 7 Schools are for good children and prisons for the bad. 8 She shows mercy to her servants. 9 He is in a pitiable state. 10 His eyes are sore. 11 Give me some other book. 12 I pay my debt. 13 One of my eyes is sore. 14 Then you see with the other. 15 The Judge shows mercy to these thirty men. 16 There is no mercy in him. 17 There are many good people in this prison. 18 Bad people eat two meals in this world. 19 Bad people take the life of poor animals. 20 The state of that poor man is more pitiable than that of a dog. 21 My brother is good to me.

LESSON XLII.

नवरा *m.* husband.

पोट *n.* belly.

नांव *n.* a name. [habits.

प्रामाणिक *a.* true, fair.

निर्व्यसनी *a.* free from bad

वद्दल *p. p.* instead of.

नेणे *v. a.* to lead; to carry.

भगवंत *m.* God.

न्याय *m.* justice.

भला *a.* honest.

पातक *n.* a sin.

भाषा *f.* a language.

१ दोन्ही पुस्तके मासी मुलगी घालते. २ सर्व धर्मीत चांगले लोक असतात. ३ तिच्या नवन्याचा भाऊ दुशार मुलगा आहे. ४ तिच्या नवन्याचें नांद सहाशिव. ५ त्याच्या घरात निर्बंधनी मनुष्य पुस्कळ आहेत. ६ तू मला आफल्या शाळेत नेतोस का? ७ लोकांचा न्याय राजा करतो. ८ इा वाईट पातकाळा बक्षीस काय? ९ रुप्यापेक्षां निर्मल सोने चांगले दिसते. ११ गरीब लोक आफल्या पोरांच्या पोटास काय घालतात? ११ क्षेणस्या प्रकारचा द्वाढ मुलगा आहे हा? १२ प्रामाणिक निर्बंधनी असतात. १३ त्याच्यावहूळ मी तुला एक चांगले पुस्तक देतो. १४ भगवंताची प्रार्थना कर. १५ हे गत्या माणसाचें जग नव्हे. १६ तुला किती चांगल्या भाषा येतात? १७ मुलांची आईवर ममता असते. १८ त्याहून अधीक्ष आईची ममता मुलांवर असते. १९ मास्या दुखन्या पायानें मी हीनवाणी किती आहें? २० चल मी तुमच्या नव्या घरी येतो. २१ न्यायाधीश चोरांना तुरंगात घालतो. २१ तो मज्हानु गोड बोलतो.

1 Both of his sons are clever. 2 What religion do you belong to? 3 He is the husband of Kashi. 4 What is his name? 5 Her husband is free from bad habits. 6 The good boy leads the old woman to her house. 7 The poor get justice under a good king. 8 My servant is a better man than yours. 9 Lamb is the young of a sheep. 10 What sort of man is he? 11 He is an honest man. 12 Give him a good book instead of money. 13 There is one God. 14 Honest men are happy. 15 The mother's love of children is great. 16 He is not at home. 17 What is his religion? 18 What is your father's name? 19 My servant carries my books to school. 20 He is not old but a young man. 21 God is impartial.

LESSON XLIII.

मित्र *m.* a friend.
राणी *f.* a queen.
राहणे *v.* *n.* to live.
लेंकरू *n.* a child.
घनस्पती *f.* a herb.
वस्तु *f.* a thing.
विहीर *f.* a well.
उचोग *m.* work.

शेजार *m.* neighbourhood.
घय *n.* age. [bour.
शेजारीण *f.* a female neighbour.
संभाळणे *v.a.* to take care of.
साळी *m.* a weaver.
सूर्य *m.* the Sun.
सोसाऊ *f.* name of a woman.
हो, होय *ad.* yes.

१ तुळा वाप आहे? २ तें मला ठाडक नाही. ३ तूं कोणाजवळ राहतोस? ४ मी शेजारीण सोसाऊजवळ राहतो. ५ सोसाऊ मला आश्रदते. ६ पण यांत माझी आई आहे. ७ ती मल्ल माझे जिवाहून आवडते. ८ मुला! तूं मजबरोवर घरी चल. ९ मी तिचे जवळ बोलतो. १० ते स्यास विचारितात. ११ लेंकरा! तुझें नांव काय? माझ्या दीनवाढ्या मुला! १२ लोक मला जगृ इणतात. १३ मुला! तूं मल्ल त्या तुझे सोसाऊजवळ नेतोस? १४ हो, चला. १५ ही माझी दुसरी आई. १६ सोसाऊ! याची आईचाये कोण अहेत व त्यांची काय अवस्था आहे? १७ स्या मुलाचा वाप साल्वी आहे. १८ स्याचें घर माझे शेजारी आहे. १९ तो मोठा भला, निव्यंसनी, उद्योगी व प्रामाणिक आहे. २० तीस वर्षांचे आंत स्याचें वय आहे. २१ मी तुला तुरुंगांत घालितो. २२ मी स्याचे देष्यावरड आपले घर गहाण घेविते. २३ पोटच्या पोराप्रमाणे या मुलावर माझी ममता.* २४ एक तूं संभाळ आणि एक मजपाई दे २५. त्याविषयी मी भगवंताची सर्व प्रकारे कर्णी आहे. २६ आमच्या शेजारी एक प्रामाणिक साळी आहे. २७ मी हरीच्या घरी जातो, तूं येतोस का? २८ तिची अवस्था वार्ड आहे.

1. He goes home.
- 2 They come from Poona.
- 3 Govindrao's horse is lame.
- 4 The sun's course marks the time of day.
- 5 She gives her book to my friend.
- 6 Clocks are a useful invention.
- 7 Rāmā reads that book in his school.
- 8 The cat's leg is sore.
- 9 There is a wound in his arm.
- 10 The carpenter makes chairs, tables, and many other things.
- 11 Under the rule of † Queen Victoria, there is justice and mercy.
- 12 Sin is the cause of much woe.
- 13 A kid is the young of a goat.
- 14 God is good to all.
- 15 The cat is in the well.
- 16 That ox is his.
- 17 His son is cleverer than Govind.
- 18 Herbs are useful to men.
- 19 There is a picture in his book.
- 20 She goes from home to school in her carriage.
- 21 I tell that to my husband.
- 22 My kind neighbour! take good care of my children.
- 23 I am thankful to you.
- 24 I take both of these children to my house.
- 25 India is a country.
- 26 There are many languages and religions in the world.
- 27 We are indebted to the mercy of god for many good things.

* The verb असणे is often omitted.

† See Appendix note 1. ‡ विद्यारिया राणी.

LESSON XLIV.

ADVERBS. *

1. The Adverb limits or extends the notion of the verb, an adjective or another adverb ; as :—तो अगदी मूर्ख आहे he is quite foolish.

2. The adverb in आ agrees with the subject when the verb is intransitive, and with the uninflected object when the verb is transitive ; as :—ती कागद वांकडा फाटते, she tears the paper in a crooked way ; ती गाणे चांगलें गाते, she sings a song well ; ती चांगली नाचते, she dances well.

अगदीं *ad.* quite.

अतिशय *ad.* exceedingly.

अद्याप *ad.* yet.

अस्पष्ट *ad.* indistinctly.

असा *ad.* in this way.

आंगणे *n.* a compound.

आज *ad.* to-day.

आजारी *a.* sick, ill. [play.]

आट्यापाट्या *pl. f.* a kind of

आतां *ad.* now.

आतांशी *ad.* now-a-days.

अलीकडे *ad.* lately.

आस्वल *n.* a bear.

उठणे *v. n.* to get up.

उन्हाळा *m.* summer.

उबदार *a.* warm.

एकत्र *ad.* together.

कदाचित *ad.* perhaps.

१ ते आवे अगदी वाईट आहेत. २ आतांशी सर्व मुळे आत्रापात्रा स्वेक्षात. ३ तो बैल अतिशय द्वाढ आहे. ४ उन्हाळ्यांत लोकांचे उबदार कपडे नसतात. ५ एकदां† मल्य तें पुस्तक दे. ६ आमच्या चाकरांची मुळे आमच्या अंगण्यांत एकत्र स्वेक्षात. ७ तो अगदी अस्पष्ट बोलतो व वाचतो. ८ अली-कडे मी आजारी आहें. ९ आम्ही आत्रापात्रांनी असे स्वेक्षतो. १० आतांशी गांवांत गरीब लोक अतिशय आहेत. ११ अद्याप तुं त्यांची मुळे संभाळतो स काय ? १२ अशी त्यांना अद्याप कोण संभाळतो ? १३ आज तुझी कोणता घडा लिहिता ? १४ आजारी मनुष्याला अतिशय श्रम चांगले नाहीत. १५ एक उस्कृष्ट आंदा आपल्या वृद्ध आईला आज दे. १६ आतां तुं काय करतो स ? १७ आतांशी आम्ही एक नवे पुस्तक शिकतो. १८ अलीकडे तुझी शाळेत जाता का ? १९ आस्वलांची पोरे कर्ती दिसतात ? २० आझीं सहाना उठतो.

* See Appendix Note 6.

† Adverbs of frequency are formed by adding शी to numerals; as, एकदा once, दोनदा twice, पुकळदा many times.

२१ तुं काय डयोग करतोस ? २२ पुण्यास आतांशी उन्हाळा कसा आहे ?
२३ मल्ल एकदा एक गोष्ट सांगा. २४ या जगांत चांगले लोक एकदा जेवतात
पण वाईट लोक दोनदा जेवतात.

१ You are quite young. २ He is yet a boy. ३ Your good boy speaks indistinctly. ४ Why do you lead your dog in this way? ५ Which boys play in our compound nowadays? ६ Take my servant with you to your house today. ७ Is your mother ill to-day? ८ Do you give me that book now? ९ Now-a-days I take that medicine. १० We get good milk lately. ११ The bear eats the flesh of smaller animals. १२ The children of the village get up and play together in summer. १३ What work do you do now-a-days? १४ Who wears warm clothes in summer? १५ I and my father do that work together. १६ We send our family with all our servants to Poona once in summer. १७ Perhaps she is the sister of the husband of my daughter. १८ The children of the village are quite innocent. १९ The children of our landlord do their lessons with a teacher lately. २० The people now-a-days drink water of wells. २१ Mangoes are not wholesome for sick persons.

LESSON XLV.

काम <i>n.</i> work, transaction.	चर्खी <i>f.</i> fat. [certainty.]
कांही <i>a.</i> some.	च <i>ad.</i> an affix expressing
कुरतुडणारा <i>a.</i> gnawing.	चहाणे <i>v. a.</i> to like.
केवळ <i>ad.</i> merely.	चूक <i>a.</i> wrong.
कोठे <i>ad.</i> where.	जमाणे <i>v. n.</i> to gather.
क्षचित् <i>ad.</i> seldom.	जबळ <i>p.p.</i> near.
खबरदार <i>a.</i> strong.	जलद <i>ad.</i> fast. [where.]
खरा <i>a.</i> true.	जिकडे तिकडे <i>ad.</i> every-
खरोखर <i>ad.</i> truly.	तवियती <i>a.</i> capricious.
गुंडाळणे <i>v. a.</i> to wrap.	वर्ग <i>m.</i> an order, a class.

१ आमचा चाफर तुमच्या मुलांना अशाप चांगला चहातो. २ या उणो-
गाहून दुसरा कोणता डयोग तुला चांगला दिसतो? ३ तो पुण्याहून ऐतो भाणि
हें काम करतो. ४ कांही कुरतुडणारे प्राणी द्वाढ नसतात. ५ आतांशी ते
आपल्या चाफरांना कोठे दुःख देतात? ६ आहाणांत अगदी क्षचित् प्रामाणिक

असतात. ७ नाहीं, ही अगदी केवळ सोटी गोष्ट आहे. ८ सर्व लोकांत लुचे लोक आहेतच. ९ या घरात सपरदारच दरवाजे घाला. १० सरी माणसे देवाल्या सरोकार आवडतात. ११ सोल्यांमध्ये लोक आपलीं ढोकी झुन्या घोतरानीं गुंडाव्यात. १२ पुण्यक लोक जनावरांची चरवी चांगल्या तुपावरोपर खातात. १३ तुमच्यापेक्षा तो मला अधिक चहातो. १४ आमच्या घरी आतांशी माणसे पुण्यक जमतात. १५ आईंजवळ पोयी आतांशी वाचतो. १६ वैलांपेक्षां घोडे जखद चालतात. १७ आतांशी गरीब लोक जिकडे तिकडे भीक मागतात. १८ तरी त्यांस अभ नाहींच. १९ श्रीमंत लोकांची मुळे कचित् तदियती नसतात.

1 Some people only get work in summer. 2 On what purpose do you go to Poona. 3 Some women now a days do the work of men. 4 The mouse is a gnawing mischievous animal. 5 He merely goes to school and comes. 6 Where do you live with your children? 7 They seldom go to temples. 8 The crocodile is an exceedingly strong fish in fresh water. 9 Is the story of the crocodile and the elephant true? 10 Truly I tell you. 11 I am not the man. 12 You seldom wrap your books in cloth. 13 They bring the fat of animals instead of oil. 14 I like honest girls more than the clever ones. 15 You are wrong in your work. 16 Gather some flowers of the garden and give them to his sick mother. 17 The tiger runs faster than a horse. 18 The people get good water everywhere in villages. 19 The bears are capricious animals. 20 They are true friends of honest men. 21 The children gather together in our compound and play now-a-days together.

LESSON XLVI.

ताप <i>m.</i> fever.	नेहर्मी <i>ad.</i> always.
तास <i>m.</i> an hour.	परसूं <i>n.</i> a rear compound.
तेलफट <i>a.</i> oily.	प्रकृति <i>f.</i> health.
तोऱ्ड <i>n.</i> mouth, face.	प्रसंग <i>m.</i> an occasion.
दरवाजा <i>m.</i> a door, a gate.	प्रत्येक <i>a.</i> every. [son.]
तुकान <i>n.</i> a shop.	पावसाळा <i>m.</i> the rainy sea-
तुष्ट <i>a.</i> surly.	पुन्हा <i>ad.</i> again.

देश *m.* a country.

नल *m.* a pipe.

निरुपद्रवी *a.* innocent.

पिंगट *a.* brown.

पुढे *ad.* before, afterwards.

फणस *m.* the jack.

१ ते पाप करतात. २ आझी दररोज एक तास खेळतों. ३ ती तेलकठ वस्तू नाही; ती तुं हातांत थे आणि जा. ४ तोंडाने बोलतोस एक व हाताने लिहितोस एक. ५ तो दरवाज्यांत कोण आहे? ६ त्याच्या दुकानाचे दरवाज्यावर चांगला नाही. ७ त्या देशांत गरीब लोक पुष्कळ आहेत. ८ अलीकडे पाप्याचे नल शहरांत आणतात. ९ तुमच्या गांवांत निरुपद्रवी लोक पुष्कळ नाहीत. १० त्यांचे मुळगे नेहमी आणल्या वागेत एक तास खेळतात. १२ आमचे परसूं तुमच्या परसवापेक्षां मोठे आहे पण त्यांत दगड पुष्कळ आहेत. १३ अलीकड माझी प्रकृति चांगली आहे पण आमच्या मुलांची चांगली नाही. १४ त्याच्यावर हा आजचा भोठाच प्रसंग आहे. १५ प्रत्येक मनुष्य पावसाळ्यांत छात्री घेतो का? १६ कोकणांत फणस पुष्कळ आहेत. १७ तेथें गरीब लोक फणसांवर पुष्कळ दिवस रहातात. १८ कठीण घडे पुन्हा पुन्हा वाच. १९ तुम्हा धाकटा भाऊ तुझापुढे जातो!

1 Shut the gate of the garden. 2 The door of your shop is smaller than the gate of our garden. 3 The mouth of that river is deep. 4 The servant of the lady is surly. 5 The people of this country are innocent. 6 Our pipe seldom stops. 7 He always comes to me. 8 There is a well in his compound. 9 The health of my sister is good but that of her child is not good. 10 It is an occasion for you. 11 Show me every book. 12 Every boy is a child but every child is not a boy. 23 In the rainy season we live at Thana. 14 Many shrubs grow everywhere in the rainy season. 15 He comes to me again and again for that book. 16 Some bears are brown. 17 I like the brown colour. 18 He stands before me. 19 There is a river near our house. 20 It is seldom dry even in summer. 21 In summer we live more in Bombay than in Poona.

LESSON XLVII.

फार *ad.* much, very.

खरा *ad.* good, well.

बहुतकरून *ad.* generally.

मौलयान् *a.* valuable.

मौजेने *ad.* wantonly.

लक्ष *». attention.*

बाहेर *ad.* outside. [among.

मध्ये *p. p.* in, between,

मागे *ad.* behind.

मानवी *a.* human.

मात्र *ad.* only.

मुहाम *ad.* purposely.

मोळ्यानै *ad.* loudly.

लागणे *v. n.* to touch.

लांबी *f.* length.

लॉकर *f.* fur.

(लौकर) *ad.* early. [thing.

व्यर्थ *ad.* in vain, for no-

वडील *m.* father, an elder.

वेठ *f.* forced labour.

१ आज तू केव्ही जातोस ? २ आतां जातों, पहा. ३ तू आपल्य घटा नेहमी पेनानें का लिहितोस ? ४ तू नंतर गुह्यांश शांवेंत काय करतोस ? ५ रोज नलाचें पाणी आनंदेकडे रात्रीं येते. ६ तो अद्याप तोंडांतून वाईट शब्द काढतो. ७ घरामांगे परसांत विहिरीजवळ फणसाचें स्नाड आहे. ८ ती सर्व मुलें शाळेच्या बाहेर एकत्र जमतात आणि बहुतकरून आशयापाश्चानी स्वेच्छात. ९ उन्हाळ्यांत मात्र मला फार तहान लागते. १० पावसाळ्यांत आमच्या अंगण्यामध्ये पाणी फार जमते. ११ खा दुकानांत नेहमी एक बोलतात. १२ मी तापानें फार आजारी आहे. १३ खाला आतांशीं काय होते ? १४ आमच्या परसावांत एक बैल रोज येतो आणि स्नाडें सुरुपें मोडतो. १५ ते हादानें खवदार खरे. १६ तो रामापेक्षां जलद वाचतो. १७ ते मुलगे मौजेनें खा गरीब मनुष्यावर आफला कुत्रा सोडतात. १८ हे मुलगे मात्र वर्गामध्ये आपल्या घट्याकडे लक्ष देतात. १९ आमच्या घराची लांबी पंचशीस हात आहे, तुमच्याची किती आहे ? २० तें काम तुला चांगले येते.

१ The lad sits near the door. २ He does his lessons again. ३ There is a book here. ४ Is your mother well now? ५ I am before you. ६ You are behind my brother. ७ Thou writest thy lesson in this way. ८ They keep their pens well. ९ The children play together. १० Perhaps I am wrong. ११ It is so. १२ We ask merely one thing. १३ You read in vain. १४ You read indistinctly. १५ Her mother is very ill. १६ He is quite blind. १७ I tell you a story now. १८ I always go to school with my brother. १९ My father seldom speaks to me on such occasions. २० Every man likes his village the best. २१ The hare belongs to the order of gnawing animals. २२ Its flesh is an article of food in England. २३ This kind of bear is very valuable to the people of cold countries. २४ They wrap themselves up in his warm fur and make gloves and caps of it. २५ They eat his flesh. २६ They melt his fat.

- 27 My brother learns his lessons outside the house.
 28 The black bear of America is smaller than the brown.
 29 In this way men reckon an hour or any other length of time.
 30 Where do you stay? 31 The book is between the table and the door.
 32 Why do you kill innocent creatures wantonly?

LESSON XLVIII.

बरता *ad.* above.स्पष्ट *a.* clear.वस्तु *f.* an article.सर्वत्र *ad.* everywhere.वृद्धापकाळ *m.* old age.ससा *m.* a hare.धांकडा *a.* crooked.स्वतंचा *a.* own.वितलचिणे *v. a.* to melt.स्वभाव *m.* nature.शब्द *m.* a word.स्वभावतः *ad.* by nature.शिवाय *p.p.* without.हातमोजा *m.* a glove.सकाळ *f.* morning.आंत *p.p.* in, into.सदां *ad.* daily.आदलणे *v. a.* to dash.

१ तुमच्या बर्गांत मुळे फार बोलतात. २ हे पागें तुला वरे दिसते. ३ वहुतकरून तो या वेळी देवळांत जातो. ४ उन्हाळ्यांत घराच्या बाहेर आझीं निजतो. ५ कामधंदांत मी बाप भाऊ एक मानतो. ६ आज देवळामध्ये काय आहे? ७ दोन डोळ्यांच्या मध्ये काय असते? ८ त्या पुस्तकामध्ये तुझी पोटी आहेच आहे. ९ माझ्या मार्गे पुस्कळ कामे आहेत. १० मानवी ग्राण्याला दोनच पाय असतात. ११ ती त्याला दूध मात्र पाजित्ये. १२ ते त्या गाईला मुहाम येये बांधतात. १३ स्याच्या वस्तु त्याला मोलवानच आहेत. १४ गरीब लोकांचीं मुळे सकाळीं लैकर उठतात आणि उद्योगास लागतात. १५ तो मुलगा आपला धडा स्पष्ट, जलद व मोठ्याने वाचतो. १६ वरे, पाहूं दर दरे काय काम आहे; तुझी सदां कांही वेठ आहेच. १७ वाचा! ही मुढुपांवर लैकर कोण ठेवते? १८ आझीं समुद्रावर दररोज (लैकर) जातो. १९ त्याच्याशीं धर्य को बोलतोस? तो वेढा आहे. २० आमच्या वडिलांची प्रकृति अर्लीकडे वरी आहे, पण त्यांच्या वृद्धापकाळाकडे लक्ष या.

१ In the rainy season much water gathers behind our house. २ There is a world above. ३ He generally goes to the country with his brother. ४ In summer people of Bombay generally sleep outside their houses. ५ The brown bear is by nature surly and capricious. ६ Human nature is

every where the same. 7 Your son is the tallest of all his good friends. 8 Among these papers, there is his book. 9 Her umbrella is behind the table. 10 I come here only for my friend. 11 We dig these pits purposely here. 12 Generally the ignorant people speak too loudly. 13 My book is more valuable to me than all your gold and silver. 14 Children generally kill innocent animmals wantonly. 15 Who pays (gives) more attention to the boys of his class than to his children? 16 The length of this table is four yards. 17 The fur of the animals is very useful to men and women. 18 My father gets up very early. 19 I send my children to school but in vain. 20 In vain you ask for money from me. 21 I get this book for nothing.

LESSON XLIX.

THE PAST TENSE.*

Termination.

Singular.	Plural.
-----------	---------

1st.	$\left\{ \begin{array}{l} m. \text{ लौं.} \\ f. \text{ लैं or ल्यैं.} \\ n. \text{ लैं.} \end{array} \right.$	लौं.
	लां. (लांत, लेत).	
	लां. (ल्यात).	
2nd.	$\left\{ \begin{array}{l} m. \text{ लास.} \\ f. \text{ लीस.} \\ n. \text{ लैस.} \end{array} \right.$	लां. (लीत).
	लां. (ल्यात).	
	लां. (लीत).	
3rd.	$\left\{ \begin{array}{l} m. \text{ ला.} \\ f. \text{ ली.} \\ n. \text{ लैं.} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} m. \text{ ले.} \\ f. \text{ ल्या.} \\ n. \text{ लौं.} \end{array} \right.$
	मा.	
	मा.	

असर्वे To be.

Past Tense.

Singular.

1st होतों *m.* होतें or स्त्यें *f.* -तें *n.*

2nd होतास *m.* होतोस *f.* होतेस *n.*

3rd होता *m.* होती *f.* होतें *n.*

* See Appendix Note 5.

Plural.

1st होते.

2nd होता होतेत n. होत्यात f. होतीत.

3rd होते m. होत्या f. होतीं n.

When the transitive verb is used in the Past Tense it agrees with the uninflected object, but if the object be inflected it is put in the 3rd Person Neuter Singular. The doer is always put in the Instrumental Case, as :—स्थाने आपला धडा लिहिला, he wrote his lesson. वाघाने गाईठा धरले, the tiger caught the cow. Intransitive verb agrees with the doer as in present. (See lesson IX).

N. B.—The Transitive verb not unfrequently agrees with inflected objects, as :—वाचाने गोदीला काठीने मारली.

आयुष्य n. life.

एकुलता a. only.

कडक a. hot, severe.

कळणे v. n. to be known.

कसा ad. how.

किनारा m. a coast.

कोन m. a corner.

खाऊ m. sweetmeat.

खिडकी f. a window.

गंगाभागीरथी f. an appellation for a widow.

गेला a. gone, last.

घालविणे v. a. to pass.

घुबड n. an owl.

चूक f. a mistake.

झौकणे v. a. to throw.

टेंकडी f. a hill.

जोडा m. a pair.

१ आमचे चाकर त्यावेळी घरांत होते. २ त्या चाकरानें तें पुस्तक माझ्या पुढे आदल्ले. ३ त्यांनी हगड फेकले आणि सर्व पक्षी मारले. ४ त्याने सर्व आयुष्य वाईट कामांत गमावले. ५ रामा त्याचा एकुलता एक मुलगा होता. ६ गेल्या वर्षीं फार कडक उन्हाळा पडला. ७ ती गोष्ट आझांला केवळांच कळली. ८ लहान खिडकीतून चोर कसा दिसला? ९ आमच्या किनाऱ्यावर गेल्यासाळीं पुष्कळ गलवते फुटलीं. १० त्या खोलीच्या कोनांत ओल होतें. ११ लोकांचीं मुळे आपल्याकडे वसलीं; त्यांना कांदीं खाऊ दे. १२ खोलीमध्ये उन पडले आणि तूं निजलास? १३ खिडकीमध्ये पक्षी बसले, स्यांना तांदूळ घाल. १४ गंगाभागीरथी काशीताईला तुमचे नमस्कार पांचले. १५ या सणाचे दिवस तुम्ही मुंबईतच घालविले का? १६ गेल्या रात्रीं घुबड

मी पाहिले. १७ काल मी एक मोठी घुस पाहिली. १८ काल रात्री मी दुधाचे पांच ऐले स्थोकले. १९ काल मी आपला जोडा ला टेकडीवरून फेळला. २० घुबडे रात्री दिसतात.

१ The bear entered the school quietly. २ One ship dashed against the other and both broke away. ३ The dog barked but did not bite them. ४ He was the only son of his father. ५ The two hares ran into the garden. ६ The story is known to all. ७ How severe was the cold of that winter? ८ The ship reached the coast before the steamer. ९ The children ate much sweetmeat and fell sick. १० His coat was in the corner of the room. ११ My children ate much sweetmeat and had been sick for three days. १२ The windows of your room were large and the thief broke one of them. १३ My brother reached Poona in four days. १४ They passed the whole summer with us in Bombay. १५ The children saw an owl on the tree and ran into the house. १६ How many mistakes did you see in that lesson? १७ The thieves threw large stones at us and ran away behind the hill. १८ We reached the hill and saw them every where. १९ They brought for me a pair of *dhotars* from Poona but did not ask for money. २० I had fed him with food and clothing in vain for three or four days.

LESSON L.

तेव्हां *ad.* then.

बाहुली *f.* a doll.

दूर *ad.* away.

भांडणे *v. n.* to quarrel.

नंतर *ad.* afterwards.

मराठा *m.* an inhabitant

नामांकित *a.* noted.

of Mahârâshtra.

परंतु *conj.* but.

मागून *p. p.* from behind.

बारीक *a.* slender.

मधमाशी *f.* a bee.

पहिल्याने *ad.* first. [day.]

मावळा *m.* an inhabitant

प्रहर *m.* one eighth of a

of the region along

पाऊस *m.* rain.

the eastern side of the

पाठविणे *v. a.* to send.

Sahyâdri Range.

पुरता *a.* complete.

पर्यंत *p. p.* till. [Wâlmiki.

पोकळ *a.* hollow.

रामायण *n.* the epic of

१ स्यावेळी मी घरांत नव्हतों. २ तें फूल कोमजले परंतु अजून त्यापासून सुक्ष्म होतें. ३ नंतर स्यानीं एक रुपया मोडला. ४ सर्वच नामांकित पुरुष मुखी नसतात. ५ परंतु त्याच्याशी तूं ही गोष्ट बोललास का? ६ ही गोष्ट मी स्थाजबळ बोललों व ती स्यानें ऐकली. ७ त्यानें मला पहिस्यानें हीच गोष्ट विचारली. ८ रामायण फार मोठा ग्रंथ आहे. ९ काळ एक प्रहर पाऊस पढला. १० आपल्याला मी काळ पांच उत्तम आंबे पाठविले. ११ तो त्याच्यापाशीं पुरता ग्रंथ नव्हता. १२ त्या पोकळ झाडांत पक्ष्यानीं घरें बांधली. १३ वारीक पायाचीं जनावरें जलद धांवतात. १४ माझ्या बहिणीची बाहुली कोणी फोडली? १५ काळ तूं माझ्याशीं भाऊळास, आतां मी तुक्षी कोणी नव्है. १६ मराठे लोकांच्या मागून इंग्रज लोक लडले. १७ तेयें मध्यमाशांनी एक घरटें बांधले. १८ मावळे लोक फार गरीब व प्रामाणिक होते. १९ रामायणासारखा मोठा ग्रंथ एक महिन्यांत कोणी वाचला? २० त्याच्या भावाला तूं काय देतोस? २१ हे आंबे कोणी कापले?

1 Where were you then? 2 He was then far away from home upon the yonder hill. 3 Afterwards I reached the school at nine. 4 Last year I saw many noted persons in Bombay. 5 I saw Anni Besant also. 6 I was in Poona till the 20th of December. 7 He ate the sweetmeat first and you the next and I the last. 8 I stopped for three hours in Poona and then reached in two days to Pandharpur. 9 Yet the rain was very heavy all the way. 10 I sent you three books yesterday, did you receive them in time? 11 In the last rainy season I read the complete epic work of Walmiki to my wife and children. 12 Her doll was hollow and it broke in her very way home. 13 The legs of his horse were very slender, was that a good or bad thing? 14 My daughter quarrelled with her brother for a new book. 15 I asked him for the complete work of Walmiki. 16 Is not Rāmāyan the work of one man? 17 Your white horse was quite young. 18 His master fed him with food. 19 He spoke to him in many ways. 20 He stopped and looked for some time at a horse.

LESSON LI.

लहान *a.* little, small.

सांडणे *v. a.* to lose.

व्यायाम *m.* exercise.

सांपडणे *v.n.* to be found.

शिवाजी *m.* the founder of

सहाय *n.* a help.

the Maráthá dynasty.

साल *n.* a year.

शेवट *m.* an end. [stand.
समजणे *v. a.* to under-
संध्याकाळ *f. m.* evening.
संपविणे *v. a.* to finish.

स्नायू *m.* a muscle.
स्वस्थ *ad.* quietly.
ही *ad.* even. [of Rāmāyan.
बालिमक *m.* the author

१ काय ? इतक्यांत ती तू संपविलीस ? २ सक्राव्या प्रहर दिवसापर्यंत
तुला किती बेळ सांपड़ा ? ३ वरे, आतां तर बेळ पुष्कळ सांपड़ा ?
४ तूं पुढे जा, मी मागून हाच येतों ; समजास ? ५ एक तास पुन्हा
ती स्वस्थ वसली. ६ पुढे कामूने आपली छोटी खिडकीतून बाहेर
झोकिली. ७ जाईने आपली बाहुली कोनांत आदल्ली. ८ शेवटी जाई
बोलली. ९ चल, कामू मी तुझा घोडा भरत्ये. १० त्यानें तें काम चांगले
संपविले. ११ रामा त्या दिवशी घरी होता. १२ शिवाजी मावळे लोकांच्या
सहायानें लडला. १३ आदी गेल्या वर्षी वालिमकीचे रामायण वाचले. १४ नामां-
कित आलफेट राजानें इंग्लंड देशाचे राज्य मिळविले. १५ त्यानें आपल्या
आयुष्याचे कांहीं दिवस मोव्या सुखांत घालविले. १६ कांहीं वर्षांमार्गे तिला
एक मूल सांपड़ले. १७ माझ्या आईने मला मारिले. १८ त्याच्या बापाला
ही गोष्ट करी कळली? १९ मी एकच चूक पाहिली. २० दुकानावर पुष्कळ
घोतरजोडे होते परंतु त्यांमध्ये चांगला एकही नव्हता.

1 The lad ran fast to the well and fell. 2 My cat bit the rat. 3 The dog bit them. 4 I saw a dog and six goats. 5 He saw me first. 6 I saw an owl at the well. 7 I saw the ship. 8 I sent it with the man. 9 He arrived in town. 10 She quarrelled with Bapu. 11 The lad fell on the ground. 12 John lost his bird on that hill. 13 Why did you learn your lesson yesterday? 14 The owl sat on the tree. 15 The sun was very hot. 16 The rain fell all night. 17 He broke my stick. 18 The man sat at the school-door. 19 The dog ran away. 20 The ship was near the coast. 21 The ox fell into the well. 22 The bees fed themselves on the flowers. 23 The bones of birds are hollow and thin and all their muscles slender. 24 Willy and Catherine were the only children of widow Burton. 25 Hari read his lesson loudly and well.

MARATHI ENGLISH PRIMER.

PART II.

LESSON I.

IRREGULAR VERBS.

Some verbs undergo a change before the terminations of the past tense are applied to them, and hence they are called Irregular verbs, as :—

2nd Person, Imper. Sing. Past Tense, 3rd Person, Sing., m.

उड v. n. fly.	उडला, उडाला.
उभ v. n. cease for a time.	उभला, उभाला.
कर v. a. do.	केला.
खण v. a. dig.	खणला, खटला.
खा v. a. eat.	खाला.
गळ v. n. leak ; drop.	गळला, गळाला.
गा v. a. sing.	गाला, गाइला.
घाल v. a. put ; lay.	घातला.
धे v. a. take.	धेतला.
जळ v. n. burn.	जळला, जळाला.
जा v. n. go.	गेला.

जरा *ad.* a little.

पेंडी *f.* bundle of grass.

आधीं *ad.* first.

कोळसा *m.* coal.

आवाज *m.* voice.

धूर *m.* smoke.

गवत *n.* grass.

पाजणे *v.* to give to drink.

१ त्या स्नाडावरील सर्व पक्षी उडाले. २ चार तास पाऊस पडला, तो (अती) कोठे जरा वेळ उभाला. ३ आधीं मी आपला धडा केला आणि (नि) मग आवा खाला. ४ त्यांनी विहीर आणखीं खटली, आतां पाणी पुऱ्यकळ लागले. ५ त्या स्नाडावरील आवा सर्व गळला (गळाला). ६ तो चांगले गाल्य पण त्याचा आवाज वाईट होता. ७ गाईला गवत घातलें का ? < विकत घेतलें आणि एक पेंडी घातली. ९ माझी काठी येथून कोणी घेतली ? १० सर्व कोळसा जळला (जळाला) आणि धूर अगदीं गेला.

- 1 The birds flew to the tree. 2 Did you do your lesson ?
 3 Did they dig a well in their field ? 4 He ate his dinner
 and went to his work. 5 You took away my book from
 the table. 6 All the houses in the village are burnt.
 7 My father went to (Punen) Poona yesterday. 8 His
 voice was very sweet. 9 Who put oil in this dirty lamp ?
 10 The children ate much sweet-meat in the morning.
-

LESSON II.

जीर v. n. soak into.	जिरला, जिराला.
झीज v. n. wear away.	झिजला, झिज्जाला.
तीड v. n. crack.	तिडला.
दह v. n. lie hid.	दहला, दडाला.
दीप v. n. be dazzled.	दिपला, दिपाला.
दे v. a. give.	दिला.
ध्या v. a. meditate.	ध्याला, ध्याइला. [poetical]
धू v. a. wash.	धुतला.
नीघ v. n. go out.	निघाला.
नीभ v. n. get out of.	निभला, निभाला.
नीब v. n. cool.	निवला, निवाला.

माजरी f. a female-cat.	अडणे v. n. to stop.
बाटली f. a bottle.	बाढा m. a palace.
सौंवळा a. pure, holy.	सडणे v. n. to rot.
तोफ f. a gun.	किरण m. a ray.
नीट a. neat.	बिबा n. a black-nut.
भूक f. hunger.	भेद m. difference.

१ पायावर काल विवा घातला पण आज तो उडाला. २ तोफेच्या
 आवाजानें शेतांतील* सर्व पक्षी उडाले. ३ काशीनें यमीची बाहुली नीट केली.

* त्व, चा, or ईल added to some case-post-positions turns them into adjectives and the nouns or pronouns with such adjectives become adjectives themselves, as; आतला,-सील ; कडला,-चा,-डील ; शेतांतला,-तील,-कडचा etc. The flowers in the garden बागेतील,-तली कुडे; The way to the house घराचा,-कडील etc. रस्ता. (see second book. Lesson VII.)

४ तिने काठीचा घोडा केला भाणि ती निघाली. ५ भास्कर! तुं भेक केला करे? नानांने मधांच केला. ६ पोपटाने सर्व पेरु खाला, त्यास कोणी पाणी पाजले का? ७ तुं इतका गळ्यास कशाने, तुला भूक का लागली? « तुझा भेद गळाला? भेद म्हणजे कायरे गळ्या? » ती वाईट गाली. १० कालचा गवई बरे गाला, त्याचा आवाज मधुर आहे. ११ आई, आमच्या माजरीने तीन पोरे घातली; तीं सारीं पांढरी आहेत. १२ Why did you take my pen? १३ शनवारचा वाढा केव्हा जळाला (जळ्या)? १४ घोडा कां अडला, पाने कां सडली व भाकर कां जळाली? १५ Suddenly he went into the room. १६ पाणी लौकर जिरले or जिराले, पण तेल? १७ आज १० वर्षांत पायरीचा दगड किती झिजाला or झिजला पहा! १८ The boy hid himself in the wood and called out many ugly names. १९ My eyes were dazzled by the rays of the Sun. २० He gave me a piece of bread and a cup of water. २१ माझी आई आंग धुतली, ती सौवळी आहे, ती आतां देवास निघाली. २२ पाडस फर पढला, पण आमची आई व्हृतकरून निभली. २३ भाकर निवली पण चहा निवाला का?

LESSON III.

पळ *v. n.* flee.

पी *v. a.* drink.

(बघ) *v. a.* see.

बूऱ *v. n.* sink.

बूज *v. n.* start, be filled up.

भी *v. n.* fear.

भीज *v. n.* be wetted.

मर *v. n.* die.

माग *v. a.* ask.

मा *v. n.* be held.

मीळ *v. n.* get; meet.

पळाला.

पियाला, प्याला.

(बघितला.)

बुडला, बुडाला.

बुजला, बुजाला.

भियाला, भ्याला.

भिजला.

मेला.

मागितला.

माला, माइला.

मिळला, मिळाला.

मण *m.* a maund.

मशाल *f.* a torch

घागर *f.* a pitcher.

अंतःकरण *n.* heart.

तांदूळ *m.* rice.
वाघ *m.* a tiger.

स्वार *m.* a rider.
पिशवी *f.* a bag.

१ हा स्कळगा कोणी बुजविला ? २ त्याने मला माझे नांव विचारले. ३ इतके तांदूळ त्या भांड्यांत माले ? ४ तुला आज चांगले बक्षीस मिळाले. ५ सर्व मुळे आपापन्या घरी पडाली. ६ मी आ झाडासाठी एक काळ वाघ (वधितला), तो फार लहान होता. ७ मी सगळा भिजलो. ८ तिने मला सुके धोतर दिले, तें मी नेसलो. ९ त्या घागरीत सर्व तेल माले ? १० ही गोष्ट त्याच्या पोटांत आजपर्यंत कशी माळी ? ११ ही काठी मला रस्त्यांत मिळाली. १२ मी दूध पियालो or प्यालो.

1 The cat drank all the milk in the pot. 2 I saw him there. 3 Her heart sank within her. 4 The horse started and the rider fell down and died. 5 This bag held two maunds of rice. 6 My servants filled up all the pits in the yard. 7 He asked for two Ruppees from me. 8 I got this bird on that hill. 9. He saw me first. 10 I drank water.

LESSON IV.

मूर <i>v. n.</i> be absorbed.	मुरला, मुराला.
हाण <i>v. a.</i> say.	हाणाला, हाटला.
ये <i>v. n.</i> come.	आला.
लप <i>v. n.</i> lie hid.	लपला, लपाला.
ले <i>v. a.</i> wear. [clothes.]	ल्याला, ल्याइला.
बीझ <i>v. n.</i> be extinguished.	विझला, विझाला.
वी <i>v. a.</i> bear..	वियाली, व्याली <i>f.</i>
वीर <i>v. n.</i> melt.	विरला, विराला.
सांग <i>v. a.</i> tell.	सांगितला.
हाण <i>v. a.</i> slay.	हाणला, हाटला.
हो <i>v. n.</i> be.	झाला.

रेशमी <i>a.</i> silk.	कढत <i>a.</i> hot.
मद्य <i>n.</i> wine.	हकिकत <i>f.</i> an account.
कविता <i>f.</i> poetry.	रोग <i>m.</i> a disease. [candy.]
दिवा <i>m.</i> a light, a lamp.	साखर [खडी] <i>f.</i> sugar-
दाढा <i>m.</i> an appellation of the eldest brother.	

१ या रोगमुळे आमचा चाकरसुद्दी काल पडला। २ The calf drank all the water in the big pot and died after two hours.
 ३ तुम्हें पुस्तक मी आमच्या पेटीत एकदा बघितले पण तें सांपडले कोटे?
 ४ Where did your ship sink.? ५ तो मनुष्य पाण्यावर आला पण लागलाच पुन्हां बुडाला। ६ तो तेव्हां फार भ्याला। ७ राजा मल भियाला (भिव्याला), माझी टोपी देतो। ८ कालच्या पावसांत माझा रेशमी अंगरखा सारा भिजला। ९ आण मेला (नि) आणि जग बुडाला। १० त्याने मज-पाशी पुस्तक मागितले पण तें माझ्याशी नव्हते.* ११ सारा मद त्या बाटलीत मावला का? १२ ती लेखणी मला रस्त्यांत मिळाली; ती मी दादाला दिली। १३ He got this lamb on that hill alone. १४ ती श्लोक झाणाली पण तिने श्लोक मटला। १५ मी कविता झटली पण मी कविता झाणालें not झाणाली। १६ वाच आला आणि आमच्या गोव्यांत लपला or लपाला। १७ इतक्यांत दिवा कशाने विझाला or विझला? आंत तेल नाही का? १८ आमची गाय वियाली, तिचे वासं सुरेख आहे। १९ कढत दुधांत झडी-साक्षर विरली or विराली; घंड दुधांतली विराली काय? २० मी त्याला ती हक्कीकत सांगितली पण ती गोष्ट त्याला आवडली काय? २१ हें साड, जार्ज! कोणी हाणले or हाटले? २२ ती फार खडु झाला आणि इकूच झाणाला 'मी.' २३ हें तुला वरें दिसलें काय? नाही, तर मग तुझी चूक झाली।

LESSON V.

आगबोट *f.* a steamer.गट्ठा *m.* a bale.अंडे *n.* an egg. [turn out.गवर्ड *m.* a songster.उतरणे *v. a.* to take down, toगाढा *m.* a cart.एकंदर *ad.* altogether.चहा *m.* tea.एवढासा *a.* so small.चुनकळी *f.* burnt and un-slaked limestone.काढणे *v. a.* to take out.टिकणे *v. n.* to last.फिवा *conj.* or.जाळी *f.* a shrub.केर *m.* worthless litter.आस्त *a.* more.कॉवळा *a.* tender.घीणा *m.* the Indian lute.दंगा *m.* a riot.

* The negative particle न prefixed to होता the past tense of भसणे changes हो to न वा; होतो, नव्हतो, होते नव्हते etc.

१ अलीकडे हिंस्थानात दंगे फार क्काळे. ते को वरें? २ विलायतची आगबोट काळ आली काय? ३ The hen laid a golden egg on that day only. ४ भास्कर शिंदीवर चढला, स्याला स्थार्ली उतर. ५ तो आंवा अगदी उतरला, स्याचा आतां काय उपयोग? ६ घन्याळाची गोष्ट स्याळा विचारलीस आणि स्याचा चेदरा अगदी उतरला, स्यानेच चोरले तें. ७ एका-एकी (विणा) उतरला कशानें? ८ या विण्याचा आवाज मोठा गोड आहे. ९ हा विणा पेटीतून बाहेर कोणी काढला? १० We drink tea or milk in the morning. ११ या स्लोलीचा केर कोणी काढला? १२ काळच्या पावसाने स्लोलीतले मीठ एकंदर विरले. १३ वासराने कोऱ्हळे गवत मात्र क्काळे. १४ Yesterday we brought five carts of grass bales from Thānā. १५ आमच्या गुरुजीनी आम्हांला एक चांगली गोष्ट सांगितली. १६ स्या सावकाराने गरीब रोग्यांकरितां एक घागरभर घडा इस्पितळात पाठविला. १७ The songster sang well but had no good voice. १८ स्या अविचारी राजाने चुनकर्ली विरविळी आणि स्या चाकाराख पाजली. १९ भास्तीने रोगी पेशीतून लपले काय? २० इस्पित-क्कामध्ये बहुत रोगी मेले. २१ स्याने पाटीवर चित्रे काढिलो व ती वरी आली.

LESSON VI.

तसा <i>a.</i> like that.	पैज <i>f.</i> a bet, a wager.
तौ <i>ad.</i> while.	पैरा <i>m.</i> a day labourer.
भिकारी <i>m.</i> a beggar.	भटक्या <i>a.</i> wandering.
पक्का <i>a.</i> perfect. [Poona.	भात <i>n.</i> paddy. [nothing.
पुणेकर <i>m.</i> an inhabitant of	फुकट <i>a.</i> gratis; for
पाडा <i>m.</i> a male calf.	मग <i>ad.</i> then.
पुरुषार्थ <i>m.</i> manliness.	महळा <i>m.</i> district.

१ एकोपेक्षां अधिक ससे त्या जाळीत होते. २ The rice was very good? ३ I want more rice like that. ४ Dādā gave me the book and extinguished the lamp. ५ What did you do then. ६ आमचा पाडा बुजाला आणि स्याच्या आंगावर गेला. ७ तू तरी पक्का पुणेकर आहेस. ८ स्याला तूं फसविले, यांत काय पुरुषार्थ केला? ९ मी पैजेने दूध प्यालों व मागून आजारी पडलों. १० हरीने हे पुस्तक मला फुकट दिले. ११ मी स्याच्याशी इतका फुकट भांडलों, स्यानेच उत्तर दररेहोते. १२ स्या कामांत तुमची सर्व भेहनत फुकट गेली; स्याने तें घर दुसऱ्यालाच विक्रले. १३ पैच्यानां मजुरी भात दिले, पण तें स्यांना आवडले

कोठे? १४ पहिल्यादिवशी एक मणमर भात भिकाच्यांना वाटले. १५ कोनत्या मोहळ्यांत काळ दंगा झाला? १६ एकंदर लोक शहरातून वाहेरगांवी गेले. १७ आज शाळेत मुळे फार थोरी कां आली वरे? इंग्यामुळे? १८ Where did the other boy go? You were two, were you not? १९ Where did you get this book? in my cupboard? २० शिषयाच्या हातून चोर कसा पळाला? २१ त्यानें उत्तर दिलें सरे पण तें चुकले.

LESSON VII.

1 When a transitive verb in an English sentence has an intransitive verb with or without a noun as its equivalent in Marathi, its subject is put in the dative case and its object takes the place of the subject in Marathi as:—
to like आवडणे; to feel, to think वाटणे; to remember आठवणे;
to recollect स्मरणे.

I like her मला ती आवडते.

I feel happy मला सुख वाटते.

I think so मला असें वाटते.

He remembers it त्याला तें आठवते.

Do you recollect it? तें तुला स्मरते का?

2 If the subject and the object bear to each other the relation of the possessor and the possessed, the former takes the genitive as:—to have जवळ असणे.

I have a pen मजजवळ लेखणी आहे, or मला लेखणी आहे, or माझी लेखणी आहे. The dative case in such sentences marks the importance or necessity of the possessed.

3 The object assumes the genitive in case it stands in that relation with the noun which may accompany the intransitive verb in the equivalent as:—to suspect संशय घेणे, to owe देणे असणे, to cost किंमत पडणे, to want गरज असणे.

I suspect him मला त्याचा संशय घेतो.

I owe him two Rs. मला त्याचे दोन रुपये देणे आहे.

The chair cost me 4 Rs. मला त्या खुरच्याचे चार रुपये पडले.

She wants your help तिला तुम्हां मदतीची गरज आहे.

Note :—When such verbs have transitive equivalents, the subject undergoes no such change ; as :—to like चहाणे.

I like her मी तिळ चहातो. Man thinks मनुष्य विचार करतो.

माल *m.* goods.

लादणे *v. a.* to load.

मिठाई *f.* sweetmeat.

लागलाच *ad.* instantly.

एकदम *ad.* at once.

घरात *f.* a procession.

रगड *ad.* plentifully.

सून *f.* a daughter-in-law.

बाज *f.* a cot.

सोमवार *m.* Monday. [ty.]

रुजणे *v.n.* to shoot [a grain.]

आयासाने *ad.* with difficul-

१ आमचा गडी पुण्याहून काळ संध्याकाळी निघाला आणि आज्र संध्याकाळी तीस कोस घरी आला. २ शेजारच्या घरी एका पाहुण्याने चोरी केली आणि पळाला, त्याला पोलिसाने लागलाच रस्यावर पकडला. ३ सर्व मुलांनी दोन दोन कविता छाटल्या पण मी तीन छाटल्या. ४ पावसाचे सर्व पाणी दोन तासांत जर्मीनीत जिरले or मुरले. ५ तुमची बाज* कशाने तिढली ? ६ घर बांधले खरे पण तें एक पावसाळा टिकले; आतां तें निम्रले. ७ हे भात भिजले व रुजले, तें कोणी पाहिले नाही; चाकर घातले शेता, (नि) आणि घर भरले केरा. ८ दिवस भरला आणि पैरा उढाला. ९ पक्षी अगोदरच उढाला; तूं त्याला मारतोस काय ? १० ससा जाळीमार्गे दडाला; तो कुऱ्यांनी बाहेर काढला. ११ भाऊ ! तुम्हां उठतांना ? तुमचा चहा निवाला. १२ चुनकळी काळ थंड पाण्यांत टाकली पण ती चांगली विरली. १३ पाऊस उभाला, आतां मी जातों; एवढी घाई कां करतोस ? १४ आगदोर्टीतून पोर पाण्यांत पढले; तें लागलेच बुढाले आणि तळास गेले. १५ सगळा आंथा गळाला (गळ्या). आतां काय उतरतोस ? १६ काळ मुसलमान महायात सात घरे जळाली (जळ्याली), आग लैकर विश्वाली, तरी गरीब लोक फार भेले. १७ आज दोन वर्षांत घागर किती क्षिजली पहा. १८ काळ आमच्या गडी-पुढे वरातीच्या मशाली आल्या आणि आमचा घोडा दिपला or दिपला व बुजाला. १९ शेजारचा हरी परवां गेला, तो आतां (अत्ता) आला; अलिकडे तो पक्का भटक्या झाला. २० तो काशीकर गवई आमच्या येथे परवा वरे गाला. २१ तें पोतें एवढेसे दिसले पण त्यांत एक मण तांदूळ मावले. २२ आई ! दादा आला आणि स्थाने आंपणच सारे दूध घेतले आणि प्याला. २३ काळ मुर्लीना मार बसला, पण आज स्था तोड धुतल्या आणि शाळेत गेल्या.

* See Appendix, Note 8.

२४ आज निघाला तों पक्षी भ्याले आणि उडाले. २५ गाय व्याली, तिला पाडा झाला. २६ सून नव्हती तों स्थाळे आणि पोर नव्हतें तों खाले. २७ गोविंदाने ही लेद्धणी मला फुकट दिली. २८ आज मी हत्ती (बधितला.) २९ गुरुजीनीं आम्हांला आज एक गोष्ट सांगितली. ३० सर्व शेतकऱ्यांनी आपापल्या शेतांत विहीरी खटस्या. ३१ हे कोवळे झाड कोणी हांटले? ३२ दिव्यांत जास्त तेल घातलेस. ३३ स्थाने पैज्जेने मिठाई खा, खा, खाली, पण तसें केले आणि मेला किंशा आजारी पढला; स्थांत पुरुषार्थ काय?

1 The bird laid six eggs. 2 I went to town. 3 Govind set out from Poona in the morning. 4 The ship got out of the rocks yesterday. 5 The rain fell all the night and the goods are all wet. 6 I gave him the plantain. 7 The other day, rain ceased for a time only. 8 The house leaked plentifully. 9 My horse started at the carts loaded with the bales of cotton. 10 My brother came to Bombay on Monday last and became ill. 11 She sang well last night. 12 His servant took two rupees from me. 13 The cat drank all the milk. 14 The mother washed the dirty hands of her children and took* them to church. 15 He gave his book to his sister. 16 I saw the dog after the rat. 17 She told the same story to her husband. 18 Your servant put some more oil in that lamp. 19 Her daughter did this work well. 20 The cat died at once. 21 The children ate much sweetmeat this† morning. 22 Who did this for you? 23 He asked me altogether three questions. 24 He loaded the horse with goods.

LESSON VIII.

COMPOUND VERBS.

1. The idea which is expressed by a single verb in English has to be, or is idiomatically often expressed by a verb with a noun, an adjective, an adverb, or with a post-position; as, काम करणे, to work; नीट करणे, to mend; जवळ असणे, to have; मोरून टाकणे, to break off.

* To take नेणे. † आज सकाळी.

2. The object of a Transitive verb, which has a verb and a noun as its equivalent in Marathi, is put in the Dative case if the idea expressed by the verb with a noun be that of *giving* or analogous to it; in the Genitive, if the idea be that of *doing*; and in the Locative, if the idea be that of *placing*; as, he paid me, त्याने मला पणार दिला; he honoured him, त्याने त्याचा मान राखला; do you believe me?* तू माझ्यावर विश्वास ठेववोस?

अधिकार *m.* authority.

अमल^mकरणे *v. a.* to rule.

दुष्काळ *m.* a famine.

कल्याण *n.* well-being.

आज्ञा/पाळणे *v. a.* to obey.

इंग्रजी *a.* English. [to stun.

कानठाळे *m. pl.* बसविणे *v. a.*

उडी/मारणे *v. a.* to jump.

उपजीवन^mकरणे *v. a.* to

maintain oneself.

उपयोग^mकरणे *v. a.* to use.

एकापकीं *ad.* suddenly.

कठीण *a.* difficult. [thank.

आभार^mमानणे *v. a.* to

कारभारी *m.* a minister.

कोस *m.* two miles. [scold.

खरडपट्टी/काढणे *v. a.* to

खून^mकरणे *v. a.* to murder.

खोटै^aबोलणे *v. a.* to lie.

गरज^m/असणे *v. n.* to want.

१ स्याने त्या लोकावर आपला कडक अधिकार दाखविला. २ बडोयास अद्याप गायकवाड सरकार अंमल करतात. ३ इंग्रज लोक योज्या कामाचद्दल आभार मानतात. ४ फार आयासाने तू हे पुस्तक मिळविलेस, पण तें वाच-लेस का? ५ आहीं देवाची व वडिलांची आज्ञा पावतो. ६ इंग्रजी भाषा आढळाला फार कठीण जाते. ७ तू त्या टेवलावर उडी मारलीस? ८ ते लोक आपले उपजीवन कसे करतात? ९ ते पुस्तक तू आणलेस पण अद्याप त्याचा एकदांती उपयोग केलास का? १० त्या मनुष्याला ताप आला आणि एका-एकी दोन तीन दिवसांत तो मेला. ११ वैद्यांने यावर काहीं चालले नाही! १२ तो घडा मुलांना थोडा कठीण गेला. १३ आईंने मुलाच्या कल्याण-करिता श्रम घेतले. १४ शिवाजीने आठ कारभारी ठेविले आणि राज्य चालविले. १५ त्याप्रसंगीं तो राजा चार कोस पळाला. १६ पंतोजीनीं त्या मुलाची चांगली खरडपट्टी काढली, पण त्याचा काहीं उपयोग नाही.

* As the English verbs admit of certain prepositions after them, so Marathi verbs require their objects in particular cases only, and that can be better learned in the course of study than by definite rules.

१७ गावांत चोरानीं पुर्कळ सोकांचे सून केले. १८ हा मुलगा फार सोटें बोलतो. १९ मल एका चाकराची गरज आहे. २० आमच्या चाकराने शाईला गवत घातले, पण वैलाला घातले नाही.

घाई f. haste. [surprise. **तिरस्कार** m करणे v. a. to despise, to hate.
घाला m घालणे v. a. to despise, to hate.
तोच a. the same. [pains. **चांडाळ** m. a heartless man.
तसदी/धेणे v. a. to take **त्याग** m करणे v. a. to abandon.
चढणे v. n. to climb.

१ The English people rule over many nations. २ He thanked me for that. ३ Obey the Queen and all in authority under her. ४ They took him up out of the well with great difficulty. ५ They obeyed their master in school. ६ The English people were honest at that time. ७ The biggest boy jumped out of the window and informed the village. ८ Many animals maintain themselves upon grass only. ९ You wrote this lesson in haste. १० Shivaji surprised the enemy at the foot of the hill. ११ The dog ran after the cat and it climed upon the nearest tree. १२ The heartless rich man showed no* mercy to the poor. १३ They took great pains for me at that time. १४ He did not abandon the work in his hand at his offer. १५ They did not despise him for his mischievous ways. १६ I did not use your pen. १७ But you did use my ink, did you not? १८ Suddenly he stopped and looked for some time at a horse on the other side of the street. १९ That was really a difficult lesson for those boys. २० The king fought hard for the well-being of his people. २१ The gun stunned me and I did not hear the speaker. २२ Nana was a wise minister under the Peshvas. २३ That village was two miles away from Poona. २४ My master scolded his servants daily. २५ The thief also murdered the child in that house. २६ He wants a cap. २७ No, no you lie. २८ The whole grass in the village was green in that month. २९ He obeyed me for his well-being.

* For all negative particles, the Marathi equivalent is नाही and it being a verb must go with the principal verb, as, he showed no mercy त्याने इया दाखविली नाही. He did not do it त्यानें ते केले नाही.

LESSON IX.

धार्मिक *a.* pious.

कोश *m.* a dictionary.

दुःखभोगणे *v. a.* to suffer.

भाग *m.* a part.

दोषलावणे *v. a.* to censure, to blame.

परत*ad***येणे** *v. n.* to return.

लक्ष्य *n.* देणे *v. a.* to mind.

धनगर *m.* a shepherd.

नाहाक *ad.* unjustly.

नांगी/मारणे *v. a.* to sting.

निर्दयपणा *m.* heartlessness.

निर्भयपणा *m.* fearlessness.

नीट*ad***करणे** *v. a.* to mend.

१ मुले घाईने घावली आणि पडले. २ चोरांनी त्याच्या घरावर रात्री घाला घातला. ३ माणसे डोंगर चढतात आणि झाडावर कोण चढतात. ४ त्या चांदाळाचे तोड तरी कोण पहातो? ५ या कामांत आपण आमच्याकरितां पार तसी हेतली. ६ त्याचा मुलगा मेळा अणि त्याने आपल्या घरादाराचा त्याग केला; यांत आर्थर्य तें कोणतें? ७ अहो, स्याने सर्वोच्च तिरस्कार केला मग घरादाराचासा काय? ८ त्याच मनुष्याला पुन्हां काम सांगा. ९ शत्रुघ्नी हत्तीपेक्षां तोफांचा अधिक उपयोग होतो. १० दुष्काळा-मध्ये गरीब लोक अधिक दुःखे भोगतात. ११ लोक दुष्काळ्याला अधिक भितात, का रोगला? १२ दुसऱ्याला दोष लावणे कठीण का आपण स्वतां काम करणे कठीण? १३ धनगर मेढरे पाळतात व रानांत रहातात. १४ तोच धार्मिक मनुष्य गरीब लोकांना काळजीने औषध देतो. १५ चांदाळ धार्मिक लोकांचा तिरस्कारच करतो. १६ त्या लोकांनी त्या धार्मिक जीवा तिरस्कार केला व तिचा नाहक त्याग केला. १७ या विचवाने वरेच माणसांना नांगी मारली व आपण त्यास मारला. १८ मग आपण निर्दयपणा करतों काय? १९ त्याचा निर्दयपणा त्याचेचकडे परत येतो. २० तुझी लेखणी मी एकदा नीट करतों तु आतां परत करतोस का? २१ दुसऱ्याचे वाईट शब्द तुजकडे येतात? २२ आपले वाईट शब्द आपल्याकडे परत येतात.

- १ The same boy wrote this lesson on the same day.
- २ The invention of guns worked a great change in the world.
- ३ He suffered much in the famine.
- ४ They censured him for his mischievous ways.
- ५ The pious gentleman blamed the shepherd for his fault.
- ६ You censure me unjustly.
- ७ The scorpions sting any animal about them.
- ८ That was a good reward for his heartlessness.
- १६ My clerk mends the pens well for me.
- १७ Her

father returned from Poona yesterday at night. 18 The Police surprised the thief at the house of his companion. 19 Before the invention of gun-powder, they fought with elephants and camels on their side. 20 The goats jump from this to that rock quickly and eat the sweet grass on the hills. 21 It is difficult to jump from that window.

LESSON X.

पंत † a. Mr. [and sisters.

बहीणभावेंडे n. pl. brothers

प्रजा f. a subject.

प्रवास m करणे v. a. to travel.

प्रीति/करणे v. a. to love.

बंद करणे v. a. to shut.

बाजिराव m. Bājirāv.

बायको f. a wife.

बेडूक m. a frog.

महिना m. a month. [road.

भररस्ता m. well frequented

मदत/करणे v. a. to help.

ममता/करणे v. a. to love.

मामलेदार m. a revenue and
magisterial officer.

रक्षण m करणे v. a. to save.

राज्य n. a kingdom. [cart.

बैलांची गाडी f. a bullock-

१ राजा प्रजेचे कल्याण इच्छितो काय? २ कृष्णाजीपंत काल पुण्यास
बैलांच्या गाडीतून गेले. ३ या दिवसांत बैलांच्या गाडीतून हे लोक कसा
प्रवास करितात? ४ बाजिरावाच्या राज्यांत प्रजा कशी सुखी होती आणि
आतां कशी सुखी आहे वरे? ५ बायको मुलांचे प्रथम रक्षण कर आणि मग
गरीबांची ममता कर. ६ बेडूक किडे खातात; ते गवत खातात काय?
७ धनगराच्या बायकोने त्या राजाची खरडपटी काढली. ८ एक महिनामधर
तुझीं आमच्या घरीं रहा. ९ माझ्या घराचा एक भाग मी विकला व दुसरा
मजकडे आहे. १० लोकांच्या कामाकडे तूळक्ष कों देतोस? ११ तुमचा
होतो खेळ पण बेडकांचा जातो जीव. १२ मामलेदाराने स्या चोरास पकडलें
व कडक शिक्षा दिली. १३ तो प्रामाणिक मनुष्य काल आमच्या घरीं आला
आणि आजच मुंबईस गेला. १४ चोरानीं तुमच्याघरावर दोन महिन्यापुर्वी
घाल घातला पण आज स्थानां पोलीसानीं पकडले. १५ त्या कामात आझीं
मामलेदारालाच दोष देतो. १६ स्थाच कामात तुझीं मामलेदारास दोष दिला.
१७ स्था धनगराचाच त्या कामात अपाराध. १८ स्थाच्या बायकोला ती गोष्ट
मुळांच माहित नाही. १९ तुमच्याच घरात उंदीर मरतात, का तुमच्या
घरातच उंदीर मरतात?

†: This is affixed to the names of laymen.

१ तिच्या नांगुलपणाबी स्तुति गाहली. २१ वा पुस्तकांत घडे फार मोठे आहेत काळ? २२ काही दिवसांनी पंतोजीने आपल्या विद्यार्थ्यांच्या हाती कोश दिला. २३ तेणेकरून लांस शब्दांची माहिती अधिक झाली.

१ Mr. Haripant loves the children of his brother like his own. २ Everybody loves an honest man. ३ The brothers and sisters travelled out of Poona on the same day. ५ We shut the doors of our room at night. ५ A day is a part of a month. ६ Bajirav helped his subjects generally. ७ His wife carved wood and maintained herself and her children. ५ Mind your own business. ९ The Mamaledar helped the poor people in the village. १० The people saved the Mamaledar from the mischievous elephant. ११ The whole is greater than its part. १२ The cruel man hated his wife and abandoned her on the road. १३ At that time the mischievous people threw stones at the Mamaledar. १४ The honest king abandoned his kingdom but kept his word. १५ I want a pen and a piece of paper. १६ Kind persons help the poor. १७ The poor people love their kind landlord. १८ Queen is the wife of a king. १९ We saw the same person yesterday at this place. २० Suddenly he heard a dreadful sound.

LESSON XI.

लोखंडी रस्ता *m.*, a railway.
दर्यांदणे *ad.* दवऱ्यांदणे *v. a.*, to waste.
विनाकारण *ad.*, without cause.
विरामचिन्द्र *n.*, a stop. [plain.
विवरण *n.* करणे *v. a.*, to ex-
शारण *ad.* जाणे *v. n.*, to submit.
शहर *n.*, a city, a town.
शिरच्छेद *m.* करणे *v. a.*, to
शिष्य *m.*, a pupil. [behead.
सत्पुरुष *m.*, a good man.

सरकार *n.*, a Government.
संरक्षण *n.* करणे *v. a.*, to pro-
tect well. [Harischandra.
हरिखंद्र *m.*, name of a king,
सांठा *m.* करणे *v. a.*, to store.
सात *a.*, seven. [one's word.
घचन *n.* पाठणे *v. a.*, to keep
साधन *n.*, means. [believe.
विश्वास *m.* ठेवणे *v. a.*, to
स्तुति *f.* करणे *v. a.*, to praise.

१ मी त्याचे आमार मानिले. २ त्यांने त्या कामांत मला दोष लावला
३ कारभान्यांनी गोविंदरातांची मज़पाशी फार स्तुति केली. ४ इंप्रेसरकार

दुष्काळांत आपल्या प्रजेवे चांगले संरक्षण करते ? ५ बाजीराव सात महिन्यांनी
मालकम् साहेबास शरण गेले. ६ त्या वेळी लोकांनी त्या सत्पुरुषास
नाहाक दोष लावला. ७ तो द्वाढ मुलगा एका अंव्याकृतिं मोऱ्या घाईने
साठावर चढला आणि पडला. ८ बहीणभावंदावर नेहमो प्रीति करा, स्थात
तुमचे कल्याण आहे. ९ मूऱ्ये लोक भुतावर विश्वास ठेवतात. १० आहारी
आपल्या आईचापावर प्रीति करतो. ११ आलफेटने फ्रेंच लोकावर एकाएकी
रात्रीस घाला घातला. १२ आपण मजकरिता विनाकारण तसदी घेता.
१३ त्या धनगराच्या बायकोने आलफेटची निर्भयपणे स्करडपटी काढली.
१४ शत्रुघडील लोकांनी शहरांतील बायकामुलांचा निर्दयपणे शिरच्छेद केला.
१५ त्या दुष्ट चांगाळांनी त्या गरीब सत्पुरुषांचा भररस्त्यात सून केला.
१६ साकेटिसांने आपल्या शिष्यांना सर्व कठिण गोर्धंचे विवरण केले.
१७ अशा प्रसंगी मामलेशाराने आपल्या अधिकाराचा चांगला उपयोग केला.
१८ आपल्या आईचापांची आज्ञा पाढा व त्यांवर ममता करा. १९ हरिशंद्र
राजा मोठा धार्मिक व प्रामाणिक होता; त्याने राज्याचा स्थाग केला व आपले
बचन पाळले. २० मला त्या पुस्तकाची गरज आहे.

- 1 He mended my pen well. 2 I have a good book.
- 3 Sin is bad; I hate it. 4 Good men help the poor.
- 5 My servant shut the shop and returned home. 6 The boy had his slate. 7 The gun stuns me. 8 The ox lives on grass. 9 The frogs jumped into the lake. 10 A fool lies and a good man speaks the truth. 11 Good children obey their master and do their lessons. 12 A good scholar minds his stops. 13 The bees stung those wicked boys. 14 The ants store up food; they are not idle. 15 He did not work, and now suffers for it. 16 By means of railway, we travel very quickly. 17 We travel twenty or thirty kos in one hour on a railway. 18 In a bullock-cart, we hardly travel two kos in the same time. 19 Save money and use it well. 20 You wasted your time in school. 21 The English Queen ruled over many countries in all parts of the world.

LESSON XII.

ANOMALOUS VERBS.

These Transitive verbs, like the Intransitive, agree, in the past tense, with their uninflected subject.

परीक्षा f. an examination.	मंबर m. a number.
उतरणे to pass.	झौंबणे* to seize; lay hold of violently.
ओकणे to vomit.	डसणे* to bite. [waist,
खेळणे to play.	नेसणे to gird round the
चावणे to bite.	थुंकणे to spit.
चुकणे to miss.	पढणे to study. [cover.]
जेवणे to take meals.	पांघरणे to clothe, to
समजणे to understand.	

१ गेस्या वर्षी तुमचा मुलगा परिक्षा उतरला ना ? २ होय, स्याची परीक्षा गुदस्ती उतरली. ३ मेस्या आजारातून तुमचा मुलगा एकदा उतरला, वरे जाले. ४ आई ! यमी बूच ओकली ; तिला काही भौषध पाज. ५ काळ तिनें औषधसुद्दी ओकले ६ मी एकदा गोविंदावजीवरावर बुद्धिचळे खेळलो व त्याच्यावर प्यादी केली. ७ तुमचा विठु आमच्या काशीला चावला. ८ ती दोघे पोरटी सारखीच आहेत ; काशीनें काळ विठुल चावले. ९ हीरीने गुळांतली मुंगी चावली. १० तो डोंगळा, पहा, मुंगीला चावला. ११ मी कविता चुकळो आणि माझा नंबर जाली गेला. १२ तू काळ रस्ता तुकळास आणि वाळुकेश्वरी गेलास. १३ अरे, तू काळ जेवणाला छसा चुकळास ? १४ भाव मागितलास पण सारा जेवणासा का ? १५ गोविंदा, तू मास्या चिन्हाला झोंबळास का वरे ? तें आतां फाटले ना हे ! १६ स्या लंगच्या भिक्षा-चाला शेजान्याचा कुत्रा उसव्या. बाबा ! १७ गोये ! तू काळ काय नेसलीस ; काढी का परकर ? १८ दादा सुपारी थुकळा, किंवा दादाने सुपारी थुकळी ? हीं दोन्ही चाकये वरोवर आहेत. १९ तो तुक्षी गोष समजला, अथवा त्याला तुक्षी गोष समजली. २० या दोन वाक्यांत बारिक भेद आहे. २१ नारा-यण पुस्तक पोथ्या पढला, पण त्याची सारी पुस्तकी विद्या आहे. २२ अंडी-कडील मुलानीं गाढाभर पुस्तके पढलीं, पण त्याची विद्या पुस्तकांतच राहली. २३ तो शालजोडी पांघरला, व त्यानें शालजोडी पांघरली ; भांत काय फरक ?

* These take the object in the dative case only.

† जेवणे is transitively used in case of भाव only ; पिणे is used in case of any drinkable and when any thing is eaten with the help of teeth खाणे is the proper word.

LESSON XIII.

भुलणे,* to become infatuated.	शिकणे, to learn.
मुकणे,* to lose. [ated with.	शिकरणे, to blow the nose.
विसरणे, to forget.	जश्ना f. a fair. [remember.
विसंबरणे, to lose sight of.	स्मरणे, to think upon, to
कलाल m. a vendor of liquors.	अधम a. vile, n. vile.
हसणे v. n. to laugh, to ridicule.	शिवलीशी a. (a covert term for) menstruous.
	शिखणे,* to touch.

१ तिळा मुळलास भाणि पैशाला मुळगा तव्यांत गेला भाणि जिवाला मुकला. ३ मी आपले पुस्तक शाळेत विसरलो व तें गमावले. ४ मनी तें गाणे आपल्या आईपाशी एका दिवसांत शिकली. ५ नाना तिसरे पुस्तक शिकला, पण तें त्याला येते का? ६ परंतु तुमचा चाकर जब्रेच्या गर्दीमध्ये मुठांना विसंबरला का? ७ आकांने नाक शिकरलें का? वाचा मी शिकरलों, माझें पहा स्वच्छ आहे. ८ मी तुश्शा पिशवीला शिवलों तरी का? ९ अरे, तू त्यावेळी आपल्या वचनाला तरी स्मरलास का? मग असें का बोलतोस? १० कलालाच्या दुकानी दूध पियालास? ११ ही गोष्ट अद्याप तू कोणाजवळ बोललास का? १२ नारायणाने एकच क्षेक म्हटला पण त्याला सर्व लोक इंसले. १३ अरे, अधमा! तुझी आई तुल व्यर्थ विवाली. १४ तू वाघाला भितोस का मला भितोस? वघ, मलाच भियालास. १५ आज क्षेक शिकला भाणि (नि) उद्यां विसरला, काय उपयोग? १६ आईने माझा आंगरखा शिवला. १७ आई माझ्या आंगरख्याला शिवली. १८ तू आज शाळेत उशीरा का आलास? माझी आई शिवलीशी आहे.

LESSON XIV.

एकटा a. alone.	काका m. a paternal uncle.
अडाणी a. inexpert, rude.	कोणी a. some one. [man.
अर्थ m. meaning.	काशिनाथ m. name of a
अरण्य n. a forest.	खंदक m. a ditch.
एकादशी f. the eleventh day of a fortnight of a lunar month.	गिरणी f. a mill.
	गोदी f. name of a girl.
	अघल f. beginning.

* See Page 75 foot note.

घराणे *n.* a dynasty.

एष्टा *a.* so much.

प्रवासी *m.* a traveller.

उशिरां *ad.* late.

कविता *f.* a verse.

घोटाला *m.* confusion.

ठार *ad.* quite.

मीठ *n.* salt.

तर मग *ad.* then.

तिसरा* *a.* third.

1 Formerly ignorant people believed in witches. 2 The Hindus were rude among the Europeans; such was the case with the Europeans too. 3 What meaning did you put upon his sentence. 4 A traveller missed his way in a forest on the banks of the Ganges and found himself alone at night. 5 एकादशीच्या घरी शिशात्र. 6 एवल्या उशीरां तुं कां आलाव? 7 I learnt the verse yesterday in the presence of my paternal uncle. 8 Some one took away my inkstand from the table. 9 Kashinath played Ravana on the stage a week ago. 10 A serpent bit a man in the mill near that ditch. 11 Godi ate simple rice with salt only. 12 She has made all a confusion in her work. 13 The serpent was killed on the spot. 14 Then who was the third man with you? 15 Rāma Shāstri was the noted Chief Justice of his time. 16 Akabar was the best king of the Mogal dynasty. 17 Did he go to school alone? 18 So much rice was quite sufficient for me for the morning meal. 19 The serpent was quite dead at a stroke of his walking staff.

LESSON XV.

तेथेच्या तेथें *ad.* then and पाहुणा *m.* a guest.

थोरला *a.* great. [there. प्राण *m.* life.

धडाका *m.* a shock. पूर्वज *m.* an ancestor.

राज्यन्. करणे *v. a.* to reign. पूर्णपणे *ad.* perfectly.

* The Cardinal numerals take वा to form the Ordinals, except the first four numbers, as, पांच (five)+वा=पांचवा (fifth); from एकुणीस (nineteen) onwards the Cardinals shorten the penultimate वा and lengthen their final vowel before taking the वा; as, एकुणिसावा (nineteenth). The first four Ordinal forms are:—पहिला (first) *m.*; दुसरा (second) *m.*; तिसरा (third) *m.*; चौथा (fourth) *m.*

नाटकगृह *n.* a theatre.

पड़सें *n.* cold.

परवां *ad.* the other day.

पाठ *ad.* करण्णे *v. a.* to learn by heart.

पाटील *m.* a village officer.

पेशवा *m.* Peshwa.

पोहरा *m.* a bucket.

मूर्छाँ *f.* येणे *v. a.* to faint.

बंदीवान *m.* a prisoner.

बुद्धि *f.* intellect.

भिन्नेपणा *m.* cowardice.

- 1 Alexander the great conquered the whole world.
- 2 Wlliam Rufus died of the shock.
- 3 How did you forget your number in the class to-day.
- 4 We talked over the subject in the theatre but came to no conclusion.
- 5 Theatre was not the proper place for that purpose.
- 6 All the while I slept at night in the current of the wind and caught cold.
- 7 The other day some boys fainted in the *mandap* of the Matriculation Examination.
- 8 At noon, on one of the hot days of summer, a European traveller alighted from his horse near the cottage of a Patil and asked for some water.
- 9 The Patil gave him some cool water and a lump of sugar and a seat under his shed.
- 10 The children of the village officer learnt many English words from their guest.
- 11 He entertained them with funny stories.
- 12 Many Hindus showed more respect towards life at that time than some of the Europeans.
- 13 The ancestors of the Hindus and those of many European nations were the same at some ancient date.
- 14 Each boy held his musket perfectly like a soldier and away they marched—one, two—one, two.
- 15 They caught the thief then and there.
- 16 The women of the village drew water from wells by means of buckets for the guests.
- 17 The Patil at once made him a prisoner.
- 18 Some of the prisoners ran away from the prison but the sepoys arrested them soon after.
- 19 The cowardice of the man at the gate gave the whole city into the hands of the enemy.
- 20 हरीन आपनी बुद्धि व्यर्थ घालविली; तो कालेजांत कांही शिक्षा का?
- 21 लहानपर्णा तुमच्या मुलाची बुद्धि तीक्ष्ण होती, आठ दिवसांत तानें हें पुस्तक तयार केले.
- 22 George the third of England reigned for more than fifty years.
- 23 Balaji was a good Peshava.

LESSON XVI.

मळविणे *v. a.* to make dirty.

मुक्त *a.* करणे *v. a.* to release.

मुळे *p.p.* on account of.

रडणे *v.n.* to cry. [Vishnu.

राम *m.* an incarnation of
रे *int.* a particle of address.

ध्यवहारिक *a.* worldly.

ध्याकुळ *a.* overcome by.

शावरी *f.* name of a woman.

शहाणा *a.* wise.

सभा *f.* a meeting.

समूह *m.* a collection.

संहिता *f.* the Vedas.

साधा *a.* plain.

सिद्धांत *m.* a theorem.

सौदर्य *n.* beauty.

हवालदार *m.* a police
officer.

अखेर *f.* an end.

ज्ञान *n.* knowledge.

१ धडाक्यावरावर तो रक्त ओकला आणि व्याकुळ पडला. २ हरी माझ्या
पुस्तकाला झोऱ्याला आणि मग तें मी सोडले. ३ रामचंद्र दोन्ही कविता चुकडा.
त्याला नंबर वर कसा दिला? ४ तुमचा पाहुणा अटाणीच दिसतो, तो अवल-
पासून अखेरपर्यंत भात जेवला. ५ पाटलचा कुत्रा काळ एका मनुष्याच्या
पायांला दसला, त्याला हवालदाराने ठार मारले (मारला). ६ तू खेवला
भुललास आणि मुलाला शिसंबलास पण केवढा घोटाळा हा! ७ माझी बहीण
तिसरे पुस्तक दोन वर्षांमागे बाबाजवळ शिकली. ८ गोदी बाळाला शिकली,
झणून तो रडतो. ९ सन १९१८ त पेशव्यांचे घराणे बाजीरावाच्या भिन्ने-
पणामुळे अक्षस्मात् राज्यास मुकले. १० गिरणीतील पुळळ मनुष्ये अविचा-
रामुळे तेथ्या तेथेच प्राणास मुकली. ११ तो श्लोकाचा अर्थ समजला पण
तो श्लोक शिकला नाही. १२ तो तें त्या वेळी स्मरला, पण करतो काळ,
पडला एकटा. १३ योरले बाजीराव आपल्या पूर्वजांस स्मरले आणि शत्रू-
कडील बंदीवान त्यांनो मुक्त केले. १४ तू जेवलास? होय. काय जेवलास?
१५ तें मी विसरलो. १६ तर मग तू बुदीचा खंडक आहेस रे. १७ आमचा
मुलगा काल परीक्षा उतरला झणून का आज अधीक्ष शहाणा? १८ कोणे रे
हा खेळ खेळला? हे काम सदूचे दिसते. १९ शवरीने बोरे चावली आणि
थुंकिली, ती रामाला अधिकच आवडली. २० तो मला चावला तर मी
त्याला मारले. २१ आई! आई! काशी औषध थुंकली, तिला पुन्हा दुसरे
पाज. २२ तुमचे काका नवे धोतर नेसले व आमच्या घरी लगास आले.
२३ हरी माझे धोतर नेसला आणि तें त्यांने भगदी मळविले. २४ नारायण
संहिता पडला खरा तरी त्यांचे ध्यवहारिक ज्ञान बाढले का? २५ एवढा मोठा
गृहस्थ सांघेच धोतर पांघरला आणि सभेस भाला, तरी त्याळा कोणी हंसला

का पहा ! २६ वाला नाक शिंकरला व. रक्त पहले; स्थाच्या डोकीवर पाणी घाल.

१ He vomited the milk. २ The dog laid hold of the child. ३ The traveller missed his way in the forest and came late at night. ४ It is the ११th day of the lunar half, and the children made a simple meal of cooked rice. ७ I took* the children to the theatre yesterday. ८ Kashi forgot the bucket at the well, the other day, and somebody took it away. ९ She learnt her lesson yesterday in the afternoon. १० Sadāshiva Rāv Bhāu lost his life in the battle of Pānipat. ११ He understood the theorem perfectly well. १२ He remembered you at that time. १३ Bālārām forgot his slate at school in the morning. १४ I passed the Matriculation examination in the year १८७१. १५ You played at chess in the afternoon with Kāshināth. १६ My son studied the third book last year. १७ My daughter blew her nose, perhaps she caught cold.

LESSON XVII. THE FUTURE TENSE.

Terminations.

+ Singular.	Plural.
-------------	---------

1 st p.	एन, ईन.	ऊं.
2 nd p.	शील.	आल.
3 rd p.	एल, ईल.	तील.

१ Intransitive and Anomalous verbs take एन, एल, while Transitive and Intransitive verbs of one syllable take ईन, ईल;—as, मी निजेन, I shall sleep; तो निजेल, he will sleep; मी तें काम करीन; I shall do the work; तो तें काम करील; he will do the work; मी आपला घडा शिफेन, I shall learn my lesson; तो आपला घडा शिफेल, he will learn his lesson; मी तुला एक रुपया दे ईन व माझी वायको तुला भाकरीचा एक तुकडा दे ईल, I shall give you a rupee and my wife will give you a bit of bread.

२ The final ई or ए of a monosyllabic verb is changed to य; ओ to ओ before आल; and उ is optionally changed to उव्

* To take नेणे v. s.

before the terminations beginning with a vowel as :—
 पी+भाल=प्वालः दे+भाल=द्वालः हो+भाल=ह्वाल. धुशील, धुचील, धुइं,
 धुचाल; or धुर्ण, धुर्णल, धुर्ण, धुभाल.

अरे *int.*, oh ! [detestation.]
 अहारे *int.* of joy, pity, or
 आपटणे *v. a.* to dash.

उद्यां *ad.* to-morrow. [country.
 एतदेशीय *a.* native of this
 उपकार *m.* an obligation.
 कायदा *m.* a law. [ment.
 कारखाना *m.* an establish-
 कांहीसा *ad.* somewhat.
 गंजीफ *f.* a card (play).

अभ्यास *m.* करणे *v. a.,* to
 study.

जहाज *n.* a ship.
 तवा *m.* an iron or earthen
 plate on which the cakes
 तयार *a.* ready. [are baked.
 दुखविणे *v. a.* to hurt.
 धान्य *n.* corn. [healthy.
 निरोगी *a.* without disease,
 नावाडी *m.* a boatman.

The children will study in their own room. २ Oh I shall not dash the animal on the ground. ३ आहारे ! मग ते चित्र किती सुंदर दिसेल. ४ तो अडाणी सुतार आमची सुर्ची विघडील. ५ Tomorrow we shall get a holiday. ६ You will place me under great obligation. ७ The natives of this country will fight on the side of the English. ८ Leave them alone for a time and they will break the law. ९ Will you employ them on your establishment. १० We shall play at cards tomorrow in the afternoon. ११ But he is somewhat ignorant of the play. १२ Will you come to the fair at night tomorrow ? १३ Will you be ready, Nārāyan ? we shall go to the meeting of school-masters in the Fort. १४ They will bake bread on the iron-plate. १५ You will hurt the cat. १६ The corn will grow in the fields and the birds will have plenty of food. १७ The boatman will take us across the river and we will pay him. १८ Will you recommend me to the doctor. १९ तुझी कोठे तरी हवेवर जा आणि तुझी निरोगी घाल. २० यंदां धान्याचा तोटा येहल काय ? २१ गुदस्तां पाऊस चांगला पडला पण यंदां तसा पदेल काय ? २२ मुल्य ! तूं दूर उभा रहा, माझा हात दुखवशील.

LESSON XVIII.

पराजय *m.* करणे *v. a.* to defeat.
 पाळणा *m.* a box of the turn-cross
 erected at fairs, a cradle.

फक्क *ad.* only, simply.
 फोडणे *v. a.* to break.
 बंदीखाना *m.* a prison,

पानगी *f.* dough spread over a leaf rolled up and thrown into the fire to be baked.

पेंढी *f.* a sheaf.

पेरणे *v. a.* to sow.

पेक्षां *p. p.* rather.

पोरगा *m.* a (naughty) boy.

पोषण *n.* supporting.

षावा *m.* a title of reverence.

भक्ष्यासार्ठी *m.* **फिरणे** *v. a.* to prowl.

भाकरी *f.* a cake of bread.

भाजणे *v. a.* to bake.

भरभरादीस *f.* **येणे** *v. n.* to flourish.

भूक *f.* hunger. [flourish.]

भोवणे *v. n.* to be giddy.

मान *m.* a respect.

1 The Gurakhas will defeat the enemy in the battle.

2 पाळण्यांत त्या मुलाला निजीव, मग तें लौकर निजेल. 3 पानगी निकाप्यावर भाजील, ती तव्यावर चांगली भाजेल का ? 4 They will tie a sheaf of corn to a post in the field for birds. 5 I am sick, who will now sow seed in my field ? 6 I will rather go to school than remain at home all the while.

7 हा पोरगा आज गुरुजीच्या हातचा मार स्वचित खाईल. 8 काशिनायपंत आपल्या भ्रावाच्या मुलांचे पोषण करिल. 9 गोविंदा तुळा जब्रेला फक्त नेईल, पण आणील कोण; रात्रीचा तुंखचित रस्ता चुकशील. 10 Walk carefully, otherwise, you will spilt the milk and break the earthen pot. 11 म्हातारे षावा ! या पावसांतून तुझीं सुरक्षित घरी कसे एकटे पोचाल ? 12 Now the wind is high and the ship will sink in no time. 13 कायहो ! या तुमच्या रानांत रात्रीचे वाघ सुद्धा फिरतील व गुरें पळडतील; पण आझीं त्यानां दिवसाक्षेरीज सोडूं तर. 14 After this rain, the crops will surely flourish. 15 या वेळी मला कोणी एक भाकरीचा तुकडा व घोटमर पाणी देईल का ? 16 असम्या विस्तवावरती भाकरी भाजेल का ? 17 तुझ्यांनें तें काम होईल का ? 18 राहूदे तें, तुझी आईच भाकरी भाजील आणि तुं पाणी आण. 19 आई ! आज मला शांकेत भूक लागेल; मला तुं काय देशील. 20 आधीं तुं आपला घडा कर, मग देईन कांहीं तरी. 21 तिसच्या मजस्यावरून माझे ढाळे भोवतात. 22 I shall pay respect to my master and soon return home.

LESSON XIX.

मुख्यत्वेकरून *ad.* especially.

राजकीय *a.* royal. [tion.]

राज्यव्यवस्था *f.* administration.

देढा *m.* a buffalo. [(people).]

रोहिला *m.* the Rohila

सभोवता *ad.* round.

समर्थ *a.* able. [sing of food.]

स्वयंपाक (सैंपाक) *m.* dress-

समुद्र *m.* a sea.

घेडावणे *v. a.* to mock.

वांचणे v. n. to sustain life.
 वाढा m. a fold, a palace.
 विश्वासणे v. a. to trust.
 वैदा m. a physician. [settle.
 वसविणे v. a. to inhabit, to
 विकास/करणे v.a. to punish.

स्वतंत्र a. independent.
 हल्ला m. करणे v. a. to attack.
 तुकूम m. a command.
 शिफारस/करणे v. a. to
 recommend.
 क्षण m. a moment.

१ स्याचे पोषण करते होईल ? २ पण स्याचे प्राण तर वांचतील. ३ वैद्यवोवा,
 माझ्या मुळाला पहाल भाणि औषध याळ का ? ४ मी तुमचे उपकार स्मरेन.
 ५ अरे देवा ! स्यापेक्षां आतां भीच तुम्हांका सांगेन. ६ पण वाळ, तूं मुकेने
 व्याकुळ होशील ; असे होईलच. ७ आम्ही तुझांस स्वतंत्र करू. ८ तुम्हांस
 बंदीसान्यांत टाकू. ९ आपण गंजिफांनी स्कैंडू. १० अहोरे ! लहान मुळीस
 तो खोल काय शोभेल ! ११ वरे तर ससा कुत्रा खेळशील ? १२ जब्रेच
 निघालास पण पाळ्यांत वसशील (वशील) भाणि तुझे दोळे भोवतील ;
 संभाळ हो. १३ तुझे पुस्तक मी उद्यां वाचीन भाणि परत करीन. १४ तूं
 मला स्या तुझे सोसाऊ जबळ नेशील ? १५ तो रामाला हें पुस्तक दाढवील.
 १६ रंगारी उद्यां तुझे पागोटे रंगवील. १७ हें औषध पी भाणि तूं वरा
 होशील. १८ एक पाडस पडला, आतां शेतकरी बी पेरतील. १९ तो तें
 भांडे आपटील भाणि फोडील. २० ते बंदुकीने वाघाला घर मारतील.
 २१ अडाणी नावाढी आपले जहाज बुडवितील. २२ आपली आई तब्बावर
 भाकऱ्या भाजील भाणि चुलींत पानगी भाजील. २३ तो घाणेरदा पोरगा तें
 घोतर मळवील. २४ ते मजशीं भाडतील. २५ शहरचीं मुले त्याला
 वेढावतील. २६ मी तयार असेन ; तूं येथे येशील का ? २७ आद्या
 आमच्या मित्राला उद्यां आमच्या घरी बोलावू. २८ ती स्वयंपाक करील
 भाणि मग आपण सुर्वजण जेवूं (डं). २९ तो मुलगा आपल्या आईबापाच्या
 आळा पालील ? ३० मी कायद्याचा अभ्यास करीन. ३१ तो तुला नाहक
 दोष देईल ? ३२ तूं आमच्या मित्राला केव्हां मदत करशील ? ३३ ते शूर
 रोहिके लोक आमचा एका क्षणांत पराभव करतील. ३४ कुत्रा तुझ्या हाताव्य
 चावेल. ३५ तो उद्यां लवकर शाक्केत जाईल.

१ He will hurt you. २ I will go to the town. ३ I shall
 do that for them. ४ I will shut up the shop. ५ They
 will do this for me. ६ You will do that for me. ७ They
 will go by the best way. ८ The day will be fair. ९ There-
 fore we will speak the truth. १० I will help you. ११ I will

go for him. 12 I will do that for them. 13 My servant will get an ox for you. 14 Will you give him money now? 15 In newly settled parts, the tiger will prowl round the villages and attack the cattle in their folds. 16 The buffalo will fight with a tiger. 17 I shall rather trust myself with them. 18 My dog Shag will walk before me. 19 She will talk to him this evening. 20 The corn is all in sheaves, shall we hurt it? 21 I shall punish you. 22 Who will wear this dress? 23 The sea will pay very little regard to his royal commands. 24 Will our country flourish under the native administration? 25 Our friends only will assist us. 26 I will recommend you to him for a place on his establishment. 27 I will stay with you for two days. 28 I will trust in God and he will help me.

LESSON XX.

THE HABITUAL PAST TENSE.

Terminations.

Singular.

1st p. एं, ईं.

2nd p. स, ईस.

3rd p. ए, ई.

Plural.

ऊं*

आं.

त, ईत.

1 The Anomalous and the Intransitive verbs of more than one syllable take the first set of terminations; the rest take the second, as—पठ+एं=पठें, not पढीं, निजें, जाईं, वाखीं, मारीं.

2 The termination आं changes the final ई or ए, ओ, and ऊ, to य, व and उ॒, respectively, in a verb of one syllable; as—दे+आं=या॑; पी+आं=प्या॑; हो+आं=ब्हा॑; धू+आं=धुशा॑.

दुखणै n. a sickness.

कांठ m. a skirt.

आठ a. eight.

काम n. करणै v. a. to work.

आवडता a. favourite.

गांचकुरण n. a common.

आनंदानै ad. merrily.

गुदस्त a. n. last year.

झोप f. sleep. [tradict.

चरणै v. n. to graze.

उलट ad. बोलणै v. a. to con-

जण m. a person.

* See appendix note 5.

ऋतु *m.* a season.

कर्धीकर्धी *ad.* sometimes.

कांकडी *f.* a cucumber.

स्नान *u.* करणे *v. a.* to bathe.

दर ^४ *a.* every.

ठिकाण *n.* a place.

१ वाळपनीं तो फार दुखणे सोशी. २ त्यावेळी आठ महिने आळी आमची गुरे शेतावर ठेणू. ३ गुदस्त सालीं तुमचा तो आवडता मुलगा शाळेत येई का ? ४ In this way things went on merrily every day during the year. ५ The servants always contradicted him in every thing. ६ That was the season for black-berries and we used to wander about over the hills for them. ७ Sometimes we were late at home and we were punished by our father. ८ Often the children ate cucumbers in the afternoon from the adjoining fields. ९ या नदीच्या कांठीं ते दोन वर्षाच्या मार्गे खेळत पण आतां त्यानीं हा गांव सोडला. १० They used to work on his establishment for sometime past. ११ पूर्वी गांवकुरणामध्ये गुरे चरत पण आतां ते तरी आहे कोठे ? १२ Last year, my children attended the high school every day for six months. १३ In my childhood, we grazed our cattle in the rainy-season every day. १४ आपण दोघे जणू उद्यां नव्या बाढीच्या जत्रेला जाऊ. १५ गुदस्तां आळी दोघी जणी संध्याकाळच्या दररोज आमच्या अंगण्यात खेळून सकाळच्या शाळेत जाऊ. १६ आका व मी दोघें जणे बाबांजवळ घरीच शिकू, दादा मात्र शाळेत जाई. १७ आमचा मुलगा लहानपणीं दिवसांतून सोळा तास झोप घेई. १८ मुंबई पूर्वी चांगले ठिकाण असे का वाईट ? १९ My favourite dog and the cat played together every day in the parlour. २० Last year we used to pass these days merrily.

LESSON XXI.

तरणा *a.* young.

दांत *m.* a tooth.

पूर्वी *p.p.* before. [Peshavás.

पेशवाई *f.* time or reign of

* This is prefixed to substantives to form adverbs as दररोज every day; दरपडी every moment.

+ पण *n.* and पणा *m.* are added to substantives to form abstr. nouns as— बाळपण childhood, लहानपण youth, गरीवपणा poverty.

; जण *m. f. n.* (pl. जण, जणी, जणे, respectively) a person, a body an individual : The word requires a numeral prefix and to express two, three and four दोघे, तिघे, चौघे, are employed instead of दोन, तिन, चार.

देणे (पैसा) <i>v. a.</i> to pay.	पालटणे <i>v. a.</i> to change.
धनी <i>m.</i> a master; an owner.	नक्ल <i>f.</i> करणे <i>v. a.</i> to copy, to joke;—होणे <i>v. m.</i> to be extinct.
निमूटपणे or णी <i>ad.</i> without grumbling; quietly.	फराळ <i>m.</i> a repast.
मज्जुरी <i>f.</i> wages.	बंड <i>n.</i> a mutiny.
पंचतंत्र <i>n.</i> the name of a Sanskrit story book.	भर <i>a.</i> full.
पान <i>n.</i> a leaf.	भराभर <i>ad.</i> quickly.
	सूर्योदय <i>n.</i> the sunrise.

1 The young man received his pay monthly. 2 I paid the wages to my servants every day. 3 My children washed their faces and cleansed their teeth daily. 4 In the last month of May, I learnt one story in Panchatantra every week. 5 Our master visited his stable every evening. 6 Who copied this letter so well? 7 In Poona I had no clerk and my wife copied all my letters every day without grumbling. 8 In the months of April and May the leaves of trees in our garden fell every year. 9 All the Hindus changed clothes at every meal formerly. 10 In the time of the Peshwas did the Brahmanas bathe before day-break? 11 What did he give you for your repast yesterday? 12 अकवराच्या राज्यात बंडाची धासित असे काय? 13 भर उग्हाळ्यात आम्ही महाबलेश्वरी थंडीने मरू. 14 लहानपणी आम्ही हिरवे आंबे भराभर झाऊ, पण आतां एक तुकडा स्वा वरै. 15 दांत अगदी कामांतून जातील. 16 हरीपंत मंडळीमध्ये रोज कांही तरी नवी नक्ल करी. 17 बाजिरावाच्या मार्गे, पेशव्याच्ये घराणे अगदी नक्ल झालें काय? 18 आमचा मुलगा शाळेत पुत्तकाचीं पांवे फाडी. 19 इंग्रजीच्या राज्यात आतां मनूच पालटला, खाला तुझी काय कराल? 20 अरे! हा मुलगा लहानपणी भराभर वाची, आतांच याला काय झाले?

LESSON XXII.

भाषांतर <i>n.</i> translation.	चीस <i>a.</i> twenty.
भेटणे <i>v. n.</i> to meet; to visit.	बेल <i>f.</i> a creeper; a vine.
ओजराजा <i>m.</i> name of a king.	सत्तावन <i>a.</i> fifty-seven.

रविवार *m.* Sunday.

वर्ष *n.* a year.

विक्रम *m.* name of a king.

सिंहासन *n.* a throne.

सुखां *ad.* also.

हौस *f.* ardour.

1 We went to church on Sundays only in Poona. 2. In the garden, he hid himself generally under the leaves of a cucumber vine. 3 In the leaves of that vine he found a favourite repast. 4 He would invite me to the garden. 5 He would take the skirt of my coat between his teeth and pull it with all his force. 6 He visited me and I visited him almost daily. 7 We generally worked and played together. 8 I copied my letter again. 9 The young man contradicted his master every day. 10 I paid the man his wages monthly. 11 The sun shone and the birds sang in that place merrily in all the seasons of the year.

१ लहानपणी मी शाळेत निमूटपणी जाई. २ दोन वर्षामार्गे तो सातआठ तास निजे. ३ गेल्या वर्षी तूं दुखाप्यांत फार रडस. ४ लहानपणी आम्ही आ नदोंत पुळक्ळ जण पोळू (उं). ५ आ ठिकाणी गांवकुरण असे आणि त्यांत गांवची सर्व गुरुं चरत. ६ वीस वर्षामार्गे आमच्या गांवांत वाघ भर-दिवसा गुरुं मारीत. ७ तुश्या वयांत मी पंचतंत्राचे भाषांतर भराभर करूं. ८. पेशवाईत ब्राह्मण सूर्योदयापूर्वी स्नान करीत. ९ भोजराजा विक्रमाच्या सिंहासनावर असे आणि त्याची बुद्धि पालटे. १० सत्तावन सालच्या बंडामध्ये मी पुण्याला असें; तूं कोठे असस? आमचा बाबा तेरेच असे. ११ गुदस्तां-पर्यंत तूं छोपेत दांत खाईस. १२ ते मला कधी कधी भेटत. १३ तो आणि मी बहुतकरून एकत्र खेळूं. १४ त्यांना तें मूळ फार आवडे. १५ तो आणलीं नवीं वर्षे मला नेहमी हौसेने दाखवी.

LESSON XXIII.

THE GERUND, THE SUPINE FORMS, AND THE INFINITIVE MOOD OF VERBS.

1 में is added to the root of a verb to form the Gerund, which is used as a verbal noun and declined like a neuter substantive in एं, as:—कर+णे=करणे करण्यास, करण्याचा, &c. असें करणे तुला योग्य आहे It is proper for you to do so.

2 ऊं is added to the root to form the Infinitive (as कर+ऊं=करूं) which is used to make up compound verbal forms, chiefly with the verbs इच्छणे to wish ; पाहणे to see ; शकणे to be able ; देणे to allow ; लगणे to begin ; as त्याला जाऊं दे let him go. हरि तें काम करूं इच्छतो Hari wishes to do that work. मी जाऊं शकेन I can go. तो मजशी भांडू लागला he began to quarrel with me.

3. The Supine forms are the Dative and Genitive cases of the Infinitive Mood, as :—मार+ऊं=मारूं, the Infinitive... मारूं+यास or याला=मारायास or मारायला ; मारावयास or मारावयाला (मारायस or मारायला), the Dative Supine. मारूं+याचा=मारायाचा or मारायचा (मारयचा), the Genitive Supine.

4. The Dative Supine expresses the sense of a purpose which is denoted by the Infinitive Mood in English, as :—
तो मला मारायास or मारावयास धावला, he ran to beat me ; तुझीं शिकावयास (शिकायला) येतां you come to learn ; तुझे बरोबर यावयाला (यायला) मी सिद्ध आहे I am ready to come with you.

5. The Genitive Supine shows suitableness or requisiteness, as—तुला घटा करावयाचा (करायचा) आहेना ? You have to prepare your lesson, have you not ? एक भाड्याने शावयाचे (यायचे) घर आहे there is a house to let ; मी पुण्यास जावयाचा (जायचा) आहे I am to go to Poona ; मला पुण्यास जावयाचे (जायचे) आहे I have to go to Poona ; मी अद्याप जेवायाचा (जेवायचा) आहे I am yet to dine ; मला अद्याप जेवायाचे आहे I have yet to dine.

अगल्य n. necessity.

आस m. देणे v. a. to tease.

अर्धा a. half.

थकणे v. n. to be tired.

आजरात्री ad. to-night.

निजावयास-जाणे v. n. to go

आज ad.to-day. [to hope.

to bed. [choose.

आशा f. करणे v.a. to expect.

पसंत ad. करणे v. a. to

इच्छुणे v. a. to wish.

पाणी n. पाजणे v. a. to water.

कर्तव्यकर्म n. कर्तव्य n. a.

उपदेश m. करणे v. a. to

कायदेशीर a. lawful. [duty.

फिराद f. a. suit. [advise.

काळ *ad.* yesterday.

घोडेवाला *m.* a groom.

टाळणे *v. a.* to avoid.

फिरव्यास-जाणे *v. n.* to go

to take a walk.

बेत *n.* असणे *v. n.* to intend.

१ You will feel the necessity of going to Poona by that time. २ Will you give me half a sheet of paper to write ? ३ We will go to the theatre to see the performance of Shákuntalá to night. ४ My uncle came from Poona today to see my father. ५ I expected to see him today. ६ We hope to see our uncle's wife today. ७ Do you wish to go to see the great exhibition at Calcutta next Christmas ? ८ His master and his father too advised him to study harder for the examination. ९ It is the duty of children to obey their parents and master. १० It is lawful to take care of your own things with least injury to others. ११ Yesterday we expected to see our friends to witness the marriage of my brother. १२ I shall send my groom to Máhim to procure the herb for you. १३ He purposely went to Bombay yesterday to avoid seeing me at the meeting. १४ He came here the other day simply to tease my poor old father. १५ I am tired now to go to Mahálaxumi on foot. १६ I chose my wife for her good sense. १७ We are told to go to bed before ten at night and to get up at five in the morning. १८ It is the duty of the gardener to water the trees in the garden. १९ I intend to go to Mahábaleshvar next summer. २० It is a necessity with us in Bombay to go to take a walk on the sea-shore at least once a day. २१ अर्ध्या दिवसाची सुट्टी मिळण्याकरितां आपण उद्यां गुरुजीची विनंती करू. २२ आज रात्री उपदेश करण्यास पाद्रीसाहेब येये येतील ; त्यांना आपण हा प्रश्न विचारू. २३ तुमची शाळा एकदां पहाण्याची माझी इच्छा अहे. २४ आमच्या घोडेवाल्यानें आज एका माणसाजवळचे दाऱू पिण्यासाठी फैसे घेण्याकरितां न्यास मारले. २५ पोलिसाळा टाळण्याकरितां तो रात्रीच घरांतून पळाला. २६ पाणी पाजण्यासाठीं विदूने गाई गोवळांतून नदीवर नेत्या. २७ फिर्याद करण्याकरितां तो आजच मुंबईस गेला. २८ आठ दिवसांचे अंत परत येण्याचा त्याचा बेत अहे. २९ गरीब प्राण्यांना उगवीच त्रास देणे चांगले का ? ३० घोड्याला पाणी पाजण्याकरितां आज तुं तळणवर घेशील का ?

LESSONS XXIV.

भाड्यानें देणे v. a. to let.	शेत n. कापणे v. a. to reap.
विद्या f. शिकाविणे v. a. to योग्ये a. proper. [educate.	समुद्र-किनारा m. a sea- shore.
यंदा ad. this year.	साडेनऊ a. half past nine.
रमाबाई f. name of a बाई f. a lady. [woman.	सारखा p. p. like.
लाजिरवाणा a. disgraceful.	सिद्ध a. ready.
व्याख्यान n. a lecture.	सुखावह a. comfortable.
विकत घेणे v. a. to buy.	सुचवणे v. a. to suggest.
भौक n. a hole.	सुमारे ad. about.
	सोपा a. easy.

1 I was invited* to dine at his house. 2 She does not like to hear such songs. 2 Let us go to see the ships in the harbour. 4 My father taught me to read and write. 5 I wish to hear the lecture to the end. 6 It is necessary to do so. 7 To do this work is easy. 8 This work is very easy to do. 9 The children are tired ; they wish to go home. 10 He intends to learn Marathi. 11 It is easy to advise others. 12 Ramábáí went even to England to educate herself. 13 He went early to school to avoid the wrath of his teacher. 14 She came here simply to tease me. 15 My daughter went yesterday to her uncle's to see him. 16 What do you intend to do now ? 17 I intend to take a walk on the seashore. 18 Do you expect to pass the examination this year ? 19 I suggested to him to go to his father's the other day, but he failed to do so. 20 How did you fail to come here ? 21 The children were told to go to bed by their mother. 22 I expect to reach Poona at about half-past nine at night. 23 It is time for us to go home. 24 You were told to come. 25 They told my servant to do so. 26 It is the duty of

* It is not idiomatic to use the Passive construction in ordinary Marathi. The English sentence in the Passive construction should generally be rendered into Active construction in Marathi ; while the Marathi Active sometimes into the English Passive, so as to suit the idiom ; as, He was severely beaten, न्याय फार मारिले ; it is said that, &c., असेही इणतात की, &c.

students to study. 27 It is the duty of parents to educate their children. 28 Some guests were to come to our house. 29 The groom took the horses to the river to water them. 30 Tell the tailor to sew up the hole in my coat.

१ तो इंग्रजी शिक्ष्यास इच्छितो. २ स्थाची इंग्रजी शिक्ष्याची इच्छा आहे. ३ तें काम करावयाचें कठीण आहे. ४ तें काम करणे कठीण आहे. ५ तें काम करावयास कठीण आहे. ६ तुला तेयें जार्णे (जावला or जायचे or जावयास) आवडते काय? ७ बैलांचे गार्डीतून प्रवास करणे फार सुखावह नाही. ८ चांगले मुलगे लबाडी बोलण्याचा तिरस्कार करतात. ९ गेल्या रविवारीं आमच्या घरीं पुष्कळ मिश्र जेवावयास आले. १० तुला लिहावाचायाला (यला) कोणी शिकविले? ११ कुळंब्यांना लिहावाचायाला (यला) येणे ही मोठीच गोष्ट. १२ आपण शाळेत वाचायाला शिकतो. १३ मला एक चांगला घोडा विक्री घ्यावयाचा (घ्यायचा) आहे. १४ मला माझें शेत कापायाला (यला) मदत करशील का? १५ चला आपण आमच्या काकाला भेटाया (य) ला जाऊ. १६ मुतोवर विश्वास ठेवणे हैं मूर्खपण आणि त्यांस भिणे हे काय? १७ अशी लाजिरवाणी गोष्ट करणे तुह्यासारख्या मुलास योग्य नाही. १८ आपल्याला वाचावयास (वाचायला) तिनें एक नवे पुस्तक काळ घेतले. १९ येथे भाज्याने द्यावयाचीं (द्यायचीं) घरे पुष्कळ आहेत. २० तो काळ जायाचा (जायचा) होता. २१ आझी उद्यां त्याचे घरीं जावयाचे (जायचे) आहों. २२ मला त्याच्यावर फिर्याद करावयाची (करायची) आहे. २३ उद्यां तुम्हांला सकाळीं शाळेत जावयाचें (जायचें) आहे. २४ त्याला आतां कांहीं करावयाचें (करायचें) नाहीं. २५. मला त्याच्या मित्रांस आज जेवावयास (जेवायस) बोलावायाचें (बोलावायचें) आहे. २६ शेवटीं पेशव्यांना पळणे आले. २७ नंतर तो जाऊ लागला पण मीं त्यास अडविले.

LESSON XXV.

COMPOUND TENSES.

*THE INDICATIVE MOOD.

1. Compound Tenses are made up with the aid of Auxiliary Verbs.

2. The Present Participle of a verb is formed by adding त to the root of an Intransitive, an Anomalous or a

* See Appendix Note 5.

Monosyllabic verb, and इत to that of a Transitive verb ; as—
करीत, जात, पात, कात, वेत, निघत, शिकत, बसत, शिवीत, मारीत, शिवत.

3. The Present Imperfect Tense is made up of the present participle or the present tense of the principal verb and the present tense of असणे ; as—तो लिहीत आहे or तो लिहितो आहे, he is writing.

4. It indicates action in progress in the present time.

5. The Present Habitual is made up of the Present participle of the principal verb, and Habitual Present Tense of असणे* ; as—तो लिहीत असतो he is in the habit of writing.

6. It indicates the habit of the agent in the present tense.

गप्पा f. तासणे, -मारणे v. n. to काजवा m. a fire-fly.

chatter. [ment. खुशाल a. happy, comfortable. [bitterly.

खोली f. a room, an apart-

आंग n. body, a side.

आतांच ad. just now. [lift.

उच्चलणे v. a. to pick up; to

इकडून ad. from this place.

इतका ad. so much. [work.

कशिदा m. an embroidered

खुशाल a. happy, comfortable. [bitterly.

आक्रोश m. करणे v. a. to cry

केव्हांचा ad. long since.

गड्बड f. a noise.

गृहस्थ m. a gentleman.

गालिचा m. सतरंजी f. a Persian carpet.

१ ती मुळे अपराध करित आहेत. २ ती लहान मुलगी इतका आक्रोश कां करीत आहे ? ३ माझी आई आंग धुते आहे. ४ आमचा चाकर भाजी आणायला बाजारांत आतांच जात आहे. ५ तो झातारा मनुष्य दररोज सकाळी अंड पाण्याने विहिरीवर याच वेळी ज्ञान करीत असतो. ६ एवढीशी लहान मुलगी केवढी थोरली जड खुरची उचलीत आहे। ७ दरसाल हिंदुस्थानांतून पुऱ्यक गढू इंग्लंडांत नेत असतात. ८ आणखी इकडून कोणता जिभस तिकडे फार जात असतो ? ९ आजपर्यंत युरोपांत इकडून इतका माल जात नसे. १० ती बाई खिडकीजबळ सकाळपासून काय करत्ये आहे (ती) ? ११ ती आपल्या चोळीवर कशिदा काढत्ये आहे. १२ आजच्या रात्री कितीतरी काजवे चमकताहेत हे ! १३ केव्हांपासून तू आज आमचे घरी जेवायला येतो आहेस, पण ज्ञेवटी आज फावलें. १४ तू आमच्या मुलांबरोबर पंचतंत्र

* See lesson XXIV Part. I,

वाचायला सकाळचा शुशाल येत जा.* १५ आपस्या खोलीत संध्याकाळचा
तो इंग्रजी वाचीत वसतो.* १६ ते गृहस्थ केवळांचे रस्तावर गप्पा ताशीत
भाहेत. १७ The Hindus are sitting on the carpet. १८ I always bathe in cold water either at the well or at the pipe.
१९ Who are those making noise in my room? २० Why do you always find fault with others? २१ Which side of the house is now being painted? २२ He always picks up a quarrel with his companions. २३ I am painting my room with my own hands. २४ She was trying to be comfortable but all was in vain. २५ The servant is taking the horses to the tank to water them. २६ My daughter is going to her husband for the marriage of her sister-in-law. २७ The master is now-a-days teaching us to read Persian. २८ I am expecting my brother from Bombay every moment for the thread-ceremony of his son. २९ We are generally working together for the public good. ३० He is now-a-days studying Marathi for his departmental examination. ३१ He is learning to sing with a master.

LESSON XXVI.

चकचकणे *v. n.* to glitter.

चम्पा *m.* spectacles.

चळवळ *f.* a movement.

जवळचा *a.* next adjoining.

जोराने *ad.* violently.

तुकडा *m.* a bit, a piece.

दंब *m.* dew.

दोरा *m.* a thread. [man-

दौलतराब *m.* name of a

निलैप *a.* unsmeared.

पहाणे *v. n.* to look.

पोळी *f.* a cake.

बाजरी *f.* bajree (a corn).

मधुर *a.* sweet.

१ The fireflies are glittering in the trees. २ That young boy is reading his book with spectacles. ३ They are playing at cards in the next room. ४ The poor man is eating a dry piece of bread. ५ The cruel man is dragging the poor girl violently to her husband's. ६ He is using

* जाणे and वसणे are often idiomatically used instead of असणे to form the compound tense with a peculiar force.

the thief at this time at least with a greatness of mind.
 7 In winter the dew falls here every morning. 8 The tailor is sewing my coat with a strong thread. 9 Dowlatrao is now sleeping in the next adjoining room and you will not be able to see him just now. 10 What are you looking at, my boy? He is looking at your book. 11 The labouring Hindus eat cakes of Bajree in the morning and go to their work. 12 The dogs are barking night and day at every thing new. 13 The sweet tunes of the instrument are melting the hearts of men and women in the room.

१४ त्या कोंपन्यामर्थे सकाळपासून काय चकचकत आहे तें? १५ माझा चम्बा भोडतो आहेस की काय? १६ किती चळवळ करतो आहेस हा? उगाच कां वसस ना. १७ तुझ्याजवळचा एक प्रथं मला बाचायला दे. १८ तू लिहित आहेस पण जवळचा मुलगा काय करीत आहे? १९ काशिनाथ माझा अगदी जवळचा नातेवाईक आहे. २० अताशी ती मुले जोराने अभ्यास करीत आहेत, त्यांची परिक्षा जवळजवळ येत चालली आहे. २१ मुलांनो! आपल्या इष्टमित्रांबरावर थोरपणाऱ्ये वागत जा. २२ या शेतांना आम्ही पाणी घालीत नाहीं, ती नुसत्या दंवानेच वाढत असतात. २३ सूय तिकडे दोरा; मुलगी सासन्यां जात आहे; तिला जाडं था. २४ आम्ही एकादशीच्या दिवशी निलेप अघ खात असतो. २५ तो कुत्रा बाजरीची भाकर खात आहे; ती कांहीं तेलकट नाही आहे. २६ पोळी आणि भाकरीमर्थे काय फरक असतो वरे?

LESSON XXVII.

यत्न <i>m.</i>	करणे <i>v. a.</i>	to try.	वेणू <i>f.</i>	name of a girl.
मुळाक्षरे <i>pl. n.</i>	the alpha-		समोर <i>ad.</i>	before, in front.
लबाडी <i>f.</i>	a lie.	[bet.	साबण <i>m.</i>	soap.
ब्याज <i>n.</i>	interest.		सार्वजनिक <i>a.</i>	public.
वांटा <i>m.</i>	a share.		सांचलेला पैसा <i>m.</i>	savings.
विचार <i>m.</i>	करणे <i>v. a.</i>	to	सांचलेला <i>a.</i>	accumulated.
चेत <i>m.</i>	cane.	[think.	हजार <i>a.</i>	a thousand.
चेगळा <i>a.</i>	aloof, separate.		हलका <i>a.</i>	light.

1 I am speaking the truth now. 2 Govind always speaks the truth. 3 My father sometimes lays his savings at interest. 4 That little cat is trying to catch the big mouse. 5 All my pupils are reading their own books.

6 The cruel boy is dragging away the lamb from its mother. 7 What are you thinking about? 8 The child is crying bitterly for the sweetmeat. 9 Look here! the children are beating the poor cow for nothing. 10 I am writing a letter now to my brother. 11 Who is making the great noise in the next room? 12 Why are those birds picking up the bits of thread from my room? 13 Your son is washing his favourite dog with a piece of soap with his own hands. 14 His father is teaching him to sing. 15 The boys are running after the butterfly. 16 They are buying mangoes for their children. 17 He is drinking milk. 18 He never drinks wine. 19 Those naughty boys are ringing the school-bell violently. 20 The cat is running after the rat. 21 The tiger is prowling round the village. 22 You are telling me this lie to hide your fault. 23 They are going to sow bajree in the field. 24 She is showing me her doll. 25 The Hindus are trying to obtain a share in the government of their country. 26 The Mahomedans are keeping themselves aloof from public movements. 27 Why is this? 28 Some women in the house are chattering and others are making cakes. 29 The lad is running by the well. 30 He is mending a pen for the lad. 31 What is the man doing? 32 He is running on the shore. 33 The ox is standing in the field. 34 The dew is now falling.

१ तू हलके लोक कोणास इणतो* आहेस? २ ते लोकांशी थोरपणाने वाणत नाहीत. ३ तर आतां तू काय बोलत आहेस? ४ इकडून तो जातो आहे. ५ आमच्या समोर मुळे थापले धडे करीत आहेत; पण ती आमच्या मार्गे करतील का? ६ तुझीं संध्याकाळीं केव्हां जेवित असतां? ७ संभाळा! तुझीं शेतांतून चालतां आहां; तो शेतकरी रागे भरेल. ८ मी तुझांशी बोलत नाहीं. ९ वाबा! ते इतके लोक तेथें काय करीत आहेत (करताहेत)? १० ते घर बांधीत आहेत (बांधताहेत). ११ ते घोरे बांधीत असतात. १२ दौलतराव त्या मोहरा गालिचावर मोजीत आहेत. १३ तुझा काका एक लांब पत्र लिहित आहे. १४ तू खेळतो आहेस, (खेळ्तोएस) नाहीं का? १५ तो अद्याप मुळाक्षरेंच शिकत आहे (शिकतोए). १६ ती मुलगी कागद

*आहे, आहेस or आहेत is sometimes shortened to ए, पस or पत respectively in conversation as is shown in brackets below.

चेचक्त घेते आं (घेतेए). १७ ती मुले तळशांत केव्हांचीं पोहंत आहेत (पोहताहेत). १८ आमचा कुत्रा त्या गृहस्थाच्या आंगावर भुंकतो आहे. १९ तो दुष्ट मनुष्य आपल्या गाडीच्या बैलाना वेताच्या काढीने फार मारतो आहे. २० तो पोलीसचा शिपाई तें सर्व पहातो आहे, पण कांहीं बोलत नाहीं. २१ चांगले मुलगे आपले घडे करीत आहेत (करताहेत) आणि तुं खुशाल खेळतो आहेस (खेळतोएस). २२ ते वाईट मुलगे तव्यांतील बेडकांना दगड चारीत भाहेत (मारिताहेत). २३ तुं माझ्या जवळ आपला अपराध लपवितो आहेस. २४ त्या मांजरीचे दुसरे पोर मरतें आहे. २५ रोज सकाळी ते पांगोटीं रंगवीत असतात. २६ आज काजवे फार चकचकत आहेत (चकचकताहेत); लौकर पाऊस पडेल. २७ पक्षी काय मधुर गात आहेत! (गाताएत)! २८ तुं आपल्या मुलाला जेवावयाला (जेवायला) पाठवतो आहेस का? २९ वेणु आपल्या आईच्या चोळीवर दुसरे प्रकारचा कशिदा काढते आहे. ३० भार्थीं तो चम्पा लावतो आहे, आणि (नि) मग वाचील. ३१ काय पण मुलगा पत्र वाचतो आहे! हजार चुका केल्या(न).

LESSONS XXVIII.

THE PAST TENSE.

*1. The Past Imperfect is made up of the present participle of the principal verb and the past tense of the verb असणे; as, तो आपला घडा वाचीत होता he was reading his lesson.

2. It indicates an action begun in past time and in progress, but not finished:

3. The Past Habitual is made up of the present participle and the past habitual tense of असणे; as, तो सकाळी रोज आपला घडा वाचीत असेही† he used to read his lesson every day in the morning.

4. It shows the habit of the agent in the past time.

अहो <i>intj.</i> sir!	खोत <i>m.</i> the renter of a
आटपाट <i>f.</i> children's play,	कांहीं <i>a.</i> some. [village]
touching hand and then	खरेदी <i>f.</i> करणे <i>v.</i> a. to
running behind one another,	purchase.
to touch on the back.	कॉबडी <i>f.</i> a hen.
	गवत् [॥] . कापणे <i>v. a.</i> to mow.

* See Appendix Note 5.

† See lesson XX Part II.

ईर्षा f. emulation. [another.]
 एकमेक a. each other, one
 उबवणे v. a. to incubate.
 कांठ m., तीर n. m. a bank.
 कपडा m. a garment.
 कापड n. cloth.
 पीक n. crop.

चिरणे v. a. to saw. [place.]
 तिकडे ad. towards that
 गढ़ m. wheat. [compare.]
 तुलना / करणे v. a. 'to
 दाणा m. a grain.
 दासी f. a maid-servant.
 लांकूड n. timber.

1 Well, sir, were you not speaking aloud in the class? no sir, I was not. 2 But you were quarrelling with each other, were you not? 3 We were playing on the banks of the adjoining river. 4 The mad man was tearing his garments. 5 The kind merchant was bringing clothes for that poor mad man. 6 Some men were purchasing some sweetmeat for him to eat. 7 The dog was running at the cat. 8 Formerly we used to pay rent to the Village-Khota, now we pay it directly to Government. 9 My servants were going to mow grass on the yonder hill, but I told them not to do so. 10 The wheat crops were being gathered at that time. 11 They did not buy planks but they used to saw timber at home for their house. 12 The birds were picking grains in the field. 13 Shakuntalá was walking here and there in the garden with her maid-servants. 14 अहो बाबा! ते लोक कशाचा खेळ खेलत होते ते? 15 कां वरे? ते कांही आटपाट धरीत नव्हते, ते काम करीत होते. 16 इतका ईर्षेने कोणाशी वाद करित होतास? 17 काय क्योंबद्याच अंडी उबवीत असतात? 18 सर्व पक्षी तर्सेच करीत असतात. 19 लहानपणी आही या तब्याच्या कांठी एकमेकांची आटपाट धरीत असू. 20 आमचे चाकर फार दिवसांपासून त्या नदीच्या तीरावर चार* नेहमां कापीत असत; त्यांना तुझी भातांच कां अडवू लागलां? 21 तुमचा बाबा काळ नवे कपडे

* N. B.—The palatal and the dento-palatal sounds of च, छ, ज and झ should be carefully learned from the mouth of a native teacher as a different sound changes the meaning of some words and in others, it becomes a vulgar pronunciation, as:—चार p. four. चार d. p. green grass. जपणे p. to dwell on. जपणे d. p. to wait and watch patiently.. जग p. the universe. जग d. p. live. जरा p. old age. जरा d. p. a little, चरण p. fort, चरण d. p. pasture.

कोणाकरिता विक्रित घेत होता तो ? २३ माझी आई माझ्याकरिता कापडाची एक बाहुली शिवीत होती. २४ आहों आमचा मुनीम कांही घोडे विक्रित घेष्याकरिता मुंबई पाठवित होतो पण— २५ तुमच्या घोडेवाल्याची मुलगी कोमऱ्यांस दाणा घालीत होती. २६ तिची आई बाजारांत पाहृप्याकरिता कांही कोमऱ्या खरेदी करीत होती. २७ तो मोर्ची आजपर्यंत आमचे जोडे शिवीत असे, पण आतां तो आधळा शाळा. २८ खोताची मुळे सुद्धा हीशीने नांगर घरीत असत व गवत कापीत असत. २९ गेल्या हिंवाळ्यांत आही गंडू द्वात असु, पण अलिकडेच बाजरी द्वांड लगलो. ३० मायें जिकडे तिकडे चांगला पाऊस पटत असे ; आतांच त्याळा काय शाळे ? ३० नमीत होती विषवा शिवाळा ॥ मसूरडाळी जडली कृपाळा ॥ १ ॥

LESSON XXIX.

दिवाणखाना *m.* a hall.दूधवाली *f.* a milk-woman.नासणे *v.a.* to waste, to spoil.निराळा *a.* else, different.परिणाम *m.* effect, consequence.परीट *m.* a washerman.प्रार्थना/करणे *v. a.* to pray.मालविणे *v.a.* to extinguish.सोबती *n.* a companion.पिंजारणे *v. a.* to card.पुण्यभूमि *f.* a holy place.पैढी *f.* the seat of a shroff.फळी *f.* a board, a shelf.फेरीवाला *m.* a pedler.बाजार *m.* a market.बाजू *f.* a side.भीक/मागणे *v. a.* to beg.मलमल *f.* muslin.राबणे *v. a.* to till.माग *m.* a loom.मादक *a.* intoxicating.

1 They were playing at chess in the hall yesterday in the morning with their companions. 2 The milk-woman brought us milk in the morning and evening every day for the last 10 years. 3 These children were spoiling the water in the well by swimming. 4 I was talking about a different person with your friend at that time. 5 The washerman was praying to god to have mercy on him and save his children from destruction. 6 The poor women in the towns used to card wool and obtain money to buy necessities of life. 7 But those of a village used

to gather wild fruits. 8 They were making a pilgrimage to the holy land of Mecca in Arabia. 9 On the last Sunday I was arranging my books on the shelf. 10 He was going to the shroff's to pay the sum of money. 11 A pedler was wandering about the market till night-fall but was not able to sell any of his goods. 12 Several persons were clinging to the sides of the wreck. 13 He was begging alms from door to door. 14 I was buying some muslin to make a coat for my youngest son. 15 Some people were sowing wheat and others were tilling their fields for some other crops. 16 A weaver was making cloth on a loom. 17 The holyman was advising the people not to take anything intoxicating. 18 He was running down the street to extinguish the lamps. १९ आमचे बाबा भातां दिवाणक्कान्यामध्ये पन्ह लिहीत होते. २० काळपर्यंत आमची दूधवाळी आमचे घरी दूध घालीत होती आणि आज बारली! २१ ती गाय विशाळी; तिचे दूध चार दिवस नासत होतें. २२ मी करीत होतों एक आणि त्याचा परिणाम झाला निरावळ. २३ आमची परटीज दर रविवारी येत असे; अताशीच तिळा काय झालें. २४ तारुण्यामध्ये तो फार पैषाचा नाशीत असे, अलिकडे तो मोठा मारवाढी होत चालला भाहे. २५ इतके दिवस मी तुझी शाळें जाप्याविषयीं प्रार्थना करीत होतों पण तूं ऐकत नसस, भातां स्याचीं फळे भोग. २६ आमच्या पेढीच्या शेजारी क्काळ कोण गवताच्या पेंद्या रचीत होता तो? २७ काळ होन प्रहरीं सारी बाजार पेठ जळत होती पण बचावली. २८ एका गळवताच्या बाजूस एक लहान मूळ एका फळीवर तरंगत होतें. २९ काळ तुम्ही हरशेटच्या पेढीवर काव करीत होतां? ३० आझी आपला हिशेब तपाशीत होतों.

LESSON XXX.

राजपुत्र *m.* a prince.

लग्नाच्या हेतूने स्नेह करणे

v. a. to court.

लोणी *n.* butter.

बास *m.* घेणे *v. a.* to smell.

बाळविणे *v. a.* to dry.

चिणणे *v. a.* to weave.

वेडा *a.* mad.

शेत *n.* a field.

शैंपटी *f.* a tail. [shaving.]

इमस्तु *f.* the hair of the face;

स्वस्त *a.* cheap.

विकणे *v. a.* to sell.

दर *m. rate.* [shave.

चिङ्गविणे *v. a.* to put out.

हजामत *f. करणे v. a.*, to

बिटीदांडू *m. bat and ball
(play).*

सामान *n. furniture.*

सेवा *f. करणे v. a.* to serve.

1. The students were comparing the 20th with this lesson. 2. The washerman was washing the clothes of the people in the city. 3 The milk-woman was selling the butter at a very low rate. 4 He was folding the turban for me yesterday. 5 The man was tearing his clothes. 6 I was praying to God. 7 They were buying linen. 8 Many maid-servants were serving the lady in her apartment. 9 The prince was at that time courting the daughter of his mother's friend. 10 A maid-servant was standing by her side. 11 The daughter of that gentleman was going to school in the morning. 12 She was plucking the fruit in her father's garden. 13 The wife of my servant was mowing grass for the cattle. 14 They were tilling the field for the wheat-crop. 15 His servants were sowing the seed in the field. 16 I was drying my clothes on the banks of the river yesterday. 17 We were bathing in the river. 18 They were drinking intoxicating liquor to forget their sorrows. 19 She was sweeping the boards of the great hall with a short broom. 20 The children were, with all their might, pulling the tiger by his tail. 21 I was thinking of going home. 22 Hari and Rama were quarrelling with their companions in the class. 23 I was saying something else. 24 My servant was extinguishing the lights in the adjoining room. 25 You were wasting the paper and ink. 26 I was visiting the holy places in India. 27 The children are disturbing me greatly.

१ आमचे बाबा तुमचे आईचापांवर फार ममता करीत असत. २ तो माझे चापाशी कांही बोलत होता खरा. ३ आम्ही ईर्षेने नदीच्या कांठी एक-मेकांची आटपाट धरीत होतो. ४ मुळांना शिकविष्याकरिता गुरुजी तें पुस्तक वाचीत होते. ५ तुं बोलत होतास. ६ ती कोंबढी आंदी उबकीत होती. ७ तो स्था दुकानात पुस्तके विक्रीत होता. ८ तीं मी विक्री घेत होतों

१ मुळे वारांत विटीदांदू खोलत होती. २० तो फुलांचा वास बैत होता. २१ मी आंवा सात होतो. २२ लिहिण्याकरितां ते लेखण्या नीट करीत होते. २३ आळी माझर सात होतो. २४ ती वाई एका केवीवास्याजवळून आपस्या मुलीकरितां एक लुगडे स्वरेशी करीत होती. २५ तो न्हावी मागच्या रविवारी खोताशी गोष्टी खोलत होता व एका अंगास इजामत करीत होता. २६ मी इमशु करीत होतो. २७ रामा न्हावी मासी इमशु करीत होता, त्यानें मला रडविले. २८ गिरणीमध्यें कांही वायका कायूस पिंडारीत होत्या आणि कांही कापड इक्कून तिकडे व तिक्कून इक्कडे आणीत व नेत होत्या. २९ मुली लिहीत होत्या आणि सर्व मुलगे मोऱ्यानें वाचीत होते. ३० कोष्ठी मागावर कापड विणीत होते. ३१ तो सुतार वाजारांत विकण्याकरितां कांही खुरच्या व पेशा करीत होता. ३२ कांझी लोक घर विक्षवीत होते व कांही सामान बाहेर काढीत होते. ३३ शेतकऱ्यां शेतांत दागे पेरीत होते. ३४ लांकडे कोण चिरीत होते? ३५ हा शिंगी गुदस्तां मुंबईत करडे शिंगीत असे आणि आतां भीक मागतो आहे. ३६ अहो! तो दाऱु पीत असे, त्याचा हा परिणाम.

LESSON XXXI.

*THE PAST TENSE—*continued.*

1. The Perfect Tense is made up of the past tense of the principal verb and the verb असणे.

2. It is termed Present Perfect, Pluperfect, or Future Perfect according as the verb असणे is in the Present, Past, or Future Tense; as, मी घर बांधले आहें I have built a house; मी घर बांधले होते I had built a house; मी घर बांधले असेल I may have built a house.

3. The Perfect Tense expresses an action that took place in the past time, and if the effect of such an action continue up to the present time, the Present Perfect is used; but if it does not, the Pluperfect; as, तो शाळेत गेला आहे he has gone to school; तो शाळेत गेला होता he had gone to school.

* See Appendix, Note 5.

4. The Future Perfect expresses doubt of the action having taken place; as, तो शाळेत गेला असेल he may have gone to school.

5. N. B. An English tense is sometimes rendered by a different Marathi tense; as, तो काळ पुण्यास गेला आहे he went to Poona yesterday; स्थाची ती परीक्षा उत्तरली he has passed that examination; तूं कोठेंगे गेल्या होतास? where have you been? तूं येण्यां कां बसावा आहेस? why have you been sitting here? or, why are you sitting here? मला समेत बोलावले आहे I am invited to the meeting; I have been invited to the meeting; असेही दाणतात की, &c., it is said that, &c.; असेही इटले आहे की, &c., it has been said that, &c.; तो वैल शेतांत उभा आहे the ox is standing in the field.

अडचण *f.* a difficulty.

अनुभवास *m* येणे *v.* *n.* to experience.

अन्याय *m.* a fault, an injustice, a wrong.

अप्रामाणिकपणाने *ad.* dishonestly.

आरंभ *m* करणे *v. a.* to commence. [accuse.

आरोप *m* ठेवणे *v. a.* to accuse.

आंगठी *f.* a ring. [disobey.

आशा *f* मोडणे *v. a.* to hope.

दागिना *m.* an ornament.

उत्तम *a.* nice, excellent.

उधळणे *v. a.* to squander.

उलकंडणे *v. a.* to spill.

कधीं *ad* नाहीं *v. n.* never.

कबूल *ad* करणे *v. a.* to consent; to agree.

किमतीचा *a.* worth.

खलाशी *m.* a sailor. [book.

ग्रंथ *m.* a literary work, a

चिंता *f.* anxiety.

चोरी *f.* a theft.

डावा *a.* left.

पूर्वी *p. p.* ago; formerly.

1 I have escaped out of the difficulty very fortunately.

2 He has experienced the thing in Poona last cold-season.

3 You have committed a fault in his eyes. 4 They have done you no injustice in that matter. 5 What wrong have I done to you in the affair. 6 They have taken money from me dishonestly. 7 They have not yet returned it. 8 My son has commenced to learn sanskrit with a pandit. 9 He had been accused of murder before the first

class magistrate. 10 Whom have you accused of stealing your ring before the Police constable? 11 He was yesterday punished for dis-obeying the order of a magistrate. 12 He has been an excellent house-servant upto this time; but now he is accused of stealing a coat from my house by the Police. 13 We have not yet dismissed him because of his previous good conduct. 14 He has squandered all the property of his father and is now begging from door to door for bread. 15 Who has spilt the tea on my table and spoiled all my papers? 16 I have never seen the sea or a ship. 17 He has consented to teach sanskrit to my sons. 18 At last he has agreed to give her ornaments worth Rs. 5000 at her marriage. 19 The sailors must have threatened to throw the captain into the sea and return. 20 When have you written this work? I would have published it long ago. 21 He had lifted this chair with his left hand alone several times before this day. 22 They have committed the theft in the merchant's house in broad day-light and they have been rightly punished. २३ तें सर्वं कुटुंबं गेल्या वर्षीं या दिवशीं मोठ्या अट-चणीत पडले होते. २४ ही गोष मार्गेच माझ्या अनुभवास आली होती २५ मी काय तुझा अन्याय केला आहे? तूं कां मला उगाच शिव्या देतो आहेस? २६ रशियन लोकांनी हिंदुस्तानांत पुढे पाय टाकप्पास आरंभ केला आहे काय? २७ आमच्या चाकरावर चोरीचा आरोप ठेवला होता, पण मामलेदाराने आतां स्याला मुक्त केला आहे. २८ तुमच्या सोनाराला मी एक सोन्याची आंगठी करण्यास आज्ञा केली आहे. २९ मी आज साच्या दिवसांत वर्गाच्या बाहेर गेलो नाही. ३० आमच्या मुटाविषयी मला मोठी चिंता पडली होती. ३१ स्यानी गुदस्ता इजार रप्ये किंमतीचे घर बांधले आहे. ३२ चोरीचा माल तुळी आपल्या घरांत उपवृन ठेविला आहे. ३३ तुमच्यावर चोरीचा आरोप आला नाहीं काय?

LESSON XXXII.

झौल *m* घालणे *v. a.* to pretend. **प्राचीन** *a.* ancient.
तेल *n.* oil. [imprison. **पुस्तकालय** *n.* (*lit.* पुस्तक, तुंगांत *m* घालणे *v. a.* to a book; आलय, a house),

दर्शन	धेणे v. a. to see.	ब्रातमी f. news. [a library.
धैर्य	n. fortitude, courage.	पूर्वीचा a. former.
नेसविणे	v. a. to dress.	भट्ट a. appellation affixed to
क्षमा	f करणे v. a. to forgive.	the name of a Brahman
परांची	f. a scaffold.	learned in Vedas.
प्रवास	m. a travel.	भर m. fulness, height.

- 1 I have bought oil at the rate of Rs. 5 a maund
 2 This man had been imprisoned two years ago for a theft.
 3 Have you never seen a negro up to this time. 4 That ornament had been bought for Rupees ten and is now pledged with a marwadi for Rs. 5 only. 5 She has never shown such fortitude before. 6 Courage has been looked upon as an ornament in a young man. 7 Godi had dressed her doll in green and red colour for her younger sister. 8 My father had forgiven our servant for the first fault but yesterday we gave him over to the Police for the second theft. 9 They had raised up a scaffold all round their house. 10 I have seen a tiger many times in my travels through India. 11 Many poets had flourished in all countries in ancient times. 12 Now-a-days many libraries have been opened but there have been no poets or philosophers, why is this? 13 Formerly there had been many men of learning but few means. 14 Now there have been many universities but not as many philosophers. 15 The universities have produced cheap news-papers but no men of great learning. 16 Have the universities produced any Vakhbattas, Paninis, Bhāskarāchāryas or Shankarācharyas, Kalidās, or Gautamas? no, no, no. 17 काय! मोठा पंडिताचा ढैल घातला आहेस? 18 गुदस्तां भी पंडरीचे दर्शन घेतले होते. 19 त्या चोराला न्यायाधीशानें तुरङ्गांत टाकण्यास सांगितले होते पण तो काळपासूनच पळाला आहे. 20 तुमच्या बायका पूर्वी कशाचे दागिने घालीत होत्या? 21 मागच्या बायका पौळयाचे दागिने हौसेनें घालीत असत. 22 अहिल्याबाई होळकरणीने मोठ्या धैर्याने व शहाणपणाने रघुनाथराव पेशव्यांस डत्तर पाठविले होते. 23 तुला एकवार क्षमा केली आहे, आतां तुं येशून जा. 24 प्राचीन काळीं शीक लोकांनी आपले नांव हिंदुस्थान-भर गजविले होते. 25 देवाला वज्रे नेसविली होतीं, पण तीं काळ रात्रीं

कोणी चोरानें नेली. २६ तें सामान देवळाल परांच्या बांधुषाकरितां ठेविले होतें पण मग काळ गोविंदपंताच्या घरच्या लमाचा मंडण घालृष्याकरितां दिलें आहे. २७ तुम्हाला मणभर साखरेला काय पडले होतें? २८ मी त्याच्या पाशी पांच रुपये एक मणाकरिता दिले आहेत. २९ त्यातून त्यांने परत काय आणले आहे? आठ आणे बहुतकरून आणले असुतील.

LESSON XXXIII.

राग <i>m.</i> anger. [house].	व्यापारी <i>m.</i> a merchant.
मजला <i>m.</i> a story (of a	सण <i>m.</i> a holiday. [name.
मनर्हाईकरणे <i>v. a.</i> to stop,	द्वारकानाथ <i>m.</i> a man's
to prohibit, to forbid.	शिढी <i>f.</i> a ladder. [name.
महादजी <i>m.</i> name of a man.	विश्वासराव <i>m.</i> a man's
मालमत्ता <i>f.</i> an estate.	समाईक <i>a.</i> joint. [discover.
मामा <i>m. a.</i> maternal uncle.	शोधून काढणे <i>v.:</i> <i>a.</i> to
घर्जाद करणे <i>v. a.</i> to abstain.	सुस्वर <i>a.</i> melodious.
घारस <i>m.</i> an heir. [der.	हजार <i>a.</i> a thousand.
व्यर्थाद खर्चणे <i>v. a.</i> to squan-	हवेली <i>f.</i> a large building.

1 I have lost my way. 2 I have made you joint heirs of my garden. 3 You have forgotten it. 4 He has chosen good books from the shelf. 5 The mother has dressed her children in their holiday clothes. 6 He has not yet come. 7 Your servant has just gone out. 8 Sadāshiva has painted a nice picture. 9 The fruit has fallen upon a stone and is broken to pieces. 10 The woman has stolen the ornament from my box in the house. 11 Hari has broken the slate of his companion. 12 The gentleman has found many ancient works in his father's library. 13 Many mistakes must have been discovered in his work. 14 They must have been writing the work long since. 15 Where has your master concealed those ornaments? 16 He must have experienced many difficulties of this sort during his travels in India. 17 Your sister has spilt the oil on the table. 18 They must have accused him of theft. 19 She has forgiven me this fault. 20 My

teacher told me that story. 21 What have they given you for your box? 22 Who gave you that news? 23 Has he forgotten your former faults? 24 I burnt my left leg in a hurry in fire. 25 His father had left him an estate worth Rs. 10,000, but he squandered it all. 26 The washerman has torn my new coat. 27 The wicked boys have caught the poor birds in their nests. 28 He has dishonestly made much money. 29 The enemy imprisoned the prince in the heat of anger. 30 The honest man has been assisted in his distress by many merchants in the city. 31 She never showed such a fortitude before.

१ तूं कोठे गेला होतास ? २ गुरुजी, मी बाहेर गेलों होतों. ३ गोविंदा
खालों होता. ४ मी सर्व बेळ बरती पडत होतों. ५ गोविंदा मुळीसंगती
खेलायासु गेला होता. ६ तसा तूं का गेला नाहीस (नाही गेलास) ? ७ मी
गेलों होतों, पण त्या माझ्याशी चांगल्या बागल्या नाहीत. ८ कोणे एके दिव-
शीं द्वारकानाथभृ बाजाराचे रस्त्याने चालला होता. ९ तेये एक मोठी हवेली
बांधीत होते. १० तें काम दुसरे मजब्यापर्यंत चढले होते. ११ त्यास परांच्या
केल्या आहेत व त्यांवर शिळ्या लावल्या आहेत. १२ बाबा ! ती माणसे
कशाचा (कस्तचा) खेल खेळत आहेत ? १३ महादजी खोत बाहेर दरवाज्याशी
आला असेल. १४ मी त्याशी बोलणे वर्ज केले आहे. १५ तूं आज्ञा पाळ-
प्याचा ढौल मात्र घातला आहेस. १६ तो कधीं कधीं (वर्धी or मर्धी)
बापाची आज्ञा मोठीत असतो. १७ मी तुझे भावाचा काय अन्याय केला
आहे ? १८ आमचे बापास तुमचे बापाचा फार राग आला असेल.
१९ आमचे बापाने आम्हांस तुमचे दर्शन धावयाची (स्यायची) किंवा तुकांशी
बोलावयाची मनाई केली आहे. २० आपला बाबा आणि आई चिंतेत पदली
आहेत. २१ तुमचा बाबा आमचे बाबावर रागावला आहे. २२ आमचे
आईला ती आंगठी विश्वासराव भामांनी दिली असेल. २३ आम्ही सर्वोना
सोडके आणि तुझ्यामागून आलों आहों. २४ त्या खलाशांनी गलवते भरली
आहेत. २५ जंत्रेत आळांडा पुळक मुळे भेटली होती. २६ तूं आपली
पुस्तके कोठे ठेविली होतीस ? २७ मी तुझाला पूर्वी कधीं पाहिले नाहीं.
२८ मुळांनी आपले धडे चांगले तयार केले असतील. २९ त्याने आपले काम
काळच संपविले आहे. ३० त्या चोराने ते दागिने भागल्या एका मित्राचे
खोलीत उपविले होते. ३१ अद्याप त्यांचे खेळ झाले नसेल. ३२ मी
असले मुस्तर गांवे पूर्वी कधीच ऐकिले नव्हते (नवते).

LESSON XXXIV.

THE FUTURE TENSE.*

1. The future imperfect is made up of the present participle of the principal verb and the future tense of असेणे ; as, मी हरीच्या घरीं तुझी वाट पहात असेन I shall be waiting for you at Hari's.

2. It expresses an action in progress in the future time ; as, आपण या घेकी उघां वाट चालत असूं We shall be travelling to-morrow at this time.

3. It expresses probability or doubt in the present time ; as, आमची आई आतां आमची वाट पहात असेल Our mother must (or might) be waiting for us now.

4. When the continuity of action is to be expressed emphatically, the verb बसेणे is used instead of असेणे ; as, उघां मी सारा दिवस लिहीत बसेन I shall be writing the whole day to-morrow.

कीर्तन	„. celebrating the	वाट/पहाणे	v. a. to wait.
praises of God with	तयारळकरणे	v. a.	to pre-
music and singing.	pare.	[try.	
कॉकण	नाशळकरणे	v. a.	to des-
n. the Konkan.	शिव्या/देणे	v. a.	abuse.
खचीत ad. for certain.	सासरे	n. the house of a	
गंगा f. name of a woman.		woman's father-in-law.	
बाल्या m. name of a boy.			

1. You will be walking the whole day to-morrow.
- 2 We shall be writing our lessons at that time.
- 3 But what will you be doing ?
- 4 Govinda will be doing that work in the afternoon.
- 5 My servant will be mowing grass for the next fifteen days.
- 6 They will be waiting for you in the library.
- 7 We shall be preparing our lessons at night.
- 8 Perhaps your guests are going to Satara with your father.
- 9 They must be abusing me.
- 10 Your cattle must be destroying the corn in the next field.

* See Appendix, Note 5.

१ उयां या वेळी आमच्या वर्षीची परीक्षा होत असेल. २ आपण आमच्या घरी बुदवळे खेळत यसं. ३ आमचा याव्या पुढस्या वर्षी शाळेत जात असेल. ४ तू दोनप्रहरी जेवीत असतील, नाही का? ५ आमचे इकडे लोक आता भाते पेरीत असतील. ६ उयां एवढ्या वेळास गंगा आपल्या सासच्या जात असेल. ७ आमच्या सासूचाई आता काय करीत असतील वरे? ८ आजपासून आठ दिवसांनी रामाच्या देवळात हरिकीर्तन होत असेल. ९ हा पाऊस कोंकणात खचीत पडत असेल. १० ते गृहस्थ तुझी त्या ठिकाणी केवळांची बाट पाहत वसले असतील. ११ असा आता सर्व दिवस पाऊस पडत असेल का?

LESSONS XXXV.

THE PROSPECTIVE TENSE.*

1. The future participle of a verb is formed by adding णार to the root as खाणे to eat, खाणार, निजणे, to sleep, निजणार.

2. The prospective tense is made up of the future participle of the principal verb and असणे.

3. It is either present, past, or future prospective, according as the verb असणे is in the present, past, or future, as तो गाणार आहे He is going to sing ; तो गाणार होता He was going to sing. तो गाणार असेल He will be going to sing.

4. It indicates the intention or probability of the agent to do the act expressed by the principal verb ; as, मी तुस्याकडे उयांयेणार भाहे I am going to come to yours to-morrow.

5. The future prospective, like the future imperfect, expresses a doubt or uncertainty ; as, तुसी आई तुला खाऊ देणार असेल Your mother must be going to give you sweetmeat.

अंमळ^{ad}भार्थी^{ad} a little आजोळ^{n.} house of one's earlier. [seech. mother's father.

आज्ञवⁿकरणे^{v.a.} to be- इतःपर^{ad.} henceforward.

* See Appendix, Note 5.

इतिहास <i>m.</i> a history.	रुंक <i>f.</i> mail. [of rain.]
फड <i>f.</i> the hollow above the hip. [lous story.]	चतुर्मास <i>m.</i> the four months
कादंबरी <i>f.</i> a novel, a fabu- लुस्ती <i>f.</i> wrestling.	जमाबंदी <i>f.</i> revenue.
जाते <i>n.</i> department.	तपासणे <i>v. a.</i> to revise, to examine. [compromise.]
गोठा <i>m.</i> a cowpen.	तोड़फरणे <i>v. a.</i> to settle, to कचेरी <i>f.</i> an office.
घटणे <i>v. n.</i> to take place.	दिपवाळी (दिवाळी) <i>f.</i> the दमधिणे <i>v. a.</i> to tire. great Hindu holidays.

- 1 I am going to begin Sanskrit a little earlier to-day.
 2 We are going to pass this May-vacation at the house
 of our maternal grand-father in Bombay. 3 The class
 master was going to keep a strict eye over your son since
 that day. 4 I shall not be going, father, to Haripunt to
 read Persian henceforward. 5 They are going to read
 history to-morrow in the afternoon. 6 My son will be
 going to accompany his mother to Mahalaxumi at that
 time. 7 My father must be going to his office on this
 Sunday, perhaps. 8 He was going to read one of the
 Scott's novels during the Divâli holidays. 9 The Collector
 of Poona was going to offer him a place in the Revenue
 department. 10 The mail train will be going to start for
 Calcutta on Saturday in the afternoon. 11 I am going to
 examine your slates just now. 12 They were going to
 compromise the suit between themselves out of court.
 13 The house was about to take fire, but the green trees
 protected it. 14 ती अमळ तुस्त्या आधीं देवास जाणार होती.
 15 एवन्याशा कामा करितां आझी त्या नीच मनुष्याचें आर्जव करणार होतों
 काय? 16 सांचीं सर्व मुळे येत्या दिवाळीला आपस्या आजोळीं जाणार
 आहेत. 17 इतःपर आझी असली गोष्ट कधींही कवूल करणार नाहीं.
 18 कचेरी मध्ये तुला इतिहासाची कर्षीच गरज लागणार नाहीं. 19 आतां
 तूं मोठा आलास, तुला आतां कोण वरै कडेवर घेणार आहे? 20 तूं आपला
 सारा वेळ कादंबरी वाचण्यामध्ये घाक्कणार असशील! 21 आम्ही आमच्या
 काका वरोवर आज कुस्त्या पहावयास जाणार आहों. 22 शेवटी तो पोष्ट
 खात्यामध्ये खाकरी घरणार आहे. 23 त्या पुस्तकाची मला उद्यां गरज
 लागणार होती पण तें तूं आतां नै. 24 या शांगेरड्या गोव्या मध्ये कोण दे

दावा बाचायला बसणार आहे. २५ असें कसें घडेल. २६ येत्या चातुर्मिसांत आम्ही ठाण्यास रहाण्याला जाणार आहो. २७ सर्वांत जमावंदी फार महत्वाचे खाते. ३८ विलायतची ढांक केव्हां सुटणार आहे? २९ त्याचा मी आताच तपास करणार होतो. ३० काळची पोयी मग आपण केव्हां तपासणार आहो? ३१ तुमच्यांमध्ये अव्यापाव्याच्या खेळांत मला कोण इमविणार आहे? ३२ तुझीना! दिवाळीचे लाडू खाण्यांत मला दमवाळ.

LESSON XXXVI.

धका *m.* a mound, a wharf.

नारायण *m.* name of a man.

नेहर्मोचा *a.* usual.

पाऊस *m.* rain. *v.* *n.* to rain.

भाग, अध्याय *m.* a chapter of a book.

भागवत *n.*, name of a book.

मत *n.* an opinion.

मकेदार *m.* a contractor.

मेहेरबानी *f.* a favour.

युक्ति *f.* a plan, a contrivance.

लांबलचक *a.* lengthy,

घारा *m.* wind. [prolix.

लिलांब *n.* an auction.

विकत भाणणे *v. a.* to buy.

वैद्यशास्त्र *n.* medicine.

स्वतां *ad.* personally.

सासुरखाड *f.* house of one's father-in-law.

सुटी *f.* a holiday. [ter.

सौंग *f.* a disguise, a charac-

हमजेखान *m.* name of a Mohomedan:

१ I am going to write a letter to Mr. Vásudeva this afternoon. २ Yesterday I was going personally to see the contractor to settle that affair. ३ She is going to England next year to study medicine. ४ I was about to fall into the well. ५ What are they going to tell me about him? ६ My uncle was going to send me to the theatre yesterday, but my father did not like it. ७ He is going to recommend me to the Collector for a place in the Revenue department. ८ My servant was going to come this morning, but it rained very hard and he did not come. ९ This horse is going to be sold by auction. १० They have been going to build a house for the last six months. ११ When are you going to give me that novel to read? १२ She has been going to tell me that story for several days. १३ He was himself going to be killed on that occasion. १४ You will

be about to go to your office at this time to-morrow, will you not? 15 He was going to return from America by the next mail steamer. 16 I was going to invite my friends to dine with us to-day. 17 What are you going to do now? 18 My father will be going to take a walk on the sea-shore this evening with me and my uncle. 19 I shall be going to take a walk a little earlier than usual. 20 He will find no time to talk to anybody after supper. 21 Some guests will be going to come to your house after that time. 22 Is the marriage of your daughter going to take place this year? 23 But I am not going to do you the favour. 24 I shall find no time to read your lengthy letter. 25 He is going to place you under great obligation. 26 We are going to get a holiday the day after to-morrow. 27 They must be going to revise the last two chapters of the history of Greece. 28 They will be going to read the Bhágávat during the next four monsoon months (चतुर्मास).

१ आमचा मामा पुढस्या वर्षी काशीस जाणार आहे. २ तें मूळ आतां घक्यास्तालीं पडणार होतें. ३ आशाला तुझी तुळशीतलाव पहायाला केढां नेणार आहां? ४ इतःपर आशी या कामाकरितां त्याच्या घरीं जाणार नाही. ५ रामजी डंडा हमजेखानाबरोबर कुस्ती मारणार आहे. ६ आपण येथे आणखी किंती दिवस राहणार आहां? ७ गोपाळ नारायणाच्या दुकानावर मी पुस्तके विक्री आणण्यास जाणार आहें. ८ एवढ्या मोठ्या मुळाळ्या अगतां कडेवर उच्चलून कोण घेणार? ९ चार हपयांच्या खाली मी तुला हें पुस्तक देणार नाही. १० मी त्याच्याच मताप्रमाणे चालणार होतो. ११ असलें घाणेरदें काम कोण करणार आहे? १२ तर मग गोव्यांत गाय कोण बांधणार होता? १३ ते खाज दोन प्रहरी घरीं राहणार आहेत. १४ येथा दिपवाळीला आशी पुण्यास आजोळी जाणार आहों. १५ यंदा तुझी आपल्या मुळाळा सासुरवाडीस पाठविणार आहां क्य? १६ आज दोन वर्षे तो तें पुस्तक लिहिणार आहे. १७ मी आमच्या दादाला एक पुस्तक पाठविणार होतों पण अश्याप त्याचें एत्र नाही. १८ असल्या द्वाढ मुल्याच्या वाच्यास मी जाओळा हे? १९ तू आपला घडा कालरात्री शिकणार होतासना? २० तो अंगरेज्या माझे आंगांत होणार नाही. २१ आतां शिंपी तो पुन्हा नीट करणार आहे. २२ आतां कसलें सोंग येणार आहे? २३ तुमचें नव्ये टेब्ल केढां तगार होणार? २४ मी अप्तां तीच युक्ति योजणार आहें. २५ तो अशी गोष्ट

कळूल करणार नाही. २६ मी समजलें; तु मला दमविणार आहिस. २७ स्थाला जाऊदे; खालच्या वेळी स्थाची फार गरज लागणार आहे. २८ तो मासें आर्जव करणार आहे; पण मी त्यावें ऐकणार नाही. २९ तो मास्या मतानें चालणार नाही. ३० मला आई ती गोष्ट सांगणार होती. ३१ इतःपर मी ही गोष्ट विस्तारार नाही. ३२ काशी मला आपले पुस्तक दाखविणार आहे. ३३ तो त्या काढवरीचे मराठीत माझातर मजक्करितां करणार आहे.

LESSON XXXVII.

THE DEFECTIVE VERBS.

१ पाहिजे (to be wanted), नको (to be not wanted), आहे (is), and (its negative) नाही are used as Principal as well as Auxiliary verbs.

२ पाहिजे and नको hardly undergo any change in conjugation. They always take the agent in the Dative case; as, तिला तें पुस्तक पाहिजे, she wants the book.

३ Present, Past and Future forms of असें are, however, used after them to make up the tenses, as :—

मला पुस्तक पाहिजे आहे, } I want, or, I do not want
or नको आहे. } the book.

तिला पुस्तक पाहिजे होतें, } She wanted, or did not want,
or नको होतें. } the book.

त्यांना पुस्तक पाहिजे असेल, } They may want, or, may
or नको असेल. } not want, the book.

४ As an Auxiliary, पाहिजे follows the past tense and नको the infinitive of the principal verb and takes the subject in the Dative, Instrumental or Nominative; as, मला or (मी) तें पुस्तक दिले पाहिजे,* I must give that book; तु तें पुस्तक देऊ नको,† do not give that book; स्थाला or स्थाने गेले पाहिजे, or तो गेला पाहिजे, he must go.

* With the principal verb, the doer follows the rule of that verb also. See Lesson 8 Part II Art. 3 and Lesson 12 Part II Art. 1.

† This is mostly used in the 2nd & 3rd person imperative.

5 पाहिजे expresses necessity, while नको denotes no necessity of the action denoted by the principal verb being performed by the doer.

6 They are also joined to the Dative Supine of the principal verb to express the propriety or otherwise respectively; as, स्थान आयला (आयला) पाहिजे, he should go ; स्थान आयला (आयला) नको, he need not go.

7 As an Auxiliary, नाहीं is used to mark the mere negation of an idea as well as to express the compound tenses of the principal verb ; in both cases, the principal verb has the same form ; as—

Assertive.

Negative.

मी लिहितौं.	I write.	मी लिहित नाहीं.	I do not
मी लिहित आहें. †	I am writing.		write ; I am not writing.

मी लिहिलैं.	I wrote.	मी लिहिलै नाहीं.	I did not
मी लिहिलै आहे. †	I have written.		write ; I have not written.

मी लिहिणार आहें. †	I am going to write ;	मी लिहिणार नाहीं.	I am not going to write ; I will
मी लिहिन.	I will write.		not write.

अपराधी *a.* faulty.

उगाच *ad.* without cause.

अप्रबुद्ध *a.* dull.

उघडणे *v. a.* to open.

इलाज *m.* a remedy.

उपाशीं *a.* fasting.

उसनांगेणे *v. a.* to borrow.

गोड *n.* a sweet thing.

शान *n.* weed.

गोमांस *n.* beef.

करवंद *n.* a blackberry.

चिता/भसणे *v. n.* to matter.

कवाढ *n.* a gate.

चाकू *m.* a pen-knife.

† In colloquial language, this आहे is sometimes retained in the negative sentence with नाहीं, in order to distinguish the compound tense; as, मी लिहित नाहीं आहे. I am not writing.

कुलूप *n.* a padlock.

कैदी *m.* a prisoner.

कोंपरा *m.* a corner.

कांहीं*a.* नाहीं *v. n.* nothing.

चौकट *f.* a frame.

जगविणे *v. a.* to save.

जीव *m.* a life.

ठसा *m.* a print.

१ I am not at fault. २ He does not want such a dull boy to do that work. ३ Do not make use of that remedy to improve him. ४ Do not punish children without cause. ५ You ought to open the box for him. ६ Rámá may not be fasting during the whole day. ७ The merchants must often borrow money to carry on their business. ८ They are not gathering blackberries for their mother, but for themselves. ९ We were going to open the gate of the garden. १० The prisoner was going to run away from the hands of the Police. ११ They were, therefore, going to keep him under lock and key. १२ In a corner of the garden, the children will be going to play in the afternoon. १३ My uncle need give him nothing but two Rupees. १४ You must be going to choose the sweet things only but they are not generally wholesome. १५ He did not buy beef; no Hindu will ever eat beef. १६ Just so, I was going to say the same thing. १७ Krishnajipunt must have taken my penknife to mend his pen from the drawer of my table. १८ Well he may have taken; what does it matter? १९ Do not take away the picture from the room, you will break its frame. २० You must save the life of your fellow-creatures. २१ Are these not the foot-prints of your younger brother? २२ तू अपराधी असल्य पाहिजेस. २३ गोविंदराव-जीची मुळगी अप्रबुद्ध नाही. २४ स्याच्याबद्दल मी कांहीं इलाज केला नव्हता. २५ उग्राच एखाच्याच्या पाठीस लागू नको. २६ स्यांच्या कारकुनाला राव-साहेबांची सर्व पत्रे उघडली पाहिजेत. २७ उपाशीं रहाण्याचें त्याला काय कारण असलें पाहिजे. २८ कायगो! हा दायिना तूं उसना घेतला असशील? २९ बाहुतकरून या महिन्यामध्ये रानांत पुष्कळ करवेंदे पिकूं लागलीं पाहिजेत. ३० त्या यागेचें कवाढ तूं किंवा मीच उघडलें पाहिजे असेल? ३१ काशी-रावानें त्याला कुलूप घातलें असलें पाहिजे. ३२ त्या केशांना मोरळें सोडूनको, स्यांना बेडया घातस्या पाहिजेत. ३३ तुमचा बैल आमच्या बागेच्या कोण्यांत रमा आहे, तो कांहीं सात नाही. ३४ तुला मास्ता चाकू उद्यां

संधाकाळ्या आंत दिला पाहिजे. ३५ पलीकड्या दाराची चौकट फार
टेंगणी शाली भावे, ती जरा ठंच केली पाहिजे. ३६ प्रत्येकाला आपल्या जीव
पाहिजेच असुतो. ३७ तो अगविष्यासु, कोण यत्न करणार नाही वरे!
३८ तुमच्या बोलण्याचा त्याच्या मनावर चांगलाच ठसा डमटला पाहिजे.
३९ गोड गोड शाखून किती खायचें! स्याला काहीं तरी बत्ता असली पाहिजे.
४० तुल्य गोमांसाची शपथ कोणी कशाकरितां घातली? ४१ या चाकने
नानाळा आतां ही लेशणी केलीच पाहिजे.

LESSON XXXVIII.

डौल <i>m.</i> an empty display.	मिरवणे <i>v. n.</i> to parade.
तसवीर <i>f.</i> a picture.	राष <i>a.</i> a title of honour affixed to the names of persons, chiefly of soldiers and clerks.
नातू <i>m.</i> a grandson.	
निर्भयपणे <i>ad.</i> securely.	
पायरी <i>f.</i> a step.	रिकामा <i>a.</i> empty.
प्रेतसंस्कार <i>m.</i> funerals.	लाघवणे <i>v. a.</i> to apply.
पेढसे <i>m.</i> a surname.	
बाकीचा <i>a.</i> remaining.	

- 1 Govind is not making an empty display of his learning.
- 2 Sadáshiva does not make an empty display of his learning.
- 3 You must paint a good picture of your mother and keep it in a corner of your room.
- 4 Her grandsons have not seen her.
- 5 You must keep that picture securely fastened on the wall of your room.
- 6 Govindrão must have gone to perform the funerals of his mother.
- 7 I must prepare my remaining lesson tomorrow.
- 8 What must be the difference between steps and stairs.
- 9 He must be parading in his new dress before his companions.
- 10 Take away the weed from your fields and the crops will flourish.
- 11 Do not bring empty pots from the well.
- 12 He must have done so in his childhood.
- 13 You must apply this rule in your own case also.
- 14 Kashirão must make a good soldier.
- 15 तु असे डगाच रिकामे दौल मिरवू नको.
- 16 ती कॉपच्यांतली तसवीर
नानाफडणवीसांची असली पाहिजे.
- 17 आद्याला पुढच्या सालाकरितां घाव्य

-विकल घेतले पाहिजे. १८ भागाला नातु शिकवायाला नको. १९ तिळा-निर्मयपणे सोर्णात गेले पाहिजे होते. २० कोणताही विषय पायरी पायरीने शिकला पाहिजे. २१ प्रत्येक मुलाला बडिलाचा ब्रेतसंस्कार केलाच पाहिजे. २२ उद्यां मला वाकीचा वेळ पेंडळ्याच्या घरी घाळविला पाहिजे. २३ सज-नांच्या घरीं पंगतीभेद नसला पाहिजे. २४ लमाची वरात तुझाला मिरवलीच पाहिजे. २५ माळ्याच्या मुलींनी बांगेतील सर्व रान उफटले असेल. २६ रात ही पदवी विशेषकरून भराऱ्याचीच असली पाहिजे. २७ मी तुमच्या घरीं रिकामा खात नाही. २८ रिकामे भांडे डचमळले पाहिजे. २९ त्यांने लहानपणी असत्या खोल्या केल्या नाही. ३० तो लहानपणी संस्कृत शिकला नाही. ३१ तुम्हाला पुढच्या वर्षी नारळीची रोपे बांगेत आणली लाविली पाहिजेत. ३२ त्या ढोपरावर तुझाला अद्याप औषध लावले पाहिजे. ३३ तोच नियम याही ठिकाणी आज्ञास लावला पाहिजे. ३४ येत्या दसत्या-पासून भामच्या मुलाला आतां शाळेस लावला पाहिजे. ३५ हुःखावर विवा चांगला लागला पाहिजे. ३६ तुझे शब्द त्या वेळी त्याच्या मनाला फारच लागले असतील. ३७ तुमचा कलमी आंबा यंदा मुळीच लागला वाही. ३८ काळ आणखीं होन माणसें वरच्या आळीस लागली आहेत. ३९ आज भामच्या गवळ्याची म्हेस लागली नाही, तिचे काळच वासरू भेले. ४० त्याला एकदा काम कळू लागले पाहिजे, मग तो थोवणार नाही.

LESSON XXXIX.

शाटणे *v. n.* to think.

स्वच्छ *a.* clean.

शात *f.* a wick.

संभवनीय *a.* probable.

शाढविणे *v. a.* to increase.

समाधान *"* *करणे* *v. a.* to

शारंवार *ad.* often.

सरळ *a.* straight. [satisfy.

शब्द *m.* a word.

संघर्ष *f.* a habit. [man.

शरम *f.* shame.

सम्म्यं गृहस्थ *m.* a gentle-

शाई *f.* ink. [punish.

हिंवाळा *m.* the winter.

शिक्षा *f* **करणे** *v. a.* to

हुक्म *m.* an order.

1 You were not then reading. 2 The women in that corner are not working. 3 Those girls are not injuring the plants in your garden. 4 Were they not dancing in the school-hall? 5 Do not keep company with bad people. 6 The husbandman was not tilling the ground for a crop of

wheat. 7 It is necessary for the eldest son to attend to the funeral rites in honour of his dead parents ; the rest need not take a part in it. 8 They never borrowed such a large sum of money from me before. 9 Bálá ! come here and sit in this room to study your lessons, and do not leave it for two hours on any account. 10 I have no reason to find fault with your grandson. 11 He is not often idle. 12 You are not, however, satisfied with him. 13 You are not ignorant of his habit of lying. 14 I do not rely upon his words. 15 He does not listen to you. 16 They did find many blackberries in the field. 17 Oh ! it does not matter much. 18 We shall not hurt the corn in his field. 19 Besides, the farmer will not see us. 20 The farmer's seeing us or not makes no difference. 21 Is not the farmer himself coming this way ? 22 George's story did not seem to him a very probable one. 23 He, however, did not wish to punish the boy. 24 Not only were there no prints of the cow's feet, but the gate was securely fastened by a chain and padlock. 25 I did not steal your corn ; I would not do it for the world. 26 The farmer did not let him go. 27 George hung his head and made no answer. 28 She said nothing more that day. 29 Stop ! Stop ! do not add to your fault. 30 Does not God see you everywhere ? 31 I had no courage. 32 Do you not believe me, mother ? 33 I am speaking nothing but the truth now. 34 He will not tell a lie even to save his life. 35 He thought it better not to speak to him just then. 36 I will never tell a lie again. 37 There was not a happier family in the village than that of widow Burton. 38 Willy and Catherine did not come home to be idle. 39 Not a weed was to be seen there. 40 In the winter, too, they were not in want of employment. 41 Things in this world do not go on smoothly. 42 Oh Willy ! will not Mrs. Benson buy these things ? 43 Mrs. Benson had not only bought all his boxes, but had given him an order for some picture frames.

१ वारा वाहत नाही. २ हरी त्याच्या घरी काळ गेला नव्हता (नव्हता).
३ तूं आजपासून भामच्या घराची पावरी चढू नको. ४ स्थाने माझा आंगरदा

फाढला नाही, परंतु मळवला तर खरा. ५ त्या वेळी आमचा कुत्रा भुंकत नव्हता. ६ मला पैसा मिळत नाही व सावगास मुळे आठ आहेत. ७ तर मग ती उपाशीं मरत नाहीत? ८ मी त्याचे पाटीकडे पहात नाही. ९ येणे तुला या मुलांशीं भांडायला (भांडायला) कोणी बोलावले नाही. १० मी बाजारांत वेंदश्यांच्या दुकानीं जाऊ नको का? ११ बाबा! मला एक टोपी पाहिजे; माझी सांडली नाही पण फाटली आहे. १२ आमचा गडी कोणाच्या पैशाला हात लावणार नाही. १३ आजपर्यंत त्याने असलेले काम कधी केले नाही. १४ त्यानें दिव्यांत वात घातली नाही आणि आहे ती जळत नाही. १५ आहीं तीं कधीं फले साणार नाही. १६ तुझी तीं आतां सात नव्हतां का? १७ कृष्णाजीपंतांकदून भागवताची पोथी आण जा. १८ आतां ती ते बाचीत नसतील. १९ हिंदू लोक गोमांस खात नाहीत. २० मला काद-बच्या बाचणे आवडत नाही. २१ चाकराने अशाप तुकान उघडले नाही; तुंते उघडू नको. २२ तुझी आपल्या मित्रांना कधीं विसरू नका. २३ ते आतोशा अभ्यास घांगलासा करीत नाहीत. २४ सदाशिवर्पत अशाप पुण्याहून आले नाहीत. २५ त्या कैव्यानें अपराध केला नाही. २६ हें पाणी स्वच्छ नाही; तुं मला दुसरे आणीत नाहीस काय? २७ माझ्या हाताशीं पैसा नाही. २८ लहानपणीच मी आपल्या मुलीचे लग करणार नाही. २९ तुमचे पाहुणे इतक्यांत जाणार नव्हतेना? आणि (नी) आता वरे गेले? ३० मी तुझा चाकू घेतल्य नाही. ३१ त्याच्या बायकोला गोड आवडत नाही. ३२ माझ्या इवतीत कालपासून शाई नाही. ३३ हें चाकर माणसाच्या लक्षात येत नाही. ३४ सर्व मुळे अशाप आलीं नाहीत. ३५ त्या गरीब वाईला उगाच मारू नको. ३६ काशीरावाला काम करायला नको. ३७ त्याला त्यावेळी शाळेत गेले पाहिजे. ३८ तुमच्या जिमेला हाड नाही, आणि तुमच्या चाकरास शरम नाही. ३९ सभ्य मनुष्यास असले शब्द शोभत नाहीत. ४१ आद्याला तसले रिकाये ढोल भिरवायला नकोत. ४२ मला तें लमास जाणे नको, आणि तीं बायकाचीं घाणेरडीं बोलणीं ऐकायला (आयकायला) नकोत. ४३ आपला मुलगा काही अप्रवृद्ध नाही; पण तो अभ्यास करीत नाही.

Note 1.

DECLENSION OF PRONOUNS.

मी I.

	Singular.	Plural.
Nom.	मी	आहारी.
Acc.	मी	आहारी.
Instr.	{ स्वां or मी आहारी. स्वाजर्ही आहारार्ही.	
Dat.	{ नुला आहारांला-स. नुजला	
Abl.	नुजहून	आहारांहून.
Gen.	{ माहा m. माही f. माहे n.	{ आमचा m. आमची f. आमचे n.
Loc.	माझ्यांत { आहारांत. आमच्यांत.	

तू Thou.

	Singular.	Plural.
Nom.	तू	उहारी.
Acc.	तू	उहारी.
Instr.	{ स्वां or तू उहारी. तुजर्ही उहारार्ही.	
Dat.	{ नुला उहारांला-स. तुजला	
Abl.	नुजहून	उहारांहून.
Gen.	{ नुहा m. तुही f. तुहे n.	{ तुमचा m. तुमची f. तुमचे n.
Loc.	तुह्यांत { उहारांत. तुमच्यांत.	

तो He, ती She, ते It.

Singular.

	m.	f.	n.
Nom.	तो	ती	ते.
Acc.	तो	ती	ते.
Instr.	{ स्वानें-वे तिनें-जे स्वानें-वे. स्वांर्ही तिर्ही स्वांर्ही. स्वाजर्ही तिजर्ही स्वाजर्ही.		
Dat.	{ स्वाला तिला स्वाला. स्वाजला तिजला स्वाजला. स्वास तिस स्वास.		
Abl.	{ स्वाहून तिहून स्वाहून स्वाजहून तिजहून स्वाजहून.		
Gen.	{ स्वाचा m. तिचा m. स्वाचा m. स्वाची f. तिची f. स्वाची f. स्वाचे n. तिचे n. स्वाचे n.		
Loc.	{ स्वांत तीत स्वांत. स्वाच्यांत तिच्यांत स्वाच्यांत.		

Plural.

	m.	f.	n.
Nom.	ते	त्या	तीं.
Acc.	ते	त्या	तीं.
Instr.	{ स्वांनी-र्ही, the same स्वांर्ही { as masculine. स्वांजर्ही { line.		
Dat.	{ स्वांला, स्वांजला, स्वांत.		
Abl.	{ स्वांहून स्वांजहून.		
Gen.	{ स्वांचा m. स्वांची f. स्वांचे n.		
Loc.	{ स्वांत स्वांच्यांत.		

ओ *m.* who, जी *f.* who, औ *n.* who.

Singular.

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
Nom.	ओ	जी	औ
Acc.	ओ	जी	औ
Instr.	{ उयानें-ये जिनें-ये इयानें-ये.		
Dat.	{ उयाला जिला उयाला.		
Abl.	उयाहून जिहून इयाहून.		
Gen.	{ उयाच्छा <i>m.</i> जिच्छा <i>m.</i> उयाच्छा <i>m.</i> (उयाच्छे <i>n.</i> जिच्छे <i>n.</i> उयाच्छे <i>n.</i>		
Loc.	उयांत जींत उयांत.		

Plural.

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
Nom.	ओं	ज्या <i>f.</i>	औं <i>n.</i>
Acc.	"	"	"
Instr.	उयांनी पी The same as		
Dat.	{ उयांला [masculine.]		
Abl.	उयांहून		
Gen.	{ उयांच्छा <i>m.</i> (उयांच्छे <i>n.</i>		
Loc.	उयांत.		

हा *m.* this, ही *f.* this, हे *n.* this.

Singular.

Nom.	हा <i>m.</i>	ही <i>f.</i>	हे <i>n.</i>
Acc.	"	"	"
Instr.	{ हानें-ये हिनें-ये हाँनें-ये.		
Dat.	{ हाला हिला हाला, हाजला, हिजला, हाजला, हास हिस हास		
Abl.	{ हाहून हिहून हाहून हाजहून हिजहून हाजहून		
Gen.	{ हाच्छा <i>m.</i> हिच्छा <i>m.</i> हाच्छा <i>m.</i> (हाच्छे <i>n.</i> हिच्छे <i>n.</i> हाच्छे <i>n.</i>		
Loc.	हांत ईंत हांत.		

Plural.

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
Nom.	हे	हा	ही.
Acc.	"	"	"
Instr.	{ हांनी-र्णी The same as हाँर्णी. [maculine.]		
Dat.	{ हांला हाजला, हास		
Abl.	{ हांहून. हाजहून		
Gen.	{ हांच्छा <i>m.</i> (हांच्छे <i>n.</i>		
Loc.	हांत	"	"

Under inflexional changes हा and हे are often changed to हा, as, वाने or हाने, and ही to हा, as, हैं or हिने.

कोण ? who ?		काय ? what ?	
<i>Sing.</i> <i>Pl.</i>		<i>Sing.</i> <i>Pl.</i>	
Nom. & Acc. कोण	कोण.	Nom. & Acc. काय	काय
Instr. { कोणी कोणार्ही	कोणी कोणार्ही.	Instr. { कशाने कशार्ही	कशाना॒र्ही. कशार्ही.
Dat. कोणात्म-स-कोणांत्म.		Dat. कशात्म-स कशांत्म-स.	

कोणता which one.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. & Acc. कोणता <i>m.</i> कोणती <i>f.</i> कोणते <i>n.</i> [र्ही <i>f.</i> कोणत्याने <i>n.</i>] Instr. कोणत्याने-र्ही <i>m.</i> कोणतीने-	कोणते <i>m.</i> कोणत्या <i>f.</i> कोणती <i>n.</i> कोणत्याना॒र्ही र्ही The same as masculine.

Note 2.

TABLE OF CASE TERMINATIONS AND POSTPOSITIONS

The Nominative and Accusative cases have no terminations or postpositions.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>	<i>Postpositions.</i>
Instr. ने, र्ही by, with नी, र्ही=with, against.		कदून, करून, कर्वी, अवकून द्वारे.
Dative स, ला to	स. ला, ना.	पार्ही, अवळ, प्रत to, करितां, साडी, अर्थ, स्तव for.
Ablative अून from हून from or than	The same as [singular.]	पादून, अवकून from, पेतां, परीस, than.
Genitive आ <i>m.</i> आर्ही. से <i>n.</i> of	The same as [singular.]	None.
Locative अै, आं in	The same as [singular.]	आंत, मध्ये in, विषर्वी, संबंधी about.
Vocative, the crude-form.		अरे, रे, हे, अजी, अ- गा, गा <i>m.n.O;</i> अगे, गे अगी, अजी <i>f.O.</i> अहो, अजी <i>m. f. n. O.</i> Plural,

NOUNS DECLINED.

MASCULINE.

वाघ A tiger.

Singular.	Plural.	Singular.	Plural.
Nom. वाघ.	वाघ.	Gen. वाघाचाm.	वाघांचाm.
Acc. वाघ,	वाघ.	चीf. चेंn.	चीf. चेंn.
Instr. वाघाने-र्ही.	वाघांनी-र्ही.	Loc. वाघांत.	वाघांत.
Dat. वाघास-ला.	वाघांस-ला-मा.	Voc. वाघा.	वाघांनो.
Abl. वाघाहून.	वाघांहून.		

घोडा A horse.

साळी A weaver.

Singular.	Plural.	Singular.	Plural.
Nom. घोडा	घोडे.	Nom. साळी.	साळी.
Instr. घोड्याने-र्ही.	घोड्यांनी-र्ही.	Instr. साळ्याने-र्ही.	साळ्यांनी-र्ही.
Voc. घोड्या.	घोड्यांनो.	Voc. साळ्या.	साळ्यांनो.

नारू Guineaworm.

टाहो Cry of certain birds.

Singular.	Plural.	Singular.	Plural.
Nom. नारू.	नारू.	Nom. टाहो.	टाहो.
Instr. नारूने-र्ही.	नारूंनी-र्ही.	Instr. टाहोने-र्ही.	टाहोंनी-र्ही.
Voc. नारू, नारूा.	नारूंनो, ना- रूंनो.	Voc. टाहो.	टाहोंनो.

Feminine.

संगत Society.

लाट A wave.

Singular.	Plural.	Singular.	Plural.
Nom. संगत.	संगती.	Nom. लाट.	लाटा.
Instr. संगतीने-र्ही.	संगतींनी-र्ही.	Instr. लाटेने-र्ही	लाटांनी र्ही.
Voc. संगती	संगतीमो.	Voc. लाटे.	लाटांनो.

माता Mother.

नदी A river.

Singular.	Plural.	Singular.	Plural.
Nom. माता.	माता.	Nom. नदी.	नद्या.
Instr. मातेने-र्ही.	मातांनी-र्ही.	Instr. नदीने-र्ही.	नद्यांनी-र्ही.
Voc. माते.	मातांनो.	Voc. नदी.	नद्यांनो.

बायको A woman.

Singular. Plural.

Nom. बायको बायका.

Instr. बायकोने-र्ही. बायकांनी-र्ही.

Voc. बायको, बायकांनो.

जळू Leech.

Singular. Plural.

Nom. जळू. जळवा.

Instr. { जळवेने-र्ही. } जळवानी-र्ही.

Voc. जळवे, जळू. जळवानो.

काईल A boiler.

Sing. Plural.

Nom. काईल. काईली.

Instr. काईलीने-र्ही. काईलीनी-र्ही.

Voc. काईली. काईलीनो.

बी A seed.

Sing. Plural.

Nom. बी. बिवा.

Instr. बिवेने-र्ही. बिवानी-र्ही.

Voc. बिवे. बिवानो.

Neuter.

फूल A flower.

Sing. Plural.

Nom. फूल. फुले.

Instr. फुलाने-र्ही. फुलानी-र्ही.

Voc. फुला. फुलानो.

मोर्ती Pearl.

Sing. Plural.

Nom. मोर्ती. मोर्त्ये.

Instr. मोर्त्याने-र्ही. मोर्त्यानी-र्ही.

Voc. मोर्त्या. मोर्त्यानो.

असूं A tear.

Sing. Plural.

Nom. असूं. अस्त्वे.

Instr. अस्त्वाने-र्ही. अस्त्वानी-र्ही.

Voc. अस्त्वा. अस्त्वानो.

गुरुं A cattle.

Sing. Plural.

Nom. गुरुं. गुरे.

Instr. गुराने-र्ही. गुरानी-र्ही.

Voc. गुरा. गुरानो.

भांडे A pot.

कडल A tile.

Sing. Plural.

Nom. भांडे. भांडी.

Instr. भांड्याने-र्ही. भांड्यानी-र्ही.

Voc. भांड्या. भांड्यानो.

Sing. Plural.

Nom. कडल. कडले.

Instr. कडलाने-र्ही. कडलानी-र्ही.

Voc. कडला. कडलानो.

Note 3.

There are about 290 feminine nouns ending in ा that are declined like लाट and the rest like संगत (*vide Note 2*). Of the former class, the following are of frequent occurrence in the language:—

अटक	Impediment.	चीर	A crack, slit, rent.
अवस	The day of new moon.	चुप्पूक	Sample, smack.
आत	Father's sister.	जांग	The thigh.
आंब	A particular acid.	जांच	The groin.
ईट	A brick. [val.	जीभ	The tongue.
ईर	Any Mahomedan festi-	झडप	A stoop, swoop, bound.
उणीव	Deficiency.	झीज	Waste, wear, baggage.
जव	Heat of closeness.	झोप-झोप	Sleep.
कड	Edge.	टांग	A low term for the leg.
कणीक	Wheaten flour.	टीक	A cluster of pearls or diamonds.
कंधर	{ The waist.	टीच	A span measured by the thumb and forefinger.
कमर		टीप	Taking a number in order to tax. A manner of stitching.
करप	Victuals burned in dressing.	टांक	A disposition along a road to convey the post or travellers.
कांच	Glass.	डांग	A whole plantain-leaf. A crook of a bamboo.
काव	A red earth.	डेंग	A stride. [dence.
लुमक*	Assistance. [purging.	सज्जीज*	Investigating, pru-
कुकीक	A violent vomiting and	सरफ	Side, a lever.
कैद	Imprisonment.	तलफ	An ill habit.
खरूज*	The itch.	तवसाळ	A kind of rice.
खाट	A sleeping cot. [tree.	तहान	Thirst.
खारीक	The fruit of the date	तक्कीन	A share.
खूज	An indication. [trip.	ताङ	A bamboo-pole.
खेप	A journey to and from, a	तान	A tune.
गंजीफ	A single card of a pack.	तान्ह	Thirst.
गप	Common report, news.	तांब	Rust of iron.
गरज	Need, want.	तार	A wire.
गुंज	A small plant bearing a red and black berry.		
तिंच	The tamarind tree, its fruit.		
चीज	A thing, a fine thing.		
चीप	A slab of stone, a chip.		

तारीख A day of the month ; date.	भाष्य A promise.
तालीम Instruction. [pain.]	भिसाळ The begging of alms by a young Brahmin during the ceremony of his investiture with the sacred thread.
तिझीक A sharp and shooting सीट* A mark made with soot on the forehead of children.	भीक Alms.
तेरीज The grand total.	भीर Respect, regard.
तोफ A great gun.	भुज The whole arm.
दाढ़ A molar tooth.	भूक Hunger.
दुरुच A kind of grass, sacred to Ganapati.	भोवंड, भोवळ Giddiness.
नज़र Sight, a present.	मसक A leathern water-bag carried under arm.
नंगेह A sister of one's husband.	मसूर A sort of pulse.
नथ A nose-jewel.	मात A term at chess, check-mate, exploit.
नाव A boat.	मान The neck.
नीज Sleep.	माव A scar.
पचाज Supercilious airs and ways.	माळ A garland, a rosary.
पश्चिम The west.	मेंग Slough of a snake.
पहांद The period of six घडिका before sunrise.	मोहर (properly मोहर) A gold coin, mohur ; blossom.
पाढ़ An emerald.	मोहीन A military expedition, a campaign.
पुनर्य The day of full moon.	मौज़ A play, a diversion.
पूर्व The East.	रकम An item an article.
पेड़ An emporium.	रथत A subject.
पैज़ A bet, wager.	राख Ashes, a kept woman.
फुँक A quick blast with the mouth.	रंग A rank, a row.
फौज़ An army of troops.	रंगु रंगु A widow always with a contemptuous implication ; a courtesan.
बाग A garden, a band.	रीष Entrance by force.
बाज़ A bedstead.	रेख A line.
बीज़ The second day of the waxing moon.	रेव Fine gravel or sand.
बात Idle talk, empty speech.	लब The hair of the body, down.
बोय़ The cry uttered by bellowing and at the same time beating the mouth with the hand.	
आंग Hemp, Cannabis sativa.	

लुबंग A clove, its tree.
 लाख Sealing wax, lac.
 लांच A bribe.
 लाज Shame, modesty.
 लाट A wave.
 लात A kick.
 लांब A hideous and hateful woman.
 लाल Saliva, spittle.
 लीख A nit.
 लस्त A trinket.
 लहाण A sandal.
 लाट A road, a path, a way.
 लाफ Vapour, steam.
 लांबळ* Dull weather.
 लांद A fathom. [Europe.
 लिलायत A foreign country, esp.
 लीज Lightning.
 लीट A brick.
 लेंग Embrace.
 लेण A throe.
 लेक Time, space of time.
 लाक-ख A pot-herb.
 लाल* A shawl. [ment.
 लाल A house or an apart-
 लिंक A sneeze.
 लिलक* Balance in hand.
 लीच A boundary.
 लीर A vein, an artery.

लोञ्च A bed or bedding.
 लौह An empty cocoanut-shell.
 लौप A tail.
 लौस The spot or stripe of लहा and कुँकुं mixed and daubed on the forehead.
 सकाळ Early morning.
 सड़क A rope, a cord. A made road.
 सर (Eminent) the highest court of law.
 सरीष A stick, a span in length of pure trees to kindle sacred fire.
 सहाण A grindstone, a levigating slab.
 साखर Sugar.
 सांज The evening.
 सांड A female camel.
 साण A grindstone.
 सांब A muscle or sinew.
 सींच A boundary, a border, a limit.
 सूज Swelling.
 सून A daughter-in-law.
 सोड Trunk of an elephant.
 हांक A call, a loud cry after.
 हांद Vehement, earnest desire.

N. B.—The words in the list marked with an asterisk are declined both ways.

Note 4.

The numbers are thus written and pronounced.

I	१ एक.	35	३५ पत्तीस.	७१	७१ एकाहन्तर.
2	२ दोन.	36	३६ छत्तीस.	७२	७२ बाहन्तर.
3	३ तीन.	37	३७ सदतीस.	७३	७३ च्याहन्तर.
4	४ चार.	38	३८ अडतीस.	७४	७४ चौन्याहन्तर.
5	५ पांच.	39	३९ एकुणचा०	७५	७५ पंच्याहन्तर.
6	६ सहा.	40	४० चालीस.	७६	७६ शाहन्तर.
7	७ सात.	41	४१ एकेचालीस	७७	७७ सप्त्याहन्तर.
8	८ आठ.	42	४२ बेचालीस.	७८	७८ अब्याहन्तर.
9	९ न९.	43	४३ चेचालीस.	७९	७९ एकुणऐरी।
10	१० दশ.	44	४४ चष्टे०	८०	८० ऐशी।
11	११ अকाठা.	45	४५ पंचेचालीस	८१	८१ एक्यायरी।
12	१२ बाठा.	46	४६ चोचालीस.	८२	८२ ब्यायरी।
13	१३ तेरा.	47	४७ सत्तेचा०	८३	८३ च्यायरी।
14	१४ चवदा.	48	४८ अष्टेचा०	८४	८४ चौन्यायरी।
15	१५ पंधरा.	49	४९ एकुणचा०	८५	८५ पंचायरी।
16	१६ सोळा.	50	५० पञ्चास.	८६	८६ सप्त्यायरी।
17	१७ सतरा.	51	५१ एकाषम.	८७	८७ सप्त्यायरी।
18	१८ अठरा.	52	५२ बादम.	८८	८८ अब्यायरी।
19	१९ एकुणसी.	53	५३ चेपम.	८९	८९ एकुणमध्यम।
20	२० बीस.	54	५४ चोपम.	९०	९० मध्यम।
21	२१ एকবीস.	55	५५ पंचाबम.	९१	९१ एক्याण्यম।
22	२२ { बाबीस. { बেबीस.	56	५६ छपम.	९२	९२ ब्याण्यम।
23	२३ तेबीस.	57	५७ सत्ताबम.	९३	९३ च्याण्यम।
24	२४ चोबीस.	58	५८ अहाबम.	९४	९४ चौन्याण्यम।
25	२५ पंचबीस.	59	५९ एकुणसाठ.	९५	९५ पंचाण्यम।
26	२६ सबीस.	60	६० ताठ.	९६	९६ शाण्यम।
27	२७ सत्ताबीस.	61	६१ एकसाठ.	९७	९७ सप्त्याण्यम।
28	२८ अहाबीस.	62	६२ बासाठ.	९८	९८ अब्याण्यम।
29	२९ एकुणतीस.	63	६३ चेसाठ.	९९	९९ मध्याण्यम।
30	३० तीस.	64	६४ चोसाठ.	१००	१०० शंभर।
31	३१ एकतीस.	65	६५ पांसाठ.	१०१	१०१ एकशें एक।
32	३२ बत्तीस.	66	६६ सासाठ.	१०२	१०२ एकशें दोन।
33	३३ { तेतीस. { तेहतीस.	67	६७ सदसाठ.	२००	२०० दोनशें।
34	३४ { चबतीस, { चौतीस.	68	६८ अडसाठ.	३००	३०० तीनशें।
		69	६९ एकुणहन्तर.	१,०००	१,००० हजार।
		70	७० सप्तर.	१,००,०००	१,००,००० दश काल।
					१,००,००० १,००,००० कोटी।

Fractions.

$\frac{1}{2}$	०। पाव.	$2\frac{3}{4}$	३॥। पावनेतीन.	$\frac{1}{2}$	१२ एकद्वितीयांश.
$\frac{1}{3}$	०॥। अर्धा.	$3\frac{1}{4}$	४। सवातीन.	$\frac{1}{3}$	१८ एकतृतीयांश.
$\frac{2}{3}$	०॥। पार्कण.	$3\frac{1}{2}$	५॥। साडेतीन.	$\frac{1}{4}$	२४ एकचतुर्थांश.
$1\frac{1}{2}$	१। सम्बा.	$3\frac{3}{4}$	६॥। पावनेचार.	$\frac{1}{5}$	३० एकपंचमांश.
$1\frac{1}{2}$	१॥। हीड.	$4\frac{1}{4}$	७। सवाचार.	$\frac{1}{6}$	३६ एकशष्ठांश.
$1\frac{2}{3}$	१॥। पावनेदोन.	$4\frac{1}{2}$	८॥। साडेचार.	$\frac{1}{7}$	४२ एकसप्तमांश.
$2\frac{1}{2}$	२। सवासोन.	$4\frac{3}{4}$	९॥। पावनेपांच.	$\frac{1}{8}$	४८ एकअष्टमांश.
$2\frac{1}{2}$	२॥। अडीच.			$\frac{1}{10}$	६० एकदशांश.

These numerals generally take आ in the crude form, but दोन, तीन and चार are changed to दोहों, तिहों and चोहों, and when they refer to persons they assume होये, तिखे, चौखे for masculine, -खी for feminine, -खे for neuter.

Note 5.

INDICATIVE MOOD.

INTRANSITIVE VERB.

बस्णे, to sit.

Present Tense.

Sing.

Plural.

I.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{मी बसतो } m. \\ \text{मी बसत्ये } f. \\ \text{मी बसते } n. \end{array} \right\}$	I sit	आह्या बसतो. m.f.n. We sit.
2.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{तू बसतोस } m. \\ \text{तू बसत्येस } f. \\ \text{तू बसतेस } n. \end{array} \right\}$	Thou sittest.	तुझ्या बसतां. m.f.n. You sit.
3.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{तो बसतो } m. \\ \text{ती बसत्ये } f. \\ \text{तीं बसते } n. \end{array} \right\}$	He, she, it sits.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{त्या बसतात } m. \\ \text{तीं बसतात } n. \end{array} \right\}$ They sit.

Past Tense.

Sing.

Plural.

I.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{मी बसलो } m. \\ \text{मी बसल्ये } f. \\ \text{मी बसले } n. \end{array} \right\}$	I sat.	आह्या बसलो. m.f.n. We sat.
----	--	--------	----------------------------

*Sing.**Plural.*

2. { तू बसलाव *m.* } { तुही बसलां or बसलेत *m.f.n.* } You sat.
 { तू बसलीस *f.* } { ती बसली *f.* } { ते बसले *m.* }
 3. { तो बसला *m.* } { हे, she, it, sat. स्था बसल्या *f.* } They sat.
 { ती बसली *f.* } { ते बसले *n.* } { ती बसली *n.* }

*Future Tense.**Sing.**Plural.*

1. मी बसेन *m.f.n.* I shall sit. आँढी बसूं *m.f.n.* { We shall sit.
 2. तू बसशील *m.f.n.* Thou wilt sit. तुही बसाल *m.f.n.* { You will sit.
 3. { तो *m.* } { ती *f.* } बसेल He, she, it, will sit. स्था *f.* } बसतील { They will sit.
 { ते *n.* } { ते *n.* } { ते *m.* } ती *n.* } बसत

*Habitual Past.**Sing.**Plural.*

1. मी बसै *m.f.n.* I used to sit. आँढी बसूं *m.f.n.* We used to sit.
 2. तू बसस *m.f.n.* Thou usedest
 3. तो *m.* ती *f.* ते *n.* बसे He, she, ते *m.* स्था *f.* ती *n.* बसत They used to sit.

*Present Imperfect Tense.**Sing.**Plural.*

1. { मी बसत बसतो आहें *m.* } { मी बसत बसत्ये आहें *f.* } { मी बसत बसते आहें *n.* } I am in the act of sitting.
 2. { तू बसत बसतो आहेस *m.* } { तू बसत बसत्ये आहेस *f.* } { तू बसत बसते आहेस *n.* } Thou art in the act of sitting.
 3. { तो बसत बसतो आहे *m.* } { ती बसत बसत्ये आहे *f.* } { ते बसत बसते आहे *n.* } He, she, it, is in the act of sitting.

ते बसत बस-
 तात आहेत *m.*
 स्था बसत बस-
 तात आहेत *f.*
 ती बसत बस-
 तात आहेत *n.*

(बसतील)
 They are in the act of sitting.

Past Imperfect Tense.

	<i>Sing.</i>	<i>Plural.</i>
I.	{ मी बसत होतो m. मी बसत होत्ये f. मी बसत होते n. }	I was in the आद्धी बसत होतो m. f. n. act of sitting. We were in the act of sitting.
2.	{ तू बसत होतास m. तू बसत होतीस f. तू बसत होतेस n. }	Thou wast आद्धी बसत होता m. f. n. in the act of You were in the act sitting. of sitting.
3.	{ तो बसत होता m. ती बसत होती f. तू बसत होते n. }	He, she, it ते बसत होते m. was in the act स्वा बसत होत्या f. of sitting. ती बसत होती n. } They were in the act of sitting.

Future Imperfect-Tense.

Sing.	Plural.
१. मी बसत असेन <i>m. f. n.</i> I shall आढ्ही बसत असूं. <i>m. f. n.</i> We be sitting.	shall be sitting.
२. तू बसत असाल <i>m. f. n.</i> Thou तुळ्ही बसत असाल. <i>m. f. n.</i> You wilt be sitting.	will be sitting.
३. को <i>m.</i> सी <i>f.</i> ते <i>n.</i> बसत असेल. ते, <i>m. स्या, f. ती n.</i> बसत असाल. He, she, it, will be sitting.	They will be sitting.

Present Perfect Tense,

Sing.	Plural.
I. { मी बसले आहे m. मी बसल्ये आहे f. मी बसले आहे n. }	I have आढ़ी बसले आहो m. f. n. We sat. have sat.
2. { तू बसला आहेस m. तू बसली आहेस f. तू बसले आहेस n. }	Thou तुळी बसलां आहां m. f. n. You hast sat. have sat.
3. { तो बसला आहे m. ती बसली आहे f. तं बसले आहे n. }	He, ते बसले आहेत m. She, it, स्त्या बसल्या आहेत f. They have has sat. ती बसली आहेत n. sat.

Pluperfect Tense.

Sing.	Plural.
I. { मी वसलौं होतो m. मी वसल्ये होते or होत्ये f. मी वसले होते n.	I had sat. आहादी वसलौं होतो m. f. n. We had sat.

*Sing.**Plural.*

2. { तू बसला होतास m. } Thou तुझी बसलां होता तुझी बसले
 { तू बसली होतीस f. } hadst होतेह m. f. n. You had sat.
 { तू बसले होतेस n. } sat.
3. { तो बसला होता m. } He she, से बसले होते m. } They had
 { ती बसली होती f. } it had स्था बसल्या होत्या f. } sat.
 { ते बसले होते n. } सी बसली होती n. } sat.

*Future Perfect Tense.**Sing.**Plural.*

1. { मी बसलो m. } असेन, I shall आद्धी बसलो भर्तु m. f. n. We
 { मी बसल्ये f. } have sat. shall have sat.
 { मी बसले n. }
2. { तू बसला m. } असधील Thou तुझी बसलां बसले असाल m.
 { तू बसली f. } wilt have f. n. You will have sat.
 { तू बसले n. } sat.
3. { तो बसला m. } असेल He, she, से बसले m. } असतील They
 { ती बसली f. } it, will have स्था बसल्या f. } will have
 { ते बसले n. } sat. सी बसली n. } sat.

*Present Prospective Tense.**Sing.**Plural.*

1. मी बसणार आहे m. f. n. I am आद्धी बसणार आहो m. f. n.
 going to sit. We are going to sit.
2. तू बसणार आहेस m. f. n. Thou तुझी बसणार आहां m. f. n. You
 art going to sit. are going to sit.
3. तो m. ती f. ते n. बसणार आहे. से m. } बसणार आहेत They
 He, she, it, is going स्था f. } are going to sit.
 to sit. सी n. }

*Past Prospective Tense.**Sing.**Plural.*

1. { मी बसणार होतो m. } I was going to आद्धी बसणार होतो m.
 { मी बसणार होत्ये f. } sit. f. n. We were
 { मी बसणार होते n. } going to sit.
2. { तू बसणार होतास m. } Thou wast go- तुझी बसणार होतां m. f.
 { तू बसणार होतीस f. } ing to sit. n. You were go-
 { तू बसणार होतेस n. } ing to sit.
3. { तो बसणार होता m. } He, she, से बसणार होते m. } They-
 { ती बसणार होती f. } it, was स्था बसणार होत्या f. } were go-
 { ते बसणार होते n. } going to सी बसणार होती n. } ing to
 sit. sit.

Future Prospective Tense.

<i>Sing.</i>	<i>Plural.</i>
१. मी बसनार असेन <i>m. f. n.</i> I may be going to sit.	आह्यी बसणार असू <i>m. f. n.</i> We may be going to sit.
२. तू बसनार असतील <i>m.f.n.</i> Thou mayest be going to sit.	तुट्टी बसणार असाल <i>m. f. n.</i> You may be going to sit.
३. तो <i>m. सी f. तें n.</i> बसनार असेल <i>T</i> o <i>m. स्या f. सी n.</i> बसणार अस- He, she, it, may be going to sit.	ते <i>m. स्या f. सी n.</i> They may be going to sit.

INDICATIVE MOOD.**TRANSITIVE VERB.****कापणे, to cut.****Present Tense.**

<i>Sing.</i>	<i>Plural.</i>
१. { मी कापतो <i>m.</i> मी कापर्ये <i>f.</i> मी कापते <i>n.</i> } I cut.	आह्यी कापतो <i>m. f. n.</i> We cut.
२. { तू कापतोस <i>m.</i> तू कापत्येस <i>f.</i> तू कापतेस <i>n.</i> } Thou cuttest.	तुट्टी कापतां <i>m. f. n.</i> You cut.
३. { तो कापतो <i>m.</i> ती कापर्ये <i>f.</i> तें कापते <i>n.</i> } He, she, it, cuts.	{ ते कापतात <i>m.</i> स्या कापतात <i>f.</i> सी कापतात <i>n.</i> } They cut.

Past Tense.

<i>Sing.</i>	<i>Plu.</i>	<i>I, thou, he, she, it. cut.</i>
१. मी स्यां	<i>m. f. n.</i>	
२. तू स्यां*		
३. त्यानें <i>m. n.</i>	Sing. + कापला. कापली. कापले.	
१. आह्या.		
२. तुट्टी.		
३. स्यांनी.	Plu. कापले कापल्या. कापली.	{ We, you, they. }

* In the past, 2nd person singular optionally takes या.

† In the present, past and future tenses, प before a long syllable is optionally changed to पि.

Future Tense.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
1. मी कापीन <i>m. f. n.</i> I shall cut.	आङ्गी कापूं <i>m. f. n.</i> We shall cut.
2. तू कापशील <i>m. f. n.</i> Thou wilt cut.	तुङ्गी कापाल <i>m. f. n.</i> You will cut.
3. { तो <i>m.</i> } कापील. He, she, it, will cut. { ती <i>f.</i> } { ते <i>n.</i> }	{ ते <i>m.</i> } कापशील. They will cut. स्या <i>f.</i> ती <i>n.</i>

Habitual Past Tense.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
1. मी कार्पी <i>m. f. n.</i> I used to cut.	आङ्गी कापूं <i>m. f. n.</i> We used to cut.
2. तू कार्पीस <i>m. f. n.</i> Thou usedest to cut.	तुङ्गी कापा <i>m. f. n.</i> You used to cut.
3. तो ती ते <i>f. n.</i> कार्पी He, she it, used to cut.	ते <i>m.</i> स्या <i>f.</i> ती <i>n.</i> कार्पीत They used to cut.

Present Imperfect Tense.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
1. { मी कापीत-कापतो आहें <i>m.</i> . मी कापीत-कापत्ये आहें <i>f.</i> . मी कापीत-कापते आहिं <i>n.</i> . }	I am cutting. आङ्गी कापीत-कापतो आहों <i>m. f. n.</i> We are cutting.
2. { तू कापीत-कापतो आहेस <i>m.</i> . तू कापीत-कापत्ये आहेस <i>f.</i> . तू कापीत-कापते आहेस <i>n.</i> . }	Thou art cutting. तुङ्गी कापीत-कापतां आहां <i>m. f. n.</i> You are cutting.
3. { तो कापीत-कापतो आहे <i>m.</i> . ती कापीत-कापत्ये आहे <i>f.</i> . ते कापीत-कापते आहे <i>n.</i> . }	He, she, it, is cutting. ते कापीत-कापतात आहेत <i>m.</i> . स्या कापीत-कापतात आहेत <i>f.</i> . ती कापीत-कापतात आहेत <i>n.</i> . They are cutting.

*Past Imperfect Tense.**Singalar.*

1. { मी कापीत होतें m.
मी कापीत होत्ये f.
मी कापीत होते n. } I was cutting.
2. { तू कापीत होतास m.
तू कापीत होतीस f.
तू कापीत होतेस n. } Thou wast cut- ting.
3. { तो कापीत होता m.
ती कापीत होती f.
तें कापीत होते n. } He, she, it, ते कापीत होते m.
was cut-
ting. स्था कापीत होत्या f. They
were cut-
ting. ती कापीत होती n. } ting.

Plural.

आह्यी कापीत होतो m. f.
n. We were cut-
ting.

Future Imperfect Tense.

1. मी कापीत असेन m. f. n.
I shall be cutting.
2. तू कापीत असाशील m. f. n.
Thou wilt be cutting.
3. सो m. ती f. तें n. कापीत असेल
He, she, it, will be
cutting.
- आह्यी कापीत असूं m. f. n. We
shall be cutting.
- तुष्टी कापीत असाल m. f. n. You
will be cutting.
- ते m. स्था f. ती n. कापीत असतील
They will be cutting.

Present Perfect Tense.

1. { मी न्यां Sing.
तू न्यां Sing.
स्थाने m. n. Sing. } Sing. m. f. n.
कापला आहे. कापली आहे. कापले आहे.
2. { तिने f. Sing.
आह्यी Plu. } f. n.
3. { तुष्टी Plu.
स्थानी m. f. n. Plu. } Plu. कापले आहेत कापल्या आहेत. कापली आहेत.

Pluperfect Tense.

1. { मी, न्यां Sing.
तू, न्यां Sing.
स्थाने m. n. Sing. } Sing. m. f. n.
कापला होता. कापली होती. कापले होते.
2. { तिने f. Sing.
आह्यी Plu. } f. n.
3. { तुष्टी Plu.
स्थानी m. f. n. Plu. } Plu. कापले होते. कापल्या होत्या. कापली होती.

Future Perfect Tense.

<i>Sing.</i>	<i>Sing.</i>
1. मी, स्थां <i>m.f.n.</i>	कापला असेल <i>m.</i>
2. तू, स्थां <i>m.f.n.</i>	कापली असेल <i>f.</i>
3. { स्थाने <i>m. n.</i> तिने <i>f.</i>	कापले असेल <i>n.</i>

<i>Plural.</i>	<i>Plural.</i>
1. आढ़ी <i>m. f. n.</i>	कापले असतील <i>m.</i>
2. तुद्धी <i>m. f. n.</i>	कापल्या असतील <i>f.</i>
3. स्थांरी <i>m. f. n.</i>	कापली असतील <i>n.</i>

*Prospective.**Present Tense.*

<i>Sing.</i>	<i>Plural.</i>
1. मी कापणार आहे <i>m.f. n.</i> I am going to cut.	आढ़ी कापणार आहो <i>m. f. n.</i> We are going to cut.
2. तू कापणार आहेस <i>m.f.n.</i> Thou art going to cut.	तुद्धी कापणार आहां <i>m. f. n.</i> You are going to cut.
3. तो <i>m. सी f. से n.</i> कापणार आहे He, she, it, is going to cut.	ते, <i>m. स्था f. ती n.</i> कापणार आहेत. They are going to cut.

Past Tense.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
1. { मी कापणार होतो <i>m.</i> मी कापणार होस्ये <i>f.</i> मी कापणार होते <i>n.</i>	I was going to cut.
2. { तू कापणार होतास <i>m.</i> तू कापणार होतीस <i>f.</i> तू कापणार होतेस <i>n.</i>	Thou wast going to cut.
3. { तो कापणार होता <i>m.</i> ती कापणार होती <i>f.</i> ते कापणार होते <i>n.</i>	He, she, it was going to cut.

They were going to cut.

Future Tense.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
1. मी कापणार असेन <i>m.f.n.</i> I may be going to cut.	आढ़ी कापणार असू <i>m. f. n.</i> We may be going to cut.
2. तू कापणार असतील <i>m. f. n.</i> Thou mayest be going to cut.	तुद्धी कापणार असाल <i>m. f. n.</i> You may be going to cut.
3. तो <i>m. सी f. से n.</i> कापणार असेल He, she, it, may be going to cut.	ते <i>m. स्था f. ती n.</i> कापणार असतील They may be going to cut.

Note 6.

Class.	Pronouns.	Adverbs.				
		Time.	Place.	Manner.	Quantity.	Condition.
Relative.	ओ who.	जेवहां when.	जेये where.	जसा m. as.*	* जितका m. जेवढा m. as much.†	जर If, जरी though.
Demonstrative.	तो that, हा this.	तेवहां then, एवहां now	तेये there, तिकडे thither, एये here, इकडे hither.	* ससा so असा such	* तितका * तेवढा that much† * इतका,† * एवढा this much	तर ther, तरी still.
Interrogative.	कोण who	केवहां कर्धी when.	कोडे where.	* कसा how	* कितका * केवढा किती how much.†	

Note 7.

POSTPOSITIONS DENOTING—

Time : अंत in ; पुटे, नंतर, बर after ; पर्यंत until ; अगोदर, पूर्वी before,

Space : अंत, डार्ची in ; मध्ये in, between ; बाहेर out ; पाशी, समीप, सन्निधि, जवळ near ; पुटे, समोर before ; मागे� behind ; खाली under ; बर on ; अलिकडे on this side ; पलिकडे beyond.

Motion to or from a place : कडे at, towards ; पर्यंत पावेतो till ; वरून from above ; खालून from below ; पासून from.

Instrumentality : कडून, करवीं, द्वारा, द्वारे, हाती by or through.

And others : खेरीज, शिवाय, विना, वांचून without ; बदल, ऐवजी instead of ; समान, सारखा, प्रमाणे like ; जवळ, पार्ची near ; भोवती around ; सार्दी for ; विषवीं about ; बरोबर, सह, संगती, सहित, सहवर्तमान with ; विश्व, डलट, उलटे against ; सुज्ञां together with.

* See notes on Adverbs, lesson XLIV Part I.

† One in का refers more to quantity in measure while in ई shows bulk as एवढा हत्ति. इतके पाणी or तेल. एवढा भात or इतका भात.

VOCABULARY.

अंकुडा <i>m.</i> an iron rod hooked at the end.	भलीकडे <i>ad.</i> recently, lately.
अंखेर <i>f.</i> an end.	अबल <i>f.</i> beginning.
अगत्य <i>n.</i> necessity.	अवस्था <i>f.</i> state.
अगर्भी <i>ad.</i> quite,	अविचारी <i>a.</i> thoughtless.
अडूचण <i>f.</i> a difficulty.	असर्वे <i>v. n.</i> to be.
अडूर्णे <i>v. n.</i> to stop.	असा <i>ad.</i> in this way.
अडूर्वने <i>v. a.</i> to stop.	अस्पष्ट <i>ad.</i> indistinctly.
अडाणी <i>a.</i> ignorant, mannerless.	असूं, आसू <i>n.</i> a tear. [testation.]
अंतःकरण <i>n.</i> heart.	अहार <i>int.</i> of joy, pity, or de-
अतिशय <i>ad.</i> exceedingly.	अहो <i>int.</i> sir.
अंथरुण <i>n.</i> a bed.	अज्ञानी <i>a.</i> ignorant.
अद्याप <i>ad.</i> yet.	आई <i>f.</i> the mother.
अधम <i>a.</i> vile <i>n.</i> vile.	आकाश <i>n.</i> the sky. [bitterly.]
अधिक <i>a.</i> more.	आक्रोश <i>m</i> करणे <i>v. a.</i> to cry
अधिकार <i>m.</i> authority.	आंखूड <i>a.</i> short.
अनुभवास <i>m.</i> घेणे <i>v. n.</i> to ex-	आंग <i>n.</i> body, a side.
अञ्ज <i>n.</i> food. [periance.]	आंगर्णे <i>n.</i> a compound.
अन्याय <i>m.</i> a fault, an in-	आगबोट <i>f.</i> a steamer.
justice, a wrong.	आंगडी <i>f.</i> a ring.
अपराध <i>m.</i> a fault.	आंगरखा <i>m.</i> a coat.
अपराधी <i>a.</i> faulty.	आज <i>ad.</i> to-day.
अप्रबुद्ध <i>a.</i> dull. [ly.	आजराची <i>ad.</i> to-night.
अप्रामाणिकपणाने <i>ad.</i> dishonest-	आजारी <i>a.</i> sick, ill.
अफू <i>f.</i> opium.	आजोळ <i>n.</i> house of one's
अबू <i>f.</i> reputation.	mother's father.
अभ्यास करणे <i>v. a.</i> to study.	आटपाट <i>f.</i> children's play
अंमल <i>m.</i> rule. [earlier,	touching hand and then
अंमळ <i>ad</i> आधी <i>ad.</i> a little	running behind one an-
अरण्य <i>n.</i> a forest.	other to touch on the
अर्ज <i>m.</i> a petition.	back. [play.]
अर्थ <i>m.</i> meaning.	आत्यापात्या <i>pl. f.</i> a kind of
अर्ध <i>a.</i> half.	आठ <i>a.</i> eight.
ओर <i>int.</i> oh.	आंडे <i>n.</i> an egg.
	आणणे <i>v. a.</i> to bring.

आतां *ad.* now.
 आतांच *ad.* just now.
 आतांशी *ad.* now-a-days.
 आंत *p. p.* in, into.
 आस्कणे *v. a.* to dash.
 आधळा *a.* blind.
 आर्ध *ad.* first, before
 आनंदाने *ad.* merrily.
 आपटणे *v. a.* to dash.
 आंबा *m.* a mango.
 आभार *m* मानणे *v. a.* to thank.
 आभारी *a.* thankful.
 आयासाने *ad.* with difficulty.
 आयुष्य *n.* life.
 आजेव *n* करणे *v. a.* to beseech.
 आरोप *m* डेवणे *v. a.* to accuse.
 आरंभ *m* करणे *v. a.* to commence.
 आवडणे *v. n.* to be pleasing.
 आवडता *a.* favourite.
 आवाज *m.* voice, sound.
 आशा *f* करणे to expect, to
 आस्तल *n.* a bear. [hope-
 आज्ञा *f* पालणे *v. a.* to obey.
 आज्ञा *f* मोडणे *v. a.* to disobey.
 इकहून *ad* from this place.
 इंग्रजी *a.* English.
 इच्छिणे *v. a.* to wish.
 इतका *ad.* so much.
 इतःपर *ad.* hence forward.
 इतिहास *m.* history.
 इलाज *m.* a remedy.
 ईर्षा *f.* emulation.

उगाच *ad.* without cause.
 उघडणे *v. a.* to open. [cover.
 उघडा *a.* exposed, without
 उघलणे *v. a.* to pick up, to lift.
 उठणे *v. n.* to get up.
 उडणे *v. n.* to fly.

उडविणे *v. a.* to fly.
 उडी *f* मारणे *v. a.* to jump.
 उतरणे *v. a.* to take down, to
 turn out, to pass.
 उस्कृष्ट *a.* excellent.
 उत्तम *a.* nice, excellent.
 उत्तर *n.* an answer.
 उथळ *a.* shallow.
 उत्तर *a.* generous.
 उंडीर *m* a mouse.
 उच्यां *ad.* to-morrow.
 उच्योग *m.* work.
 उच्योगी *a.* industrious.
 उधळणे *v. a.* to squander.
 उन्हाळा *m.* summer.
 उपकार *m.* an obligation.
 उपजीवन *n* करणे *v. a.* to main-
 tain oneself.
 उपदेश *m* करणे *v. a.* to advise.
 उपयुक्त *a.* useful.
 उपयोग *m* करणे *v. a.* to use.
 उपाशी *a.* fasting.
 उबदणे *v. a.* to incubate.
 उमणे *v. n.* to cease for a time.
 उलंकडणे *v. a.* to spill. [tradict.
 उलट *ad* बोलणे *v. a.* to con-
 उल्हासी *a.* gay.
 उंधिरां *ad.* late.
 उसना *a* घेणे *v. a.* to borrow.
 उन *a.* warm.
 उवशार *a.* warm.
 उपणी *a.* indebted.
 उतु *m.* a season.
 एक *a.* one.
 एकटा *a.* alone.
 एकत्र *ad.* together.
 एकदम *ad.* at once.
 एकहेर *ad.* altogether. [another.
 एकमेक *a.* each other, one

एकाएकी <i>ad.</i> suddenly.	कसा <i>m.</i> a tie, <i>ad.</i> how.
एकुलता <i>a.</i> only. [country.	कळजें <i>v. n.</i> to be known.
एतहशीव <i>a.</i> native of this	कळविणे <i>v. a.</i> to inform.
एवडा <i>a.</i> so much.	काईल <i>f.</i> a pan.
एवडासा <i>a.</i> so small.	काका <i>m.</i> a paternal uncle.
एकादशी <i>f.</i> the eleventh day of	कागड <i>m.</i> a piece of paper.
a fortnight of a lunar	काजवा <i>m.</i> a fire-fly.
ऐकजें <i>v. n.</i> to hear. [month.	काढी <i>f.</i> a stick.
ओकण्ठे <i>v. n.</i> to vomit.	काहू <i>m.</i> an earth-worm.
ओडंगजें <i>v. n.</i> to lean.	काढणे <i>v.a.</i> to take out. [story.
ओयंबजें <i>v. n.</i> to hang down	कादंबरी <i>f.</i> a novel, a fabulous
from weight.	कान <i>m.</i> an ear. [stun.
ओढणे <i>v. a.</i> to pull, to drag.	कानदाळे <i>m. pl.</i> बसविणे <i>v. a.</i> to
ओषध <i>n.</i> medicine.	कापड <i>n.</i> cloth.
काऊल <i>कौल</i> <i>n.</i> a tile.	कापणे <i>v. a.</i> to cut, to mow.
कचेरी <i>f.</i> an office.	कापूस <i>m.</i> cotton.
कठिण <i>a.</i> difficult.	काम <i>n.</i> work, transaction.
कराचित् <i>ad.</i> perhaps.	काम <i>m</i> करणे <i>v. a.</i> to work.
कड <i>f.</i> the hollow above the hip.	कामु <i>f.</i> name of a woman.
कडक <i>a.</i> severe.	कायदा <i>m.</i> a law.
कडे <i>p.p.</i> toward.	कायदेशीर <i>a.</i> lawful.
कडत <i>a.</i> hot.	कारखाना <i>m.</i> an establishment.
कथा <i>f.</i> a story, a tale.	कारण <i>n.</i> a cause.
कर्धी कर्धी <i>ad.</i> sometimes.	कारभारी <i>m.</i> a minister.
कर्धी <i>ad.</i> नाही <i>v. n. ad.</i> never.	काल <i>ad.</i> yesterday.
कपडा <i>m.</i> a garment.	काशिनाथ <i>m.</i> name of a man.
कवूल <i>ad.</i> करणे <i>v. a.</i> to consent,	काशी <i>f.</i> the name of a woman.
करूँ <i>n.</i> a kid. [to agree.	कांकडी <i>f.</i> a cucumber.
करणे <i>v. a.</i> to do, to make.	कांड <i>m.</i> a skirt, तीर <i>n.</i> a bank.
करबंड <i>n.</i> a black berry.	कांस <i>f.</i> the tuck of खोवर or लुगडे;
कर्तव्यकर्म <i>n</i> कर्तव्य <i>a.,</i> a duty.	कांसे <i>n.</i> bell-metal. [udder.
कलाल <i>m.</i> a vendour of liquors.	कांही <i>a.</i> some.
कल्पना <i>f.</i> invention.	कांही <i>a.</i> नाही <i>v. n.</i> nothing.
कल्याण <i>n.</i> well-being.	कांशीसा somewhat.
कवाईत <i>f.</i> a parade.	कितीएक <i>a.</i> several.
कवाड <i>n.</i> a gate.	किनारा <i>m.</i> a coast.
कविता <i>f.</i> poetry.	किमतीचा <i>a.</i> worth.
कशिश <i>m.</i> an embroidered	किरण <i>m.</i> a ray.
work.	किंवा <i>conj.</i> or.

कीर्तन॥ celebrating the praises
of god with music and
singing.

कुत्रे or कुड़े *n.* a cur.
कुचा *m.* a dog.
कुइळ *f.* a hoe.
कुरकुरणे *v. n.* to complain.
कुरुडपारा *a.* gnawing.
कुलूप *n.* a padlock.
कुस्ती *f.* wrestling.
कुस *f.* a side.
कृपाकृ *a.* merciful.
केर *m.* worthless litter.
केरसुणी *f.* a broom.
केवळ *ad.* merely.
केव्हां *vd.* when.
केव्हांचा *ad.* long since.
केळे *n.* a plantain.
केशी *m.* a prisoner.
कोणता *inter. p.* which.
कोठे *ad.* where.
कोणी *a.* some one.
कोन *m.* a corner.
कोमजणे *v. n.* to fade.
कोयती *f.* a scythe.
कोरणे *v. a.* to carve.
कोश *m.* a dictionary.
कोस *m.* two miles.
कोक्सा *m.* coal.
कोळी *m.* a fisherman.
कोंकण *n.* the konkan.
कोंकरु *n.* a lamb.
कोंपरा *m.* a corner.
कोंबडी *f.* a hen.
कोंवळा *a.* tender.
क्षण *m.* a moment.
क्षमा *f.* करणे *v. a.* to forgive.
क्षिति *ad.* seldom.

खचीत *ad.* for certain.

खदू *a. a.* discomfited.
खडक *m.* a rock.
खण्णे *v. a.* to dig.
खबरदार *ad.* strong.
खडपट्टी *f.* काढणे *v. a.* to scold.
खरा *a.* true.
खरेदी *f.* करणे *v. a.* to purchase.
खरोखर *ad.* truly.
खलाशी *m.* a sailor.
खळगा *m.* a pit.
खंडक *m.* a ditch.
खाऊ *m.* sweetmeat.
खाट *f.* a cot.
खाज *f.* a mine.
खाणे *v. a.* to eat.
खाते *n.* a department.
खार *f.* a squirrel.
खारा *a.* salt.
खाली *p. p.* under, below.
खांब *m.* a post.
खिडकी *f.* a window.
खुशाल *ad.* happy, comfortable.
खुंटी *f.* a peg.
खुन्हकरणे *v. a.* to murder.
खेळणे *v. a.* and *n.* to play.
खोटे a बोलणे *v. a.* to lie.
खोत *m.* the renter of a village
खोल *a.* deep.
खोली *f.* a room, an apartment
गंगा *f.* name of a woman.
गंगाभागीरथी *f.* an appellation
for a widow.
गंजीफ *f.* a card.
गहा *m.* a bale.
गडबड *f.* a noise.
गडी *m.* a servant.
गति *f.* course.

गप्पा *f.* तासणे, -मारणे *v. a.* to chat.
 नमावणे *v. a.* to lose. [ter.
 गर्व *m.* pride.
 गरज *f.* असणे *v. n.* to want.
 गरीब *a.* poor.
 गलवत *n.* a ship.
 गवई *m.* a songster.
 गवस *n.* grass.
 गवत *n.* कापणे *v. a.* to mow.
 गहूँ *m.* wheat.
 गहाण *n.* a pledge.
 गळणे to leak, to drop.
 गाडा *m.* a cart.
 गाडी *f.* a carriage.
 गाणे *v. a.* to sing.
 गाय *f.* a cow.
 गालिचा *m.* सतरंजी *f.* a carpet.
 गांव *m.* *n.* a village.
 गांवकुरण *n.* a common.
 गाठणे *v. n.* to shed.
 गिरणी *f.* a mill.
 गुंडाळणे *v. a.* to wrap.
 गुण *m.* quality.
 गुदस्त *a.* last year.
 गुरु *m.* a teacher.
 गुरुं *n.* cattle.
 गूळ *m.* coarse-sugar.
 गृहस्थ *m.* a gentleman.
 गेला *a.* gone, last.
 गोटी *f.* a marble.
 गोडा *m.* a cowpen.
 गोड *n.* a sweet thing.
 गोडा *a.* sweet.
 गोडी *f.* sweetness.
 गोशी *f.* name of a girl.
 गोफण *f.* a sling.
 गोमांस *n.* beef.
 गोट *f.* a story.
 गोंगाड *m.* a noise.

गोंपळकोडे *n.* name of a city.
 घंथ *n.* a literary work, a book.
 घडणे *v. n.* to take place.
 घडणाळ *n.* a clock, a watch.
 घर *n.* a house.
 घरटे *n.* a nest.
 घरधनी *m.* a landlord.
 घराणे *n.* a dynasty.
 घाई *f.* haste.
 घागर *f.* a pitcher.
 घाणेरडा *a.* dirty.
 घालणे *v. a.* to put on.
 घालविणे *v. a.* to pass.
 घाला *m.* घालणे *v. a.* to surprise.
 घांट *f.* a bell.
 घुबड *n.* an owl.
 घूस *f.* a rat.
 घेणे *v. a.* to take.
 घोडा *m.* a horse.
 घोडी *f.* a mare.
 घोडवाला *m.*, a groom.
 घोटाळा *m.* confusion.
 च्च *ad.* an affix expressing certainty.
 चक्रथकणे *v. n.* to glitter.
 चढणे *v. n.* to climb. [rain.
 चतुर्मास *m.* the four months of
 चमचा *m.* a spoon.
 चरणे *v. n.* to graze.
 चरवी *f.* fat.
 चव *f.* taste.
 चहा *m.* tea.
 चहाणे *v. a.* to like.
 चलचल *f.* movement.
 चम्पा *m.* spectacles.
 चाकर *m.* a servant.
 चाकू *m.* a pen-knife.
 चाटणे *v. a.* to lick.
 चांडाळ *m.* a heartless man.

बारणे <i>v. a.</i> to feed, to pasture.	जक्कू <i>f.</i> leech.
बालणे <i>v. n.</i> to walk, to begin	जाई <i>f.</i> name of a woman.
चावणे <i>v. n.</i> to bite. [a journey.	जागा <i>f.</i> a place.
चित्ता <i>f.</i> anxiety.	जाणणे <i>v. a.</i> to know.
चित्ता <i>f.</i> भसणे <i>v. n.</i> to matter.	जाणे <i>v. n.</i> to go.
चित्र <i>n.</i> a picture.	जादू <i>f.</i> witchcraft.
चिनी लोक <i>m.</i> the chines.	जास्त <i>a.</i> more.
चिरडणे <i>v. a. n.</i> to crush.	जाळी <i>f.</i> a shrub.
चिरणे <i>v. a.</i> to saw.	जाळे <i>n.</i> a net.
चुकणे <i>v. a.</i> to err, to miss.	जिकडे तिकडे <i>ad.</i> every where.
चुनकळी <i>f.</i> burnt and unslaked limestone.	जिरणे <i>v. n.</i> to soak into.
चूक <i>a.</i> wrong. <i>f.</i> a mistake.	जीर <i>f.</i> tongue.
चूल <i>f.</i> a fire-place.	जीवि <i>m.</i> life.
चौर <i>m.</i> a thief.	जुना <i>a.</i> old.
चोरी <i>f.</i> theft.	जेवणे <i>v. a.</i> to dine, to take meals.
चोरणे <i>v. a.</i> to steal.	जोडणे <i>v. a.</i> to join.
चोकी <i>f.</i> a bodice.	जोडा <i>m.</i> a pair.
चोच <i>f.</i> beak.	जोर <i>m.</i> force.
चोकसनीस <i>m.</i> an inspector.	जोराने <i>ad.</i> violently.
छडी <i>f.</i> a cane.	झाड <i>n.</i> a tree.
छाढी <i>f.</i> an umbrella.	झाडणे <i>v. a.</i> to brush.
छपवणे <i>v. a.</i> to hide.	झिजणे <i>v. n.</i> to wear away.
जखम <i>f.</i> a wound.	झुडूप <i>n.</i> a shrub.
जग <i>n.</i> the world.	झोंकणे <i>v. a.</i> to throw.
जगविणे <i>v. a.</i> to save.	झोंप <i>f.</i> sleep.
जगू <i>m.</i> name of a boy.	झोंबणे <i>v. a.</i> to seize, to lay hold of violently.
जण <i>m.</i> a person.	टक्कल्या <i>a.</i> bald.
जचा <i>f.</i> a fair.	टाकणे <i>v. a.</i> to throw.
जमणे <i>v. n.</i> to gather.	टाळणे <i>v. a.</i> to avoid.
जमाबंदी <i>f.</i> revenue.	टिकणे <i>v. n.</i> to last.
जमीन <i>f.</i> ground.	टेकडी <i>f.</i> a hill.
जरा <i>ad.</i> a little.	टेबल <i>n.</i> a table.
जलह <i>ad.</i> fast.	टोंथणे <i>v. a.</i> to prick.
जवळ <i>p. p.</i> near.	टोपी <i>f.</i> a cap.
जवळाचा <i>a.</i> next adjoining.	ठसा <i>m.</i> a print.
जवाहीर <i>n.</i> a jewel.	ठाकक <i>a.</i> known.
जहाज <i>n.</i> a ship.	ठार <i>ad.</i> quite.
जळणे <i>v. n.</i> to burn.	

ठिकाण *n.* a place.
 डेवर्ने *v. a.* to lay.
डसणे *v. a.* to bite.
 डांक *f.* mail.
 डावा *a.* left.
 डोके *n.* head.
 डोका *m.* an eye.
 डौल *m.* an empty display.
 डौल *m.*; घालने *v. a.* to pretend.
ढकलणे *v. a.* to push.
 ढाळने *v. a.* to shed.
तपासणे *v. a.* to revise, to examine.
 सवियती *a.* capricious.
 सयार *a.* ready.
 सयार *a* करने *v. a.* to prepare.
 सर *conj.* then.
 सरणा *a.* young.
 सरमग *ad.* then.
 तरवार *f.* sword.
 सराजु *f.* a balance.
 सहन *a.* young.
 सवा *m.* an iron or earthen plate on which the cakes are baked.
 तसदी *f.* धेरने *v. a.* to take pains.
 तसबीर *f.* a picture.
 तसा *a.* like that.
 तहान *f.* thirst.
 ताजा *a.* fresh.
 ताप *m.* fever.
 तास *m.* an hour.
 तांदूळ *m.* rice.
 तांबडा *a.* red.
 तांबू *f.* name of a cow.
 तिकडे *ad.* towards that place.
 तिहर्ने *v. n.* to crack.
 तिरस्कार *m.* करने *v. a.* to despise, to hate.

सीस *a.* thirty.
 सीस्म *a.* sharp.
तुकडा *m.* a bit, a piece.
तुंहंग *m.* a prison.
तुंहंगांतम् घालने *v. a.* to imprisonment.
 तुलना *f.* करने *v. a.* to compare.
 तूष *n.* ghee.
 तेपध्यातेये *ad.* then and there.
 तेल *n.* oil.
तेलकट *a.* oily.
 तेष्वां *ad.* then
 तोच *a.* the same.
तोड *f.* करने *v. a.* to settle, to compromise.
तोडने *v. a.* *n.* to break, to cut.
 तोफ *f.* a gun.
 तों *ad.* while.
 तोंड *n.* mouth, face.
 चास *m.* हेने *v. a.* to tease.
 स्थाग करने *v. a.* to abandon.
थकणे *v. n.* to be tired.
 धंडी *f.* cold.
 धिजने *v. n.* to freeze.
 धुङ्कर्ने *v. n.* to spit.
 धोरला *a.* great.
दृजत *f.* an inkstand.
 दगड *m.* a stone.
 दहर्ने *v. n.* to lie hid.
 दमदर्जे *v. a.* to tire.
 दया *f.* mercy.
 दयालू *a.* kind.
 दर *a.* every, *m.* rate.
 दरवाजा *m.* a door, a gate.
 दर्शनम्[॥]धर्ने *v. a.* to see.
 दहा *a.* ten.
 दाखविणे *v. a.* to show, to mark.
 दागिना *m.* an ornament.
 दाणा *m.* grain.

दाहा <i>m.</i> an appellation for the eldest brother.	संगा <i>m.</i> a riot.
दार <i>n.</i> a door.	संद <i>m.</i> dew.
दारू <i>f.</i> wine, gunpowder.	संडगाई <i>f.</i> rudeness.
दासी <i>f.</i> a maid servant.	सांत <i>m.</i> a tooth.
दिपणे <i>v. n.</i> to be dazzled.	द्रासासब <i>m.</i> wine.
दिवाळी (दिवाळी) the great Hindu holiday.	साड <i>a.</i> mischievous.
दिवस <i>m.</i> a day.	धक्का <i>m.</i> a mound, a wharf.
दिवा <i>m.</i> a light, a lamp.	धडा <i>m.</i> a lesson.
दिवाणखाना <i>m.</i> a hall.	धडाका <i>m.</i> a shock.
दिवाणा <i>a.</i> pitiable.	धनगर <i>m.</i> a sheperd.
दिसणे <i>v. n.</i> to look.	धनी <i>m.</i> an owner, a master.
दुकान <i>n.</i> a shop.	धर्म <i>m.</i> a religion.
दुखणे <i>n.</i> sickness.	धर्जे <i>v. a.</i> to hold, to catch.
दुखरा <i>a.</i> sore.	धान्य <i>n.</i> corn.
दुखविणे <i>v. a.</i> to hurt.	धार्मिक <i>a.</i> pious.
दुःख <i>n.</i> woe.	धांवणे <i>v. n.</i> to run.
दुःखभोगणे <i>v. a.</i> to suffer.	धीढ <i>a.</i> bold.
दुष्काळ <i>m.</i> a famine.	धृणे <i>v. a.</i> to wash.
दुष्ट <i>a.</i> surly.	धूर <i>m.</i> smoke.
दुष्पणा <i>m.</i> envy.	धैर्य <i>n.</i> courage.
दुसरा <i>a.</i> other.	धोतर <i>n.</i> cloth for a man.
दूध <i>n.</i> milk.	ध्याणे <i>v. a.</i> to meditate.
दूधवाली <i>f.</i> a milkwoman.	नकल <i>f.</i> करणे <i>v. a.</i> to copy, to joke,—होणे <i>v. n.</i> to be extinct.
दूर <i>ad.</i> away.	नख <i>n.</i> a nail.
देवल <i>n.</i> a temple.	नरी <i>f.</i> a river.
देणी <i>f.</i> a gift.	नमस्कार <i>m.</i> a bow.
देणे <i>v. a.</i> to give, <i>n.</i> debt.	नवर <i>m.</i> a husband.
देणे (पैसा) <i>v. a.</i> to pay.	नवा <i>a.</i> new.
देव <i>m.</i> God, a god.	नळ <i>m.</i> a pipe.
देश <i>m.</i> a country.	नंतर <i>ad.</i> afterwards.
दोन <i>a.</i> two.	नंबर <i>m.</i> a number.
दोन्ही <i>a.</i> both.	नाक <i>n.</i> the nose.
दोरा <i>m.</i> a thread.	नाचणे <i>v. n.</i> to dance.
दोरी <i>f.</i> a string, a rope.	नाटकगृह <i>n.</i> a theatre.
दोष <i>m.</i> लाकणे <i>v. a.</i> to censure, to blame.	नातू <i>m.</i> a grandson.
दौलतराव <i>m.</i> name of a man.	नाह <i>m.</i> a sound.
	नामांकित <i>a.</i> noted.

नारळ *m.* a cocoanut.
 नारायण *m.* name of a man.
 नावार्डी *m.* a boatman.
 नाश *m.* करने *v. a.* to destroy.
 नासने *v. a.* to waste.
 नाहक *ad.* unjustly.
 नांगरणे *v. a.* to plough.
 नांगी *f.* a sting.
 नांगी *f.* मारने *v. a.* to sting.
 नाम *n.* a name.
 निषष्टे *v. n.* to go out.
 निजरणे *v. n.* to sleep. [bed.
 निजावदास-जारे *v. n.* to go to
 निषष्टे *v. n.* to get out.
 निमुदपणे *ad.* quately, without
 grumbling.
 निर्दयपणा *m.* heartlessness.
 निर्भयपणा *m.* fearlessness.
 निर्भयपणे *ad.* securely.
 निर्बल *a.* pure, clean.
 निर्लेप *a.* unsmeared.
 निर्घंसनी *a.* free from bad
 निरपराधी *a.* innocent. [habits
 निराका *a.* else, different.
 निरुपद्धवी *a.* innocent.
 निरोगी *a.* without disease,
 निषष्टे *v. n.* to cool. [healthy.
 निष्ठ *a.* blue.
 निःपक्षपाती *a.* impartial.
 नीट *a.* neat.
 नीड *ad.* करने *v. a.* to mend.
 नुकसान *n.* loss.
 नेणे *v. a.* to carry. [loins.
 नेसने *v. a.* to gird about the
 नेसविणे *v. a.* to dress,
 नेहर्मी *ad.* always.
 नेहर्मीचा *a.* usual.
 न्याय *m.* justice.
 न्यायाधीश *m.* a judge.

न्यायी *m.* a barber.
 पकडणे *v. a.* to catch.
 पक्ष *a.* perfect. [book.
 पञ्चतंत्र *n.* a sanskrit story-
 पडणे *v. n.* to fall.
 पड़दे *n.* cold.
 पढणे *v. n.* to study.
 पण *conj.* but, a termination
 to form abstract nouns.
 पतंग *m.* a kite.
 पत *a.* Mr.
 पतोजी *m.* a school-master.
 पत्र *n.* a letter.
 पश्च *m.* end of a garment.
 पश्यत *m.* a thing.
 पर्यंत *p. p.* till.
 परत *ad.* येणे *v. n.* to return.
 परंतु *conj.* but.
 परवां *ad.* the other day.
 परस्तु *m.* a rear compound.
 परांधी *f.* a scaffold.
 पराजय *m.* करणे *v. a.* to defeat.
 परिणाम *m.* effect, consequence.
 परीक्षा *m.* a washerman.
 परीक्षा *f.* an examination.
 पसंत *ad.* करणे *v. a.* to choose.
 पहिल्याने *ad.* first.
 पळणे *v. n.* to run, to flee.
 पसी *m.* a bird.
 पाडल *n.* a foot, a step.
 पाडस *m.* rain.
 पाडस *m.* पडणे *v. n.* to rain.
 पांगल्य *a.* lame.
 पागोटे *m.* a turban.
 पांचरणे *v. n.* to clothe, to cover.
 पाजणे *v. a.* to suckle, to cause
 पाटी *f.* a slate. [to drink.
 पाटील *m.* a village officer.

पाठ <i>ad</i> करणे <i>v. a.</i> to learn by	पूर्वीचा <i>a.</i> former.
पाडियें <i>v. a.</i> to send. [heart.	पुष्कळ <i>a.</i> much, many.
पाढा <i>m.</i> a male calf.	पुस्तक <i>n.</i> a book.
पांढरा <i>a.</i> white.	पुस्तकालय <i>n.</i> a library.
पाणी <i>n.</i> water.	पेढी <i>f.</i> a bundle of grass.
पाणी " पाजरणे <i>v. a.</i> to water.	पेंडसे <i>m.</i> surname.
पातक <i>n.</i> a sin.	पेरू <i>m.</i> a guava.
पातक <i>a.</i> thin, liquid.	पेरणे <i>v. a.</i> to sow.
पान <i>n.</i> a leaf.	पेशवा <i>m.</i> the Peshwa.
पानगी <i>f.</i> dough spread over a leaf rolled up and thrown into the fire to be baked.	पेशवार्ह <i>f.</i> time or reign of the Peshwas.
पाय <i>m.</i> a foot, a leg.	पेक्षां <i>p. p.</i> rather, than.
पायरी <i>f.</i> a step.	पेज <i>f.</i> a bet, a wager.
पालटणे <i>v. a.</i> to change.	पैरा <i>m.</i> a day-labourer.
पाला <i>m.</i> foliage.	पैसा <i>m.</i> money.
पावसाळा <i>m.</i> the rainy season.	पोकळ <i>a.</i> hollow.
पार्श्वी <i>p. p.</i> near, with.	पोट <i>n.</i> belly.
पाहणे <i>v. a.</i> to see.	पोथी <i>f.</i> a book.
पाहुणा <i>m.</i> a guest.	पोपट <i>m.</i> a parrot.
पाळणा <i>m.</i> a box of the turn- cross erected at fairs, a	पोर <i>n.</i> the young, "a child (in contempt.)
पिंगट <i>a.</i> brown. { cradle.	पोरगा <i>m.</i> a (naughty) boy.
पिंजारणे <i>v. a.</i> to card.	पोषण <i>n.</i> supporting.
पिणे <i>v. a.</i> to drink.	पोंहरा <i>m.</i> a bucket.
पिशवी <i>f.</i> a bag.	पोंहोचणे <i>v. n.</i> to reach.
पीक <i>n.</i> a crop.	पोंहणे <i>v. n.</i> to swim.
पीठ <i>n.</i> flour.	पोळी <i>f.</i> a cake.
पुढे <i>ad.</i> before, afterwards.	प्रकार <i>m.</i> a sort.
पुणे <i>m.</i> the name of a city.	प्रकाशणे <i>v. n.</i> to shine.
पुणेकर <i>m.</i> an inhabitant of Poona.	प्रकृति <i>f.</i> health.
पुण्य <i>a भूमि f.</i> a holy place.	प्रजा <i>f.</i> a subject.
पुन्हा <i>ad.</i> again.	प्रत्येक <i>a.</i> every.
पुरता <i>a.</i> complete.	प्रवास <i>m.</i> a travel.
पुरुषार्थ <i>m.</i> manliness.	प्रवास " करणे <i>v. a.</i> to travel.
पूर्णपणे <i>ad.</i> perfectly.	प्रवासी <i>m.</i> a traveller.
पूर्वज <i>m.</i> an ancestor. { erly.	प्रश्न <i>m.</i> a question.
पूर्वी <i>p. p.</i> before, ago, form-	प्रसंग <i>m.</i> an occasion.
	प्रहर <i>m.</i> one eighth of a day.
	प्राचीन <i>a.</i> ancient.

प्राण *m.* a life.
 प्राणी *m.* an animal.
 प्रामाणिक *a.* true, fair.
 प्रार्थना *f.* request, a prayer.
 प्रार्थना *f.* करने *v. a.* to pray.
 प्रियकर *a.* beloved.
 प्रीति *f.* love.
 प्रीति *f.* करने *v. a.* to love.
 प्रेतसंस्कार *m.* funeral.
 फक्त *ad.* only, simply.
 फणस *m.* the jack and its
 फराक *m.* a repast. [fruit.
 फल *n.* a fruit.
 फली *f.* a board, a shelf.
 फाड़ने *v. a.* to tear.
 फार *ad.* much, very.
 फिराव *f.* a suit. [take a walk.
 फिरावयास-जाने *v. n.* to go to
 फुकट *a.* gratis, for nothing.
 फूल *n.* a flower.
 फेंकने *v. a.* to throw.
 फेरीवाला *m.* a pedler.
 फोड़ने *v. a. & n.* to break.
 घकरे *n.* a goat.
 घक्षीस *n.* a reward.
 (घघने) *v. a.* to see.
 घंड *n.* a mutiny.
 घहल *p. p.* instead of.
 घंड *a* करने *v. a.* to shut.
 घंदर *n.* a harbour.
 घंडीखाना *m.* a prison.
 घंडीधान *m.* a prisoner.
 घंडूक *f.* a musket.
 घर *a.* good, well.
 घरोबर *p. p.* with.
 घसने *v. n.* to sit. [sisters
 घहीषभाघड़े *n. pl.* brothers and
 घहरकहन *ad.* generally.

घळकट *a.* strong.
 घाई *f.* a lady.
 घाकीचा *a.* remaining.
 घाग *m.* a garden.
 घाज *f.* a cot.
 घाज्री *f.* Bajree (a corn).
 घाजार *m.* market.
 घाजीराव *m.* Bajirav.
 घाझू *f.* a side.
 घाटली *f.* a bottle.
 घासमी *f.* news.
 घांधने *v. a.* to fasten.
 घाप *m.* the father.
 घाबा *m.* papa.
 घावा *m.* a title of reverence.
 घायको *f.* a woman, a wife.
 घारा *a.* twelve.
 घारीक *a.* slender.
 घाहुली *f.* a doll.
 घाहेर *ad.* outside.
 घाळ *n.* a babe.
 घालया *m.* name of a boy.
 घिदा *m.* a black-nut.
 घी *n.* seed. [up.
 घुजने *v. n.* to start, to be filled
 घुड़ने *v. n.* to sink.
 घुड़विधने *v. a.* to sink.
 घुद्धि *f.* intellect.
 घुद्धिबल *n.* a piece of chess.
 घड़ूक *m.* a frog.
 घेत *m.* घसने *v. n.* to intend.
 घेवटने *v. n.* to bleat.
 घेल *m.* an ox.
 घेलाघी गाडी *f.* a bullock-cart.
 घोट *n.* a finger.
 घोलने *v. a.* to speak.
 घोलाघने *v. a.* to call, to invite.
 घाघण *m.* one of the sacredotal
 class of India.

भक्ष्यासाठी	फिरणे	v. n. to meet, to visit.
भगवंत् <i>m.</i>	God.	[prowl.]
भद्रक्ष्या	<i>a.</i> wandering.	
भृ	<i>a.</i> an appellation affixed to	
	the name of a Brahman	
	learned in the Vedas.	
भर	<i>a.</i> full, <i>m.</i> fullness, height.	
भरणे	<i>v. a.</i> to fill.	
भरभराटीस	येणे	<i>v. n.</i> to flourish.
भरस्ता	<i>m.</i>	well-frequented
भरभर	<i>ad.</i> quickly.	[road.]
भला	<i>a.</i> honest.	
भाड	<i>m.</i> brother.	
भाकरी	<i>f.</i> a cake, bread.	
भाग	<i>m.</i> part.	
भाग, अध्याय	<i>m.</i> a chapter.	
भागवणे	<i>v. a.</i> to quench.	
भागवत्	<i>n.</i>	name of a book.
भाजणे	<i>v. a.</i> to bake.	
भांडणे	<i>v. n.</i> to quarrel.	
भांड	<i>n.</i> a pot.	
भारधाने	हेणे	<i>v. a.</i> to let.
भान	<i>m.</i>	cooked-rice.
भाषा	<i>f.</i> a language.	
भाषांतर	<i>n.</i>	translation.
भिकारी	<i>m.</i>	a beggar.
भिसा	<i>f.</i> alms.	
भिजणे	<i>v. n.</i> to be wetted.	
भिजे	<i>v. n.</i> to fear.	
भिंड	<i>f.</i> a wall.	
भिंचा	<i>a.</i> timid.	
भिन्नेपणा	<i>m.</i>	cowardice.
भिंकि	<i>f.</i>	भागणे <i>v. a.</i> to beg.
भुक्	<i>f.</i>	hunger.
भुळणे	<i>v. n.</i>	to bark.
भूत	<i>m.</i>	a ghost. [with.]
भुलणे	<i>v. n.</i>	to become infatuated
भूषण	<i>n.</i>	an ornament.
भेद	<i>m.</i>	difference.
		भेटणे <i>v. n.</i> to meet, to visit.
		भोङक <i>n.</i> a hole.
		भोजराजा <i>m.</i> name of a king.
		भोवणे <i>v. n.</i> to be giddy.
		मत्तेदार <i>m.</i> a contractor.
		मत <i>ad.</i> then.
		मञ्जला <i>m.</i> a story of a house.
		मञ्जुरी <i>f.</i> wages.
		मण <i>m.</i> a maund.
		मत <i>n.</i> an opinion.
		मदत <i>f.</i> करणे <i>v. a.</i> to help.
		मध्य <i>n.</i> wine.
		मधमारी <i>f.</i> a bee.
		मधर <i>a.</i> sweet.
		मध्ये <i>p. p.</i> in, between.
		मनुष्य <i>m. n.</i> a person.
		मनाई <i>f.</i> करणे <i>v. a.</i> to stop, to prohibit, to forbid.
		ममता <i>f.</i> love.
		ममता <i>f.</i> करणे <i>v. a.</i> to love.
		मराठा <i>m.</i> an inhabitant of
		मरण <i>v. n.</i> to die. [Mahārāshtra.]
		मलमल <i>f.</i> muslin.
		मशाल <i>f.</i> a torch.
		महाल <i>m.</i> district.
		महात <i>m.</i> an elephant-driver.
		महाइजी <i>m.</i> name of a man.
		माहिना <i>m.</i> a month.
		मळविणे <i>a. a.</i> to make dirty.
		माग <i>m.</i> a loom.
		मागणे <i>v. a.</i> to ask.
		मागून <i>p. p.</i> from behind.
		मागे <i>ad.</i> behind.
		मांजर <i>n.</i> a cat.
		माझरी <i>f.</i> a female-cat.
		माणीक <i>n.</i> a ruby.
		माणूस <i>n.</i> a person.
		माणे <i>v. n.</i> to be held.
		मातवर <i>a.</i> rich.

मात्र ad. only.	मुक्त्वारे pl. n. the alphabet.
माहूर a. intoxicating.	मुक्ते p. p. on account of.
मान m. a respect.	मूर्ख a. foolish.
मानवी a. human.	मूर्छा f. बिजे v. a. to faint.
मानसेश्वर m. a revenue and magisterial officer.	मूल n. a child, f. a girl.
मामा m. a maternal-uncle.	मेज n. a table.
मामतेकी f. mother & daughter.	मेडरु n. a sheep.
मामा f. love.	मेहरानी f. a favour.
मारने v. a. to beat, to kill.	मैना f. a kind of bird.
मार्ग m. a way.	मोज्यांते v. a. to count.
मार्फत n. softness. [assault.	मोठा a. great.
मारामार f. mutual fighting, an	मोख्याने ad. loudly.
माल m. goods.	मोड़का a. broken.
मालगता f. an estate.	मोड़ने v. n. to break.
मालगिये v. a. to extinguish.	मोर्ती n. a pearl.
मावशी f. a maternal-aunt.	मोलवान a. valuable. [rupees.
मावछा m. an inhabitant of the region along the eastern side of the Sahyadri	मोहर m. blossom, coin of 15
मांस n. flesh. [range.	मोजेने ad. wantonly.
मासछी f. fish.	यत्न m. करने v. a. to try.
मासा m. a fish.	यंत्र n. a machine.
माळी m. a gardener.	यंत्रां ad. this year.
मिठाई f. sweetmeat.	यमनी f. name of a girl.
मित्र m. a friend.	यन्त्रि f. a plan, a contrivance.
मिरवणे v. n. to parade.	येणे v. n. to come.
मिट a. delicious.	योग्य a. proper.
मिळांते v. a. to get.	रक्त n. blood.
मिळवणे v. a. to get. to earn.	रकम f. a sum.
मीठ n. salt.	रगड ad. plentifully.
मुक्तजे v. n. to lose.	रजा f. a leave.
मुक्ता n. a kiss.	रहणे v. n. to cry.
मुक्त करणे v. a. to release.	रमावाई f. name of a woman.
मुख्यत्वेकरून ad. especially.	रविचार m. Sunday.
मुहान ad. purposely.	रक्षण n. करणे v. a. to save.
मुरांने v. n. to be absorbed.	रंगवणे v. a. to paint, to colour,
मुलगा m. a boy, a son.	रंगारी m. a dyer. [to dye.
मुलगी f. a daughter, a girl.	राखणे v. a. to watch.
	राग m. anger.
	रागाश्वलम a. angry.

रागीट *a.* passionate.
 राजकीय *a.* Royal.
 राजपुत्र *m.* a prince.
 राजा *m.* a king.
 राज्य *n.* a kingdom.
 राज्य करणे *v. a.* to reign. [tion
 राज्यव्यवस्था *f.* an administra-
 राणी *f.* a queen.
 रान *n.* weed.
 रावणे *v. a.* to till. [Vishnu.
 राम *m.* an incarnation of
 रामा *m.* the name of a man.
 रामायण *n.* the epic of Walmiki.
 राव *a.* a title of honour affixed
 to the names of persons
 chiefly of soldiers and
 राष्ट्र *n.* a nation. [clerks.
 राहणे *v. n.* to live.
 रुचि *f.* taste.
 रुज्जने *v. n.* to shoot, (a grain.)
 रुप *n.* silver.
 रूप *a.* appearance.
 रे *int.* a particle of address.
 रेडा *m.* a buffalo.
 रेशमी *a.* silk.
 रोग *m.* a disease.
 रोहिला *m.* the Rohilla people.
 लक्ष्य *n.* attention.
 लभाच्या देनां खेह *m* करणे *v. a.*
 लंगडा *a.* lame. [to court.
 लढणे *v. n.* to fight.
 लप्पणे *v. n.* to lie hid.
 लबाडी *f.* a lie.
 लहान *a.* little, small.
 लक्ष्य देणे *v. n.* to mind.
 लांकूड *n.* wood.
 लांकूड *n.* timber.
 लागणे *v. n.* to touch.
 लागलाच *ad.* instantly.

लाजिरवाणा *a.* disgraceful.
 लाडका *a.* darling.
 लांडा *a.* tale-cut.
 लाडू *m.* a ball of sweet-meat.
 लादणे *v. a.* to load.
 लांब *a.* long.
 लांबलघक *a.* lengthy.
 लांबी *f.* length.
 लावणे *v. a.* to apply.
 लिलंद *n.* an auction.
 लिहणे *v. a.* to write.
 लुष्या *a.* dissolute, libertine.
 लुगडे *n.* a cloth for a woman
 to gird about her loins.
 लेकर *n.* a child.
 लेखणी *f.* a pen.
 लेणे *v. a.* to wear.
 लोक *m.* people.
 लोकर *f.* fur.
 लोखंडी रस्ता *m.* a railway.
 लोढ *n.* a cushion.
 लौणी *n.* butter.
 लौकर *ad.* early.
 ल *conj.* and. [one's word.
 लघन *n.* पाळणे *v. a.* to keep
 लडील *m.* father, an elder.
 लनस्पती *f.* a herb.
 लय *n.* age.
 लर्ग *m.* an order, a class.
 लज्ज ad करणे *v. a.* to abstain.
 लर्द *n.* an year.
 लर *p.p.* against, upon.
 लरता *ad.* above.
 लरात *f.* a procession.
 लस्तू *f.* a thing, an article.
 लख *n.* a cloth.
 लसविणे *v. a.* to inhabit, to
 लांकडा *a.* crooked. [settle.
 लागणे *v. n.* to behave.

वागविने v. n. to treat.
 वाह m. a tiger.
 वाचने v. a. to read.
 वाचने v. n. to sustain life.
 वाजवने v. a. to ring.
 वात f. a wick.
 वापरने v. a. to wear.
 वाफ f. steam.
 वाल्मीकी m. the author of
 वांदा m. a share. [Ramayan.
 वाट f. पहाड़ने v. a. to wait.
 वाहने v. n. to think.
 वाटने v. a. to distribute.
 वाढा m. a palace.
 वाढने v. a. to grow, to increase.
 वाढाविने v. a. to increase.
 वाढी f. a dish of dressed food.
 वारस m. an heir.
 वारंवार ad. often.
 वारा m. wind.
 वास m. घेणे v. a. to smell.
 वांसहु n. a calf.
 वाहने v. n. to flow.
 वाळविने v. a. to dry.
 वालू f. sand.
 विक्रीने v. a. to sell.
 विक्रत आणने v. a. to buy.
 विक्रत घेणे v. a. to buy.
 विक्रम m. name of a king.
 विचार m. करने v. a. to think.
 विचारने v. a. to ask.
 विद्धने v. n. to be extinguished.
 विदीशाबू m. bat & ball (play).
 विद्धविने v. a. to put out.
 विणने v. a. to weave.
 विजें v. a. to bear.
 वितल्लने v. n. to melt.
 वितलविने v. a. to melt.
 विद्यार्थी m. a pupil.

विद्या f. शिक्षणे v. a. to educate.
 विधवा f. a widow.
 विनाकारण ad. without cause,
 विरामचिन्ह n. a stop.
 विरने v. a. to melt.
 विवरण n. करने v. a. to explain.
 विवास m. डेवरने v. a. to believe.
 विवासने v. a. to trust.
 विवर्णी p. p. about.
 विष्णु m. name of a man.
 विसंबरने v. a. to lose sight of.
 विस्तर m. fire.
 विसरने v. n. to forget.
 विहीर f. a well.
 वीणा m. the Indian lute.
 वीस a. twenty.
 वेगळा a. aloof, separate.
 वेडा a. mad.
 वेडावने v. a. to mock.
 वेणू f. name of a girl.
 वेट f. forced labour.
 वेत m. a cane.
 वेल f. a creeper ; a vine.
 वेच m. a physician.
 वेचाचाच n. medicine.
 वैर n. enmity.
 वृद्ध a. old.
 वृद्धापकाळ m. old age.
 व्यर्थ ad. in vain, for nothing.
 व्यर्थ ad. खर्चने v.a. to squander.
 व्यर्थ a वृद्धने v. a. to waste.
 व्यवहारिक a. worldly.
 व्याकूल a. overcome by.
 व्याख्यान n. a lecture.
 व्याज n. interest.
 व्यापारी m. a merchant.
 व्यायाम m. exercise.
 शाबरी f. name of a woman.
 शब्द m. a word.

सुरन *a.* आये *v. n.* to submit.
 सुरम *f.* shame.
 सहर *n.* a city, a town.
 सहाणा *a.* wise.
 सहू *m.* an enemy.
 साई *f.* ink.
 सांत *a.* patient.
 साला *f.* a school.
 शिक्षणे *v. a.* to learn.
 शिक्खरणे to blow the nose.
 शिक्षणे *v. a.* to teach.
 शिजवणे *v. a.* to cook.
 शिरी *f.* a ladder.
 शिपाई *m.* a peon.
 शिपी *m.* a tailor. [mend.
 शिफारस *f.* करणे *v. a.* to recom-
 शिरच्छेद *m.* करणे *v. a.* to behead.
 शिलेशर *m.* a horse-soldier
 who provides his own
 horse. [menstruous.
 शिवलीशी *a.* (a covert term for)
 शिवणे *v. a.* to sew.
 शिवाजी *m.* the founder of the
 Maratha dynasty.
 शिवाय *p. p.* without.
 शिव्या *f.* हेणे *v. a.* to abuse.
 शिव्य *m.* a pupil.
 शिक्षक *m.* a teacher.
 शिक्षा *f.* करणे *v. a.* to punish.
 शोआर *m.* neighbourhood.
 शोआरीण *f.* female-neighbour.
 शेत *n.* a field.
 शंत *n.* कापणे *v. a.* to reap.
 शौटी *f.* a tail.
 शेवट *m.* an end.
 शोपणे *v. n.* to become.
 शोधून काढणे *v. n.* to discover.
 श्रम *m.* pains.
 श्रीमान *a.* rich.

श्लोक *m.* a verse.
 सकाळ *f.* morning.
 संगती *f.* company.
 सगळ *a.* whole.
 सुखणे *v. n.* to rot.
 सण *m.* a holiday.
 सत्तावन *a.* fifty-seven.
 सत्पुरुष *m.* a good man.
 सशाश्विद *m.* name of a man.
 सदां *ad.* daily.
 सदृग्दृस्थ *m.* a gentleman.
 संध्याकाळ *f.* m. evening.
 संपविणे *v. a.* to finish.
 संभवनीय *a.* probable.
 संभाळणे *v. a.* to take care of.
 सभा *f.* a meeting.
 सभोवता *ad.* round.
 सभ्य *a.* clean.
 समजणे *v. a.* to understand.
 समाधान *n.* करणे *v. a.* to satisfy.
 समर्थ *a.* able.
 समुद्र *m.* a sea.
 समुद्र किनारा *m.* seashore.
 समूह *m.* a collection.
 समोर *ad.* before, in front.
 सरकार *n.* a government.
 सरणे *v. n.* to move.
 समांझ *a.* joint.
 सरळ *a.* straight. [well.
 सरस्पण *n.* करणे *v. a.* to protect
 सर्व *a.* all.
 सर्वत्र *ad.* everywhere.
 संवय *f.* a habit.
 ससा *m.* a hare.
 सहाय *n.* a help.
 संहिता *f.* the Vedas.
 सात्यर (खडी) *f.* a sugar-candy.
 सांगणे *v. a.* to tell.
 सांघलेला *a.* accumulated.

सांचलेला पैसा *m.* saving.
 साबर्णे *v. n.* to become.
 सांड *m.* करणे to store.
 सांखर्णे *v. a.* to lose.
 सार्दे नक *a.* half past nine.
 सात *a.* seven.
 साधन *n.* means.
 साधा *a.* plain.
 साधारण *a.* common.
 सांपडणे *v. n.* to be found.
 सापण *m.* soap.
 सामान *n.* furniture.
 सारखा *p. p.* like.
 सार्वजनिक *a.* public.
 साल *n.* an year.
 साव *a.* honest.
 सासरे *n.* the house of a woman's father-in-law.
 सासू *f.* a mother-in-law.
 सासूवाड *f.* house of one's father-in-law.
 साळी *m.* a weaver.
 सिद्ध *a.* ready.
 सिद्धांत *m.* a theorem.
 सिंह *m.* lion.
 सिंहासन *n.* a throne.
 सुकविणे *v. a.* to dry.
 सुकरणे *v. n.* to dry.
 सुख *n.* pleasure.
 सुखायह *a.* comfortable.
 सुखी *a.* happy.
 सुचवणे *v. a.* to suggest.
 सुटी *f.* a holiday.
 सुतार *m.* a carpenter.
 सुंदर *a.* fair.
 सुझां *ad.* also.
 सुमारे *ad.* about.
 सरी *f.* a knife.
 सुरेख *a.* pretty.

मुसर *f.* a'crocodile.
 मुस्वर *a.* melodious.
 मून *f.* a daughter-in-law.
 मूर्य *m.* the Sun.
 मूर्योदय *m.* sunrise.
 मेषा *f* करणे *v. a.* to serve.
 मोग *n.* a disguise, a character.
 मोङ्ग *f.* the trunk of an elephant.
 मोडणे *v. a.* to unfasten.
 मोगार *m.* a goldsmith.
 मोने *n.* gold.
 मोपर *a.* easy.
 मोबती *m.* company.
 मोमवार *m.* Monday.
 मोंदका *a.* pure, holy.
 मोसार *f.* name of a woman.
 मोर्दव *n.* beauty.
 मुत्तु *f* करणे. *v a.* to praise.
 म्नान *n* करणे *v. a.* to bathe.
 म्नायू *m.* a muscle.
 म्नेही *m.* a friend.
 म्नट *a.* clear. [remember.
 म्नरणे *v. n.* to think upon, to
 म्नच्छ *a.* fair, clean.
 म्नतंच *a.* independent.
 म्नतां *ad.* personally.
 म्नतांचा *a.* own.
 म्नभाव *m.* nature.
 म्नभावतः *ad.* by nature. [food.
 म्नयंपाक (सैंपाक) *m.* dressing of
 म्नत्त *a.* cheap.
 म्नस्य *ad.* quiet.
 म्नार *m.* a rider.
 हक्किकत *f.* an account.
 हजारत *f* करणे *v. a.* to shave.
 हजार *a.* a thousand.
 हत्ती *m.* an elephant. [medan.
 हमजेखान *m.* name of a maho-

हरिश्चंद्र *m.* name of the king
 Harischandra.
 हरि *m.* name of a man.
 हलका *a.* light.
 हसा *m.* करने *v. a.* to attack.
 हवालदार *m.* a police-officer.
 हवेली *f.* a large building.
 हंसरणे *v. n.* to low.
 हंसने to laugh, to redicule.
 हा *pro.* this.
 हाड *n.* a bone.
 हाणवे *v. a.* to slay.
 हात *m.* a hand.
 हातमोता *m.* a glove.

हालणे *v. n.* to move.
 हितकारक *a.* wholesome.
 हिंदु *m.* Hindu.
 हिरा *m.* a diamond.
 हिंशाळा *m.* the winter.
 ही *ad.* even.
 हुक्म *m.* an order, a command.
 हुशारी *f.* cleverness.
 हुगणे *v. a.* to smell.
 हौडी *f.* a boat.
 होणे *v. n.* to be.
 हो, होय *ad.* yes.
 होस *f.* ardour.
 ह्वान *n.* knowledge.

BOOKS OF THE AUTHOR FOR SALE

THE LIFE IN MARATHI OF THE LATE RAO BAHADUR NANA MOROJI J. P., FELLOW OF THE UNIVERSITY OF BOMBAY, PRESIDENCY MAGISTRATE.

It is original Marathi and not a translation. So its language is plain and simple. It will give a clear idea to a foreign reader of native life, habits and homes. It will also show that a well educated native can make an excellent Presidency Magistrate.

Price Annas 13.

MARATHI ENGLISH SECOND BOOK.

It treats of the complex and compound sentence. It contains well selected, idiomatic sentences, simple and concise rules of Grammer to elucidate them, Modi Baraksharies, and Departmental Examination Papers Modi and English, and a copious vocabulary.

Price Rs. 2.

COPIES TO BE HAD AT :—

1. Tract and Book Society, Kalbadevi Road	}	Bombay.
2. Radhabai Atmaram Sagoon, Kalbadevi Road.		
3. Ramchandra Govind & Sons, Kalbadevi Road.		
4. The author, Goregawkar's Wadi, Dammer Lane
and of all other book sellers.		

OPINIONS ON THE FIRST EDITION.

MARATHI ENGLISH PRIMER.

THE BEST AVAILABLE HELP FOR ENGLISH SPEAKING STUDENTS OF
THE MARATHI LANGUAGE.

PRICE.—Rs. 1-8;

The "Times of India" (7th September 1889.)

"Marathi English Primer" by G. H. Bhide, 8 vo (Education Society's Press, Bombay.) We have gone through Mr. Bhide's Primer. Its plan is excellent. The foreign student of the Marathi language will find in this little book a systematic beginning as a sound ground work for his future study of the language. The student is enabled in each succeeding lesson to develop the simple sentence to its fullest extent as he reaches the end of the book. The author seems to have taken much care to adapt his little book to the wants of various students. The two appendices at the end of the work will prove very useful as they present at one view the grammatical portion of the book and different groups of words, relating to a

variety of professions. Mr. Bhide has attempted to teach the student the written as well as the spoken Marathi with pretty good success. It should prove a great help to officers in passing the Departmental Examination in Marathi. With this book, an intelligent and careful student can almost dispense with the assistance of a Pandit which he would be otherwise required to take.

The "Indu-Prakash" (9th September 1889).

"Marathi-English Primer." This is an excellent little book prepared especially for the use of foreign students of the Marathi language. It contains a course of lessons and progressive exercises on the model of Professor Bhandarkar's Sanskrit Readers, giving elementary rules of Marathi Grammar and Exercises in translation from and into English, accompanied with copious glossaries. Being intended for foreign learners of Marathi, the book gives the rules and other directions in English. It covers nearly the whole course of declensions and conjugations and gives a variety useful information in the shape of Appendices. With the aid of this book, an English knowing foreigner could without much difficulty obtain a fair knowledge of Marathi in a short time. The book may also be useful to students of English as furnishing a very good course of exercises in translation. The author Mr. Bhide is an experienced teacher and the present book is the result of many years of experience in teaching.

The "Native Opinion" (15th September 1889).

Mr. Ganesh Hari Bhide's Marathi English Primer is compiled specially for the use of foreigners desirous of learning Marathi and is very well adapted to the purpose. If well mastered, it will give a fair insight into the language, and we hope, it will meet with the success it deserves.

.....*Marathi English Primer*.—It seems to me to be a capital little book, drawn up with great care and prepared on an excellent plan. It is likely, I should think, to prove most useful to Europeans who have to learn Marathi.....

(Sd.) J. NUGENT,
(Secretary to Govt. of Bombay.)

Mr. Bhide's hand book in English of the Marathi language will, in my opinion, prove extremely useful to Europeans wishing to acquire a knowledge of the Marathi language. It contains besides the usual rules of Marathi Grammer, a large and useful vocabulary of almost all words occurring in daily conversation and in all departments of literature as also sentences for translation from and into Marathi.

(Sd.) Y. M. KELKAR,
(Oriental Translator to Govt. of Bombay.)

Mr. Bhide's Primer is a very useful book, and ought to be studied carefully, at least, in the schools for English children in which Marathi is taught. Even others will find it helpful to acquire an elementary knowledge of the language.

(Sd.) (Rev.) G. R. NAVALKAR.

Mr. Ganesh Hari Bhide's Marathi English Primer has been specially prepared for the use of foreigners learning Marathi, and the rules and exercises are intended to suit that purpose. The work, I think, on the whole, is carefully done and will prove very useful to those who with a good knowledge of the grammar and idiom of their own language wish to enter upon a grammatical study of Marathi.

(Sd.) V. A. MODAK,
Principal, Elphinstone High School.